

**T.C.
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI**

**SURİYE MÜLTECİ KRİZİNİN YARATILMAYA
ÇALIŞILAN AVRUPA ORTAK KİMLİĞİ
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

ÖZGE TUNÇ

İZMİR-2023

**T.C.
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI**

**SURİYE MÜLTECİ KRİZİNİN YARATILMAYA
ÇALIŞILAN AVRUPA ORTAK KİMLİĞİ
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

ÖZGE TUNÇ

DANIŞMAN: PROF. DR. NESRİN DEMİR

İZMİR-2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Suriye Mülteci Krizinin Yaratılmaya Çalışılan Avrupa Ortak Kimliği Üzerindeki Etkileri**” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20/06/2023

Özge TUNÇ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SURİYE MÜLTECİ KRİZİNİN YARATILMAYA ÇALIŞILAN AVRUPA ORTAK KİMLİĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

ÖZGE TUNÇ

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

İkinci Dünya Savaşı'nın yıkıntılarla dolu sonuçları özellikle Avrupa ülkelerinde derinden hissedilmiş, Avrupa Birliği gibi uluslararası bir örgütün kurulmasıyla bu etkilerin ortak bir çatı altında çözüme ulaşması beklenmiştir. Ekonomik bir bütünleşme kapsamında, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu kurulmasıyla atılan adımların beraberinde siyasal ve sosyal bütünleşmeyi de getireceği ön görülmüştür. Uluslarüstü bir örgüt olarak tanımlayabileceğimiz Avrupa Birliği, Avrupa ülkelerinin ortak kimlik kapsamında da bütünleşmesi yönünde politikalar geliştirmektedir. Çalışmada, Avrupa kimliğinin ulus devlet öncesinde, ulus devlet oluşumu ve sonrasında Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurulmasıyla evrildiğini göreceğiz. Kavram olarak kimliğin tanımıyla ve özellikleriyle başlanacak olup, özcülük ve sosyal inşacılık teorileri ile teorik çerçeve şekillendirilmeye çalışılacaktır. Avrupa kimliğini farklı tanımlamalarla açıklamaya çalışırken, ortak kimlik oluşumunun temelini ulus devletlerin ortaya çıkmasından günümüz AB politikalarına dek değişimi aktarılmaya çalışılacaktır. Birinci bölümü Avrupa Birliği kimlik politikalarına ayırırken, ikinci bölümde ise ortak Avrupa kimliği oluşturma çabalarının bir kez daha değerlendirileceği 2015 sonrası AB içerisinde kargaşaya sebep olan Suriye mülteci krizinin etkilerine yer verilecektir. Bu çerçevede, AB'nin dışsallaştırma politikası kapsamında çözüm arayışına değinilecek ve Suriye mülteci krizinin Avrupa ortak kimliğinde yarattığı etkiler değerlendirilecektir. Tarihsel olarak yeni bir kavram olmayan Avrupa kimliği farklı disiplinlerce değerlendirilmiş,

Avrupa Birliği'nin bütünleşme yolunda söylemsel olarak daha geri planda tutulmuş, fakat; sosyal bütünleşme yolundaki en önemli kavram olarak karşımıza çıkmıştır. Tümevarım yönteminin kullanıldığı çalışmada Avrupa ortak kimliğinin Suriye mülteci krizi çerçevesinde aldığı ya da alacağı şekil irdelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Kimliği, Suriye Mülteci Krizi, Avrupa Birliği, Avrupa Ortak Kimlik

ABSTRACT

Master's Thesis

**The Effects of The Syrian Refugee Crisis On The European Union That
Attempted to Create**

ÖZGE TUNÇ

İzmir Katip Çelebi University

Graduate School of Social Sciences

Department of International Relations

While the devastating results of the World War II particularly affected the European countries, an international organization, the European Union, was established to relieve this effect under a single roof. Within the scope of an economic integration, it was foreseen that the steps taken with the establishment of the European Coal and Steel Community would bring political and social integration. The European Union, which could be described as an international organization, develops policies to integrate European countries within the context of a common identity. This study discusses the evolution of the European identity before and during the constitution of a nation state and after the establishment of the European Economic Community. In the abstract, this study addresses the definition of the identity and refers the essentialism and social constructivism theories. It also discusses the transformation process of the common identity from its formation to the current European Union policies, while introducing the European identity with various definitions. The European Union identity policies are addressed in the first part of the study. The second part refers the effects of the Syrian refugee crisis which has led to a chaos in the European Union after 2015, once again dealing with the efforts to form a common European identity. Within this framework, this study

discusses the European Union's solution seeking within its externalization policy and the effects caused by the Syrian refugee crisis on the European common identity. The European identity, which is historically not a novel concept, has been examined by various disciplines, and has been discursively kept in the background for the integration of the European Union; however, it has emerged as the most important concept in the path of social integration. The study, using the inductive method, discusses the form which the European common identity has taken or will take within to the scope of Syrian refugee crisis.

Abstract: European Identity, Syrian Refugee Crisis, European Union, European Common Identity

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR	ix
ÖN SÖZ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA KİMLİĞİ KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

1.Kavram Olarak Kimlik ve Özellikleri	5
1.2.Kimlik Türleri ve Siyasal ve Kültürel Kimlikler	11
1.2.1. Etnik Kimlik.....	14
1.2.2.Ulusal Kimlik.....	16
2.Kimlik Oluşumunun Teorik Çerçevesi	20
2.1. Özcü Yaklaşım (Essentialism)	20
2.2. Sosyal İnşacılık Yaklaşımı (Social Constructivism).....	22
3.Tarihsel Süreçte Avrupa Kimliği Oluşumu	26
3.1. Ulus-devlet Oluşumu Öncesinde Avrupa Kimliği	32
3.2. Ulus-devletlerin Oluşumuyla Gelişen Avrupa Kimliği.....	34
3.3. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Kurulmasıyla Avrupa Ortak Kimliği.....	35
4.Avrupa Birliği'nde Kimlik Politikaları.....	36
4.1 Bireysel/Kolektif Kimlik (Individual/ Collective)	40
4.2 Kapsayıcı/ Dışlayıcı Kimlik (Inclusive/Exclusive).....	42
4.3. Ulusal/Ulusüstü Kimlik (National/Supranational).....	

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE SURİYE MÜLTECİ KRİZİNİN AVRUPA ORTAK KİMLİĞİNE ETKİLERİ

1. Suriye Mültecisi Krizi Öncesi AB Göç Politikalarının Tarihsel Süreci	47
1.2 Amsterdam Antlaşması	53
1.3 Tampere Zirvesi : Ortak Göç ve Sığınma Politikası	54
1.4. Lahey Programı.....	55
1.4 Lizbon Anlaşması :Göçün Toplumsallaştırılması	55
1.5 Stocholm Programı	56

2. 2015 Sonrası Avrupa Birliği'nde Yaşanan Suriye Mülteci Krizi	57
3. Avrupa Birliği'nin Suriye Mülteci Krizi Kapsamında Yasadışı Göçle Mücadelesi	64
4. AB Dışsallaştırma Politikası Kapsamında Çözüm Arayışı: AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması	69
4.1 Geri Kabul Anlaşması.....	72
SONUÇ.....	79
KAYNAKÇA	86

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AKÇT	: Avrupa Kömür Çelik Topluluğu
AOGP	: Avrupa Ortak Göç Politikası
AT	: Avrupa Topluluğu
AP	: Avrupa Parlamentosu
CEAS	: AB Ortak İltica Sistemi
EES	: Entry-Exit System (Giriş/Çıkış Sistemi)
EURODAC	: European Dactyloscopy (Avrupa Parmak İzi Birimi)
EUROSUR	: The European Border Surveillance System (Avrupa Sınır Gözetim sistemi)
FRONTEX	:European Border and Coast Guard Agency (Avrupa Sınırı ve Sahil Güvenlik Ajansı)
ODGP	: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

ÖN SÖZ

Küreselleşen dünyada uluslarüstü organizasyonların öneminin arttığı bir süreçte Avrupa Birliği gibi uluslarüstü bir yapının öncelik alanları oldukça kıymetlidir. İnsan hakları, adalet, eşitlik, iklim, ekonomi, sosyal düzen vb gibi bir çok alanda çok yönlü faaliyet gösteren birlik sadece kendi kıtasında değil, tüm dünyada etkin bir çalışma halindedir. Lisans yıllarımı özellikle Avrupa Birliği alanında seçmiş bir öğrenci olarak, bu alanda araştırma yapmayı her zaman öncelik haline getirdim. Sosyal bilimlerde farklı disiplinlerin iç içe geçmiş olmasının çalışmayı daha görünür kılacağını düşündüğümünden özellikle sosyoloji alanının konusuna giren Kimlik araştırmasını, son yıllarda uluslararası arenada öne çıkan uluslararası ilişkiler bölümünün bir ayağı olan göç ve AB çalışmaları ile kombine etmeye çalıştım. Bu sayede Suriye mülteci krizinin sadece uluslararası boyutuna değil, aynı zamanda birliği etkileyen alt sebep olarak kimlik konusuna yöneldim.

Eğitim hayatım boyunca benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili ailem, bu tezi hazırlarken de aynı özveriye gösterdi. Bir annenin ne denli fedakâr olduğunu hissettiğim sevgili anneme özellikle sonsuz teşekkür ediyorum. En başından beri bana olan desteğini hissettiğim sevgili eşime, kız kardeşlerim Esin ve İrem'e de teşekkürü bir borç bilirim. Ve en önemlisi de, bana her zaman samimi davranarak yol gösteren, bilgisi ve ışığıyla bana olan desteğinden dolayı Sayın Hocam "Prof. Dr. Nesrin Demir'e çok teşekkür ediyorum.

Özge TUNÇ

İzmir-2023

GİRİŞ

Avrupa’da bir ortak birlik kurma çabası ulus devletlerin ortaya çıkmasından itibaren gündeme gelmiş olmasına rağmen, resmi olarak ikinci dünya savaşı sonunda başarıya ulaşmıştır. Ulus devletler arasındaki çıkar çatışmaları iki büyük savaşa ve sonrasında büyük bir yıkıma sebep olmuş, nihayetinde ortak bir çatı altında birleşmek Fransa ve Almanya liderliğinde altı Avrupa ülkesinin bir araya gelmesiyle kurulmuştur.. (Arık, 2020:24) Bu kapsamda Avrupa’nın iş birliği ilk olarak Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’nun kurulmasıyla uluslararası bir yapının varlığı ile ifade edilmektedir. Fakat Jean Monnet’in plan tasarısı sonrasında Fransız lider de Gaulle tarafından bu yapı devletlerarası bir Avrupa bütünleşmesi olarak görülmüştür. Ekonomik bir bütünleşme yolunda atılan ilk adımın Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’nun kurulmuş olması iken sonrasında birlik siyasal bütünleşme kapsamında politikalar geliştirmeye başlamıştır. (Arık, 2020:31) 1952 yılından sonra atılan bir diğer adım 1957 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulması olmuş ve birlik derinleşme ve genişleme politikaları kapsamında olumlu bir ilerleme kaydetmişlerdir. Durağan değil, dinamik ve devamlı ilerlemeyi öngören bir amaç doğrultusunda ilerleyen topluluk 1992 yılında Maastricht Anlaşması’nın imzalanmasıyla adından Avrupa Birliği olarak bahsedilmektedir.

1992 yılında imzalanan Maastricht anlaşmasının ilk bendinde açıkça ortak Avrupa kimliğini sağlamadaki kararlılık ifade edilirken, ortak savunma ve güvenliğin de beraberinde güçlendirilmesi hedeflenmiştir. (Treaty on EU, 92/C) Yapılan çalışmalarda, Avrupalılık ya da Avrupa kimliğine yönelik literatürde birçok tartışma ve çalışma bulunmakta; farklı tanımlamalar ile kimlik konusunu Avrupalıların kendilerini başkalarına kıyasla nasıl gördüğü ve genel olarak kimliğin nasıl oluşup dönüştüğüne ilişkin çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. McCormick (McCormick,2015:32); Avrupa kimliğini anlayabilmenin sadece bir coğrafi sınırlama ile ilgili olamayacağını, Avrupalılık kavramının anlamını ararken farklı milletlerin bir araya geldiği ve oluşturmaya çalıştığı kültürel özdeşleşme kavramına dikkat

çekmektedir. Ulusal anlamda homojen olmayan Avrupa devletlerinin, ortak kimlik ve kültür kavramları altında bir birliktelik sürdürmesinin zorluğundan bahsetmektedir. Özellikle 1945 sonrası artan göç hareketleriyle beraber Avrupa içerisinde yaşayan çok farklı milletin olması sebebiyle çeşitlilik oldukça artmıştır. Avrupa Kimliğini tanımlamada literatür çalışmalarının bölgesel, kültürel, tarihsel ve dinsel tanımlamaları ve açıklamaları yer almaktadır.

Avrupa Birliği içerisinde yaşanan göçlerde tarihsel olarak özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında ivme kazanmış, birlik içerisinde uygulanmaya başlanan politikalar ile özellikle düzensiz göçler kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Uzun vadeli düşünülmüş olan planlar dahilinde siyasal ve ekonomik bütünleşmede her geçen dönem daha kararlı ve istikrarlı adım atmaya çalışan birlik üye devletleri ortak payda altında düzensiz göç konusunda da birlikte karar almaya çalışmışlardır. Ortak güvenlik ve savunma konusunda bir tehdit olarak algılanan mültecilerin durumunu stabil tutmaya çalışmışlardır. Özellikle 2014 yılında patlak veren ve bir yıl sonra Avrupa'ya düzensiz göçlerle ulaşmaya çalışan krizin Suriye'de başlamasının ardından dünya politikasındaki istikrarsızlık Avrupa Birliği'nin odak noktası haline gelmiştir. Bu dönemde yapılan çalışmalar Avrupa Birliği'nde yaşanan mülteci krizinin birlik için bir sınama olduğunu düşündürmüştür. Avrupa kimliği kavramının belirsizleştiği, dünya politikalarının istikrarsızlaştığı ve ekonomik krizlerle baş etmeye çalışan bir dönemde Suriye mülteci krizine verilen tepki AB üye ülkelerinin ortak paydada buluşmasına engel olmuştur. Çakmak'a göre, makalesinde tüm bunları eleştirirken aynı zamanda Avrupa kimliğinin hangi unsurlarla etkileşim içerisinde olduğunu eleştirel bir çalışma ile yayımlamıştır. (Çakmak:20),

Özellikle 2015 sonrası Suriye'den Avrupa devletlerine yönelen göç dalgasını diğerlerinden ayıran en önemli farkın AB kimliğinin ilk defa bu derecede sorgulandığı ile alakalı olmasıdır. AB ülkeleri siyasal olarak farklı politikalar geliştirmiş ve mülteci krizinin sebep olacağı etkileri minimuma indirmeye çalışmıştır. Diğer yandan, insan hakları ve demokrasi konularında söylemleriyle ortak bir bütünleşme yolunda adım atmakta kararlı olan Avrupa Birliği 27 farklı üyeli bir uluslararası örgüt olarak karar alma mekanizmasının işlerliği ile de sınanmıştır. Avrupa Birliği'nde yaşanan göç dalgalarının Avrupa ortak kimliğinde

yarattığı etkilerin yerine konu daha özelleştirilerek 2015 sonrası Suriye mülteci krizi sonrası değerlendirilmek istenmiştir. Yapısalcılık teorisiyle bağdaştırılarak konuya daha geniş bir pencereden bakılmaya çalışılmış, Avrupa’ya yaşanan göç dalgasının Avrupa’nın sadece ekonomisinin değil aynı zamanda ortak kimliği ve değerlerinin de sorgulandığı bir dönem olması sebebiyle önem arz etmektedir. Yapılan çalışmalar Avrupa Birliği vatandaşlarının Suriyeli mültecileri nasıl algıladıkları yönünde görüşler paylaşırken aynı zamanda Avrupa toplumunun demokrasi ve tolerans kavramlarıyla da eleştiri aldığını göstermektedir.

Göç ve iltica konularının tüm dünyada oldukça önemli olduğu bir sürecin varlığı Avrupa Birliği içerisinde toplumsal karmaşıklığın sebebi olarak ortak savunma ve güvenlik kapsamında değerlendirilmektedir. Saatçioğlu, bu krizi değerlendirirken birliğin kurucu anlaşmalar kapsamında önem verdiği sorumluluk paylaşımı, ortak dayanışma, eşitlik ve özgürlük olarak tanımladığı ve özellikle çeşitlilik içerisinde sağlamaya çalıştığı birliğin sorgulandığı bir dönem olduğuna dikkat çekmektedir. Ortak değerler çerçevesinde birlik üyelerinin bu etik değerler çatısı altında Avrupa ortak kimliğinin işlerlik kazanmasına engel olduğunu ifade etmektedir. Mülteci krizinin üstesinden üye ülkelerin aldığı ortak kararlar doğrultusunda gelemeyen birlik, çözümü üçüncü ülkelerde arayarak farklı politikalar geliştirmeye çalışmaktadırlar. Bu doğrultuda, tezin bir amacı da siyasal ve ekonomik bütünleşme doğrultusunda daha somut adımlar atmakta başarıya ulaşan Avrupa Birliği’nin Avrupa ortak kimliğini oluşturmaya için gerekli ortak norm ve değerlerin sosyal bir bütünleşme kapsamında çok daha ciddi adımlara ihtiyaç duyduğunu gösterebilmektir. Yapısalcılık teorisinin temel varsayımlarından olan ortak norm ve değerlerin ne kadar önemli olduğuna da bu sebeple vurgu yapılacaktır. (Saatçioğlu: 212)

Avrupa ortak kimliğinin Avrupa tarihinde Roma dönemi ve Yunan tarihine kadar dayandırıldığı bir süreç kadar eski olduğu bilinmekle beraber, kimlik konusundaki fikirlerin dayandırıldığı dönemlerin başında gelmektedir. Günümüzde Avrupa Ortak Kimliğini tanımlamak ve keskin çizgilerle somut bir şekilde ifade edebilmek mümkün olmadığından, seçilen başlıkta da açıkça “yaratılmaya çalışılan” ibaresi kullanılmıştır. Tarihsel bir süreçte ilk olarak Avrupa Kimliği birinci bölümde ele alınacak olup, birlik içerisinde ve küreselleşen dünyada gerçekleşen durumların önemine Suriye mülteci krizi örneği ile vurgu yapılacaktır.

Çalışmada ikincil kaynaklar kullanılacak olup, nitel veri teknikleri yorumsamacı bir bakış açısıyla anlatılmaya çalışılacaktır. Mevcut literatürde bu çalışma konusu tam olarak çalışılmamış olmakla beraber, göç konusunun iç ve dış literatür kaynaklarına bağlı olarak yeni etkileşim seçeneklerinde mekânsal ve aynı zamanda konumsal farklılık olması sebebiyle bu konuya yer verilmiştir. Bu sebeple tanımlayıcı bir nitel çalışma var olan pratiklerle ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA KİMLİĞİ KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

Kimlik kavramı sosyal bilimler alanının bir parçası olarak araştırılmakta olup, farklılaşan kimlik tanımlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Bireyin özellikle kültürüyle bağlantılı bir kavram olan kimlik kavramı ilk olarak ulusal düzeydeki aynılıkları ifade edebilmekte kullanılmaktadır. Kimlik kavramı toplumun temel kavramlarından biri olmakla beraber, insanların “ne olduğu, kim olduğu, nasıl olduğu” gibi soruların cevapları barındırmaktadır. İlk olarak, sosyoloji ve psikoloji alanlarının alt konusu olarak karşımıza çıkan bu kavram, günümüzde sosyal bilimlerde siyaset biliminin de bir konusu haline gelmiştir.

1.Kavram Olarak Kimlik ve Özellikleri

Kimlik, kişinin kültürüne bağlı bir varoluş ve ifade biçimini ifade etmektedir. Kimlik kavramının bireysel içeriğinin yanı sıra toplumsal özellik kazanarak ulusal ölçekte kullanılması, birey ve toplum arasındaki etkileşimi sosyo-kültürel yönde etkilemekte ve yönlendirmektedir. (Yıldız, 2017:18)

Kavramsal olarak “aynı olma, özdeş olma” ya da “insanoğlunun sosyal bir varlık olmasının sonucu” olarak da tanımlanmaktadır. Bireyin toplumsal bir grupla kendini tam anlamıyla özdeşleştirmesi sonucu ortaya çıkacak olan kimlik kavramı, tanımlamadan da anlaşılacağı üzere dış dünyadan bağımsız olamayacaktır. Kimlik, din, dil ve toplum değerlerinin bir sembolüdür. Kimlik çok boyutlu bir kavram olduğu için kavramı birçok yaklaşımla değerlendirmek mümkündür. Kimlik kavramına ilişkin aşağıdaki tespitler şu şekilde belirtilmektedir; (Yıldız: 2007:18)

- Kimlik sosyal süreçler tarafından oluşturulur. Her kimlik türü bireyin topluma aidiyetini belirler.

- Sürekli karşılaşmalar ve etkileşimlerle toplumsal yaşamla ilişkili olan kimlik, bu nedenle dinamik ve değişken bir olgudur.

- Kimliğin oluşumu ve tanımlanması hem nesnel hem de öznel. Din, etnisite, coğrafya, semboller, yaşam tarzı gibi paylaşılan nesnel unsurların gruba ait bireyler tarafından içselleştirilmesi, yani ortaklık bilincinin oluşması kimliği öznel kılar.

- Kimliklerin etkileşimi, bir kimliğin diğer bir kimliğin gücü üzerinde olumlu veya olumsuz bir etkiye sahip olabileceği tespitini içerir.

- Kimliklerin algılanması birbirlerine karşı konumları ile ilgilidir.

Tanımında tek bir unsur olmamakla birlikte, öteki ile rekabet/çatışma durumu kimliğin önemli bir özelliğini oluşturmaktadır. (Yurdusev, 101-117) "Kimlik" terimi "benlik" ve "öteki" arasında bir ilişki kurar. Wendt, "öteki"nin önemine işaret ederek "John bir profesör olduğunu düşünebilir, ancak bu inancı öğrencileri tarafından paylaşılmıyorsa, o zaman kimliği onların etkileşiminde işe yaramayacaktır" demektedir. (Wendt, 1999) Bu yaklaşımın bir sonucu olarak kimliği, kim olduğunuzu açıklamada önemli bir etkiye sahip olan "ben" ve "diğerleri" arasındaki bağlantının bir ürünü olarak açıklamak mümkündür.

"Kimlik" in kavramsal tanımı, uluslararası ilişkiler alanına atıfta bulunan "kolektif kimlik" belirleme tartışması ile iyice ilişkilendirilmiştir. Richard Münch, (Münch, 2001:136) kolektif kimliği, bir kolektifin tüm üyeleri için fikir ve tavırlarında ortak olan ve onları diğer kolektiflerden ayıran tutumların merkezi olarak tanımlamaktadır. Kültürel kimliğe benzer çünkü bir bireyi belirli kültürel gruplara ait kılan bir tür duygu olarak tanımlanmaktadır. Ulusal kimlikle ilgili olarak, etnik, kültürel, dini, bölgesel ve sınıfsal farklılıkları sınırlayan ve geçici sınırlara, paylaşılan mitlere ve tarihe, ortak bir kültüre ve ortak yasalar ve kurumlar altında birleşik yükümlülükler sistemine gömülü kolektif bir kimlik olduğu söylenebilir. Richard H.

Brown'ın vurguladığı gibi, "Kimlik ne kurumsal ne de biyolojik olarak verilir. Kişinin kendini kavrayışındaki süreklilikleri sıralamasıyla gelişir" düşüncesi de ayrı bir değerlendirme konusu olmaktadır. (Brown, 1987)

Bruter'in (Bruter, 2005), kimliğin bileşenleri üç sınıfta konumlandırılabilir: kişisel kimlik, sosyal kimlik ve siyasi kimlik. Bruter, kişisel kimliğin aile üyeliği, eğitim, kişisel ve kültürel özelliklere atıfta bulunan bir ağdan oluştuğunu savunmaktadır. Dolayısıyla kişisel kimlik, bireyin kendi benliğinden hareketle 'tümevarımsal' olarak kendi dünyasını nasıl tanımladığına doğrudan odaklanan bir kimlik biçimi olarak görünmektedir. Bruter ayrıca sosyal kimlik ve kişisel kimliğin bireyin siyasi kimliğini oluşturduğunu ve birbirinden ayrı olmadığını ileri sürmektedir.

Kişisel kimlik, bir kişi olarak benlik kavramıdır; sosyal kimlik ise "bir grup üyesi olarak benlik kavramıdır" (Abrams& Hogg, 1988:317-334). Hogg ve Abrams ayrıca "İnsanlar kimliklerini (benlik duygularını, benlik kavramlarını) büyük ölçüde ait oldukları sosyal kategorilerden alırlar" görüşünü savunmaktadır. İnsanlar gruplarda çeşitli roller oynayabilir ve topluluklarda birden fazla kimliğe sahip olabilmektedirler. Ancak çoklu kimlikler yapılandırılabilir ve birbirleriyle ilişkilendirilebilir. Bunu yapmanın üç yolu vardır.

Birincisi, Rus Matriska bebeklerinde olduğu gibi kimlikler iç içe geçebilir ve bu yapılandırmada daha küçük bir topluluktaki herkes aynı zamanda daha büyük bir topluluğun da üyesi olmaktadır. İkinci olarak, kimlikler çapraz kesişebilmektedir ve bu yapılandırmada, bir kimlik grubunun tüm üyeleri olmasa da bazı üyeleri aynı zamanda başka bir kimlik grubunun da üyesi olmaktadır. Böylece diğer grup, o grup içinde kimliği paylaşan ancak aynı kişilerle paylaşılmayan diğer gruplarla da kimlikleri olan üyelerden oluşmaktadır. Üçüncü olarak, kimlikler ayrı olabilmektedir. (Abrams& Hogg, 1988:317-334) Bu konfigürasyonda bir kişinin ait olduğu farklı gruplar birbirinden farklıdır ve esasen birbiriyle örtüşmeyen üyelikleri vardır. Gruplar arasında kimlikleri paylaşan kişi sayısı o kadar azdır ki potansiyel bir kesişen grup oluşturmamaktadır. (Hermann vd., 2004).

Farklı tanımlamalarla karşımıza çıkan kimlik kavramını, Deng “bireylerin ve grupların kendilerini nasıl tanımladıklarıyla ve başkaları tarafından etnik kökeni, ırkı, dini, dili ve kültürü gibi değişkenlerle ilişkilendirilerek” tanımlamaktadır. (Deng: 1995) Jenkins kimlik tanımını “bireylerin veya toplulukların diğer bireyler ve topluluklarla olan sosyal ilişkilerini ayırt edebilme şekli” olarak yapmaktadır. (Richard: 5) Wendt ise, iki yazarın kombinasyonu gibi daha kapsamlı açıklamış ve kimlik tanımını “sosyal kimlikler, bir aktörün başkalarının bakış açısını (sosyal bir nesne olarak ele almakta) kendisine yüklediği anlamlar bütünü olarak yapmaktadır. Buradaki sosyal kimliğin kim olduğumuzu ya da biz olduğumuzu tanımlayan bilişsel şemadan oluştuğunu ifade etmektedir. (Wendh, 1994: 94) Hall ise kimliği bir süreç olarak tanımlamakta, bölünebileceğinden ve sabit bir nokta olmadığından bahsetmektedir. Diğer yandan da kimliği, ötekinin kendiyile olan ilişkisi olarak tanımlamaktadır. (Hall, 1989:10)

Richard Jenkins, kimlik kavramının insanların dünyasını ve insanların dünyadaki yerlerini tanımladığını belirtmektedir; "...kim olduğumuz, başkalarının kim olduğunu bilmek, onların bizim kim olduğumuzu bilmesi, bizim onların kim olduğumuzu düşündüğünü bilmemiz, vb..." (Jenkins, 2014). Jenkins ayrıca kimliğin "bir şey değil, bir süreç -özdeşleşme- olduğunu ileri sürer. Kişinin sahip olabileceği ya da olmadığı bir şey değildir, kişinin yaptığı bir şey" olarak tanımlamaktadır. Kültür kuramcısı ve sosyolog Stuart Hall ise, kimliğin "asla tamamlanmayan, her zaman süreç içinde olan ve her zaman temsilin dışında değil içinde oluşan, aynı zamanda bitmemiş bir oyun - her zaman 'inşa halinde' olan bir 'üretim'" olduğunu belirtmektedir. (Solomos,2014:1667) Bu yaklaşımlardan da anlaşılacağı gibi kimlik kavramı açıkça statik, sabit ya da hareketsiz değil, tam tersine aktif ve dinamik bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Her iki kimliğin de inşa edildiği, yeniden yapılandırıldığı ve zaman içinde değiştiği bir süreç olduğundan ve asla tamamlanamadığından, her zaman inşa halinde olduğu ifade edilmektedir.

Değişken yapısından bahsedilen kimlik kavramı, tekli kimliklerin yanında çoklu kimliklerin varlığından da söz etmektedir. Toplumsal değişkenlere maruz kalınan bir ortamda, bireysel rollerin değişmesi sonucunda yeni kimliklerin var olacağını ve bu durumun da bireyin maruz kaldığı toplumdaki diğer bireyleri de

değiştireceği ön görülmektedir. Bu süreçte, birey için kimlik inşasının süregelen bir olgu olduğu ve dinamik olarak kimlik inşasının bireyin yaşamı boyunca değişeceğinden söz edilmektedir. (Preston, 1992:42) Erikson’a göre kimlik kavramı bilinçli ya da bilinçsiz olarak kim olduğuna dair bir istikrar ve bütünlük duygusunun oluşturduğu insanların katkıları sebebiyle bir araya gelmelerinden oluşmaktadır. Bu durumda benzerlik ve birlik algısını oluşturmakta ve toplumsal olarak “topluluğu oluşturan bireylerin ortak fikirleri ve refahı paylaşma olgusu” olarak tanımlanmaktadır. (Ericson, 1959:22)

Temel inançları, değerleri, varsayımları, tutum ve tercihleri, önerme ve alışkanlıkları içeren kimlik kavramının belirlenmesinde öznel ve nesnel unsurların varlığı söz konusudur. Kimliği olmayan bireylerin paylaştıkları maddi ve manevi gerçeklere karşılık gelen objektif unsurlar, din, dil, etnisite, tarih veya gelenekler gibi kavramların somut birleşimi olarak kabul edilmektedirler. Bireyin sahip olduğu öz nitelikler, öznel öğelerin sentezi durumundadır. Ve bu noktada, bireylerin inançlarını, duygularını ve amaçlarını paylaştığının bilincinde olan yine bireyler olmaktadır. Erdenir, kimliğin ortaya çıkmasındaki sebepleri nesnel ve öznel unsurlar olarak sınıflandırmaktadır. Kimliği sindirmiş kişilerin paylaştığı maddi ve manevi gerçekliklere karşılık gelen kavramları nesnel unsurlar olarak tanımlarken; bu nesnel unsurların topluluk içerisinde içselleştirilerek öznel unsurların ortaya çıktığından bahsetmektedir. Nesnel unsurlar olarak; din, dil, etnik köken, tarih, toprak, simgeler ya da gelenekler vb gibi somut unsurları örnek vermektedir. Öznel unsurların varlığını göstermesi ise toplulukların oluşmuş olan değerlere aidiyet hissederek, ortak ve sürekli bir bilince sahip olarak bir bütünlük içerisinde varlığını sürdüreceğinden bahsetmektedir. (Erdenir, 2010:29) Diğer yandan bu tanımlamaları yaparken, kimliği özdeş olarak tanımlarken, karşıtlık kavramının da tanımda yardımcı unsur olduğu da görülebilmektedir. Yani, kimlik kavramının tanımını yaparken özdeş olanın yanında karşıt olanın da tanımlanması gerektiği savunulmaktadır. Ötekini öne çıkartma durumu genellikle biz ve öteki karşılaştırmalarıyla devam etmektedir. (Erdenir, 2010: 32) Karmaşık bir kavram olan kimlik, aynı zamanda çok yönlü özelliği ile karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal bir kavram olması sebebiyle de birçok çalışmada kimliğin “ben”in (self) sınırlarının inşası ile ilgili olduğuyla alakalı olduğunu, ve diğerlerinden farklılaşan bir olgu

olduğundan bahsedilmektedir. Ben ve öteki ayrımını Edward Said Oryantalizm kitabında da işlemekte, Batı ve Doğu farkını tanımlamada farklılaşmaya gitmektedir. Şarkiyatçılık çalışmalarında ele aldığı Doğu ve Batı arasındaki farklılık ya da zıtlıklara yönelen Said, “öteki” nin tanımını yapmaktadır. Şarkiyatçılık ekseninde Batı ülkelerinin ya da toplumlarının kendilerini Doğu’nun tam zıttı olarak tanımlaması ve böylece Doğu’yu ötekileştirdiği bilinmektedir. (Kaşık, 2020)

Kimliklerin ortaya çıkma sürecinin önemli bir parçası olarak “ötekileştirme” süreci görülmektedir. Fakat buradaki en önemli yargı, ötekileştirmenin nasıl gerçekleştiğinin yanı sıra ne şekilde gerçekleşmiş olduğu üzerine yapılan değerlendirmedir. Tam bu noktada, katı ya da esnek kimlik kavramlarının varlığından söz etmemiz muhtemeldir. Çünkü, ötekileştirme sürecindeki kültürel unsurlar, aynı kimlik üzerindeki topluluklardaki bağlayıcılık oranlarını da etkilemektedir. Katı kimliğin bu noktada ortaya çıktığını söylene bilmekte ve farklılıkların azaldığını görmenin daha yaygın olabileceği söz konusu olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla, kendi benzerlikleri dışındaki kimlikleri dışlayabilme (ötekileştirme) ile karşılaşmakta ve süreç olumsuz devam etmektedir. Esnek kimlik ise sert kurallarla değil, opsiyonların fazla olduğu bir kimlik kavramıyla karşımıza çıkmaktadır. Esnek kimlik, farklılıklarda birleşebilme, farklılıklara hoşgörü gösterebilme vb gibi yargılarla diğer kimlikleri ötekileştirmede daha esnek olduğu bir tür olarak tanımlanmaktadır. (Erdenir, 2010:32)

Farklı disiplinlere konu olmuş olan kimlik kavramı kapsamında, bireysel ve kolektif kimlik kavramları daha ön plana çıkmaktadır. Bireye ait olan bireysel kimlikten ziyade topluma ve ulusa ait olan kolektif kimlik kavramının konunun temel taşlarından biri olduğu düşünülmektedir. Bu yönüyle toplumsal bir olgu olarak düşünülen kolektif kimlik kavramı Veen’e göre; “bireyin tarihsel köklerinden gelip ona yön veren ya da şekillendiren yahut yeniden inşa eden kolektif bilgi, bellek veya bilinçtir”. (Hans, 2019:28) Schöpflin’e göre kolektif bir grup veya kolektif bir varlıkla özdeşleşmenin psikolojik bir ihtiyaçtan doğduğu düşünülmektedir. Kimlik bireylere “topluluk güvenliği, dayanışma, içinde yaşayacakları ya da kendileri gibi başkalarını da bulacakları” sınırlı bir dünya sunmaktadır. Ona göre siyasi ve kültürel süreçte inşa edilen kimlikler, aslında dil, duygu ve sembollerin yardımıyla inşa

edilmektedir ve bir kez inşa edildiğinde yıkımı bir o kadar zor olmaktadır. (Schöpflin, 2000:9)

1.2.Kimlik Türleri ve Siyasal ve Kültürel Kimlikler

Çok yönlü olması özelliği ile karşımıza çıkan kimlik kavramı, bir bireyi diğerlerinden farklı kılan olguları ifade etmektedir. Bireysel, sosyal, siyasi ya da kolektif kimlik olarak kimlik türlerindeki farklılaşmalar aslında öncelik kavramının ne olduğu ile alakalı bir ayırım olması sebebiyle değişkenlik göstermektedir. Bireyin var olan dünyaya nasıl yaklaştığı ve buradaki konumunu belirleyen inanışlarını tanımlayan kişisel kimlik kavramı, toplumsal kimlik kavramıyla ayrılmaktadır. Toplumsal kimlik bireyin kendisini tanımladığı ve nereye ait olduğunu tanımlamasıyla ifade edilmektedir. Kişisel kimlikten bahsederken bireysel bir algı içerisinde yer aldığından, toplumsal kimlik kavramıyla çoğul bir olgudan söz edilmektedir. Birey, kişisel kimliği ya da kendi benliği ile alakalı bazı durumlara daha fazla öncelik vermektedir. Bu durum, siyasi ve toplumsal ortam arasında bir etkileşim yaratmaktadır. İnsanoğlunun belirli bir benlik ve öznelliğe sahip olmasıyla kişisel kimliklerin yaratıldığı düzlemde bireyin aynı zamanda farklı etnisite, kültür vb topluluklara dahil olmaları sebebiyle toplumsal olarak bağımlı olduklarını görebileceğimiz farklı bir düzlemde de bahsedilmektedir. (Brikhu, 2009: 8)

Bir bireyi diğerinden farklı kılan ya da onu diğerinden ayıran bir kavram olarak kimliğin kişisel ve toplumsal olarak iki farklı boyutun varlığı ile karşımıza çıkmaktadır. Bireyin var olan dünya ile ilgili yaklaşımlarını ve konumunu ifade eden kişisel kimlik, bireyin kendini tanımladığı ve tanımladığı bu olgunun bir parçası olduğunu düşündüğü ilişkileri kapsayan toplumsal kimlikten ayrılmaktadır. Böylece toplumsal kimlik bireysel kimliğe nazaran çoğul bir kavram olmakla birlikte, bireyin farklı kimlikler hakkında fikir sahibi olması ve kendi benlik algısıyla hem toplumsal bir ortamda olabilmenin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada bireyin kimliğinin iki yönlü olduğunu değerlendirilmektedir. Bir benliğe, içsel olarak da öznelliğe sahip olan insanoğlunun özgünlüğü ile kendini tanımladığı kişisel kimlik, bireyin farklı kültür, din, dil vb değişkenler ile birbirine bağımlı insanların oluşturduğu toplumsal kimlik birbiri ile ilişki içerisinde ve temel olarak bu iki

kimlik türünün insanoğlunun temel kimliğini oluşturduğu söylenebilmektedir. (Brikhu, 2008)

Modernizm öncesi geleneksel toplumlarda da bireysel ve toplumsal kimliklerin varlığından ilk olarak bir çatışma hali olma durumu olarak değerlendirme yapılmaktadır. Sonrasında ise sorunların ortaya çıkışına modernleşme eşlik etmektedir. Geleneksel toplumlarda kimlik, dinsel ve akrabalık ilişkileri sistemiyle şekillenmiş grup ve topluluklar ile doğuştan kazanılmakta ve çok büyük değişimler olmadan da varlığını sürdürmektedir. Geleneksel toplumlarda roller daha önceden belirli olduğundan kimlikler bu rollere göre inşa edilmektedir. Modern toplumların aksine, geleneksel toplumdaki kimliklerin anlamları karışık değil, açık bir tanım olarak ifade edilmektedir. Böylece kimlik tartışmalarının yaşanmasını engellemiştir. Geleneksel toplumlarda gruplar bireylerden daha fazla öne çıkmasından dolayı sosyal kimliklerin daha ön planda olduğu söylenebilir. Bireyin kimlik oluşumunu değerlendirirken öncelikle bir deneme süresinin olduğu öne sürülmüş ve bu değerlendirmenin topluluk tarafından önceden oluşturulmuş öğeler kullanılarak yürütüldüğü bilinmektedir. Böylece birey toplumda belirlenen sosyal normlar dışında bir öznel değerlendirme yapması beklenmemektedir. Bu durumda birey kendi varlığını anlamlandırmak adına toplumsal normlara dayanmaktadır. Bu noktada bireyin veya toplumun kimliği, bireyin kendini tanımlaması ya da kendini dünyada konumlandırması sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu özellikleriyle de kimliğin kültürel, toplumsal ve bireysellik çerçevesinde ortaya çıktığı söylenebilir. (Karaduman, 2010:17)

Popüler bir sosyal bilimler terimi olarak 1950’li yıllarda kimlik kavramı daha ön plana çıkmaktadır. Daha sonrasında da farklı düşünürler tarafından farklı tanımlamalarla kullanılmaktadır. Robert Penn Warren, 1960’lı yıllarda “Who Speaks for Negro” eserinde kimliğin tanımını daha geniş ve açıklayıcı bir şekilde ifade etmektedir. (Mollaer,2014:26)

“Kimlik sözcüğünü ele alıyorum. Anahtar bir sözcük. Onu defalarca işiteceksiniz. Birbirine dönüşen bir düzine mesele, bu değişken sözcüğe odaklanır; bu sözcük etrafında somutlaşır. Doğduğu dünyadan ve bir vatandaşı olduğu ülkeden

yabancılaştıktan, sonunda yeni dünya ve ülkenin muzaffer değerlerince çevrelendikten sonra Zenci kendini nasıl tanımlayabilir?”

1960’lı yıllarda ise kimlik sembolik etkileşimciler tarafından kullanılmaya başlanmıştır. İlk olarak 1940’lı yıllarda faaliyet gösterecekler de, ilk etapta kimlik yerine “benlik” demeyi tercih etmişlerdir. Ancak 1970’li yıllardan itibaren sosyal bilimcilerin ilgisini çeken kavram, sosyal bilimlerde de en çok tartışılan konulardan bir haline gelmiştir. Birçok disiplin, özdeşleşme teorisinden sosyal psikolojiye kadar birden çok kimlik tanımlı yapmıştır.

Diğer yandan, kimlik kavramı sembolik etkileşimciler olarak kendilerini tanımlayan sosyoloji okulu tarafından da önemli bir yer kazanmıştır. 1940’lı yıllarda doğan bu grup, paylaşılan sembolik sistemlerin aracılık ettiği, bireylerin farkındalığını biçimlendiren toplumsal etkileşimle ilgili çalışmalar yapmışlardır. Bu yaklaşımın önde gelen isimlerinden olan Charles Horton Cooley ve George Herbert Mead kimlik kavramı yerine “benlik” kavramından söz etmekteydi. Bu mevcut kavram kullanımı 1960’lara kadar devam etmektedir. Andrew J. Weigert, kimlik kavramının bu döneme kadar bir teknik terim stoğu olduğundan bahsetmektedir. (Weigert, 1982) Nitekim 1963 yılında Goffman, terminolojiyi benlik yerine kimlik kavramına kaydırabilmiştir.

İlerleyen yıllarda ise benlik kavramından kimlik kavramına geçiş sağlanmış ve kimlik üzerine çalışmalar ivme kazanmıştır. İnsanoğlunun bir arada yaşamaya başladığı günden beri, farklı gruplar oluşmakta ve bu grupları diğerlerinden ayıran özellikleri tanımlayan bir platform oluşmuştur. Zamanla, insan nüfusunun artması ve hareketliliğiyle birlikte bireyler ve gruplar arasındaki etkileşimler farklılıkların altını çizerek, diğer gruplara karşı mücadele içerisinde olmaktadır. Kimlik kavramı da birden çok farklı gruplara ayrılmış, farklı disiplinlere de konu olmaktadır. Ulusal ve etnik kimlik ise konu ile alakalı en önemli kimlik türlerinden olarak karşımıza çıkmaktadır. (Bruter, 2005:11)

1.2.1. Etnik Kimlik

Weber'e göre öznel bir inanca dayalı olan ve öznel inanca bağlı olarak gelişen ortak geleneklerin bir kökü olarak tanımlanan etnik kimlik, belirli etnik topluluğa özgü semboller, ritüeller ve törenler tarafından şekillenmektedir. Etnik kelimesi köken olarak Yunanca'da ethnos kelimesinden türemiştir ve ilk kullanım anlamından farklılaşarak zaman içerisinde ırk ile alakalı ayrımları yapabilmek üzere kullanılmıştır. Etnik gruplara üyeliği sağlayan ya da bu grupları bir arada tutan bağların objektif olarak bir kan bağına bağlı olması gerekmezken; asıl olan kurucu faktörün bu bağlara olan öznel bir inanç olduğu bilinmektedir. Weber'e ait olan bu düşünce, dönemindeki birçok sosyal bilimciyi etkilemiştir. (Eatwell, 1997:40)

Etnisite, "belirli bir toprak parçası üzerinde veya belli bir bölgede topluca veya dağılmış bir halde aynı dili konuşan, aynı sosyokültürel mirasa sahip, aynı gelenek ve aynı dine mensup kişilerin oluşturduğu grup" olarak tanımlanmaktadır. (Çakmak, 2012:10) John Milton Yinger'e göre, etnik grup olarak nitelendirebilmek adına üç temel koşul bulunmaktadır. Bunlardan "ilki, grubun üyelerinin kendilerini farklı bir aidiyete tabi görmeleri ve ikinci olarak grup üyelerinin kendilerini mitolojik veya canlı kültürlerinden ya da etnik kökenlerinden kaynaklı aktivitelere katılmaya hazır görmek yer almaktadır. Üçüncü olarak ise, etnik grubun başkaları tarafından dilleri, kökleri ve dinleri gibi değişik öğelerden dolayı fark edilmeleri gerekmektedir." (Çakmak, 2012:10) 1960 sonrasında etnisite kavramı bu yönde kullanılmaya başlanmış ve etnik bir grubun ortak bir kültüre dayalı olarak gelecek kuşaklara aktarılması söz konusu olmuştur. Etnisite kavramının oluşması için kültürel olarak farklı olmak ama aynı zamanda farklı kültüre sahip grupların birbirleri ile temas etmeleri gerekmektedir. (Eriksen, 1993:12) Aslında çok boyutlu bir yapı olarak kavramsallaştırılan etnik kimliğin gelişimi, kişinin kendi kimliğini ve o kimliğe ait olma duygusunu keşfetme sürecini içermektedir.

Etnik kimlikler, o belirli etnik topluluğa özgü semboller, ritüeller ve törenler tarafından şekillendirilmekte ve güçlendirilmektedirler. Yüzyıllar boyunca Avrupa'daki topluluklar, güçlü bir merkezi yönetime sahip çok etnikli imparatorluklar tarafından yönetilmiştir. Olayların ve eğilimlerin belirli seyri,

toplulukların, ırk ve akrabalığa dayalı ortaklıktan ziyade aidiyet bilincine dönüştürülmesine rağmen etnik çekirdeklerin öne çıkarıldığı "milliyetleri" yanında yeniden hizalanmasına yol açmaktadır. Sürekli artan ekonomik mübadele, sosyal ve bilimsel keşifler, iletişimin hızı, emperyalizm aracılığıyla dünyanın bilinmeyen kültürleriyle etkileşimler, rölativizmin ilerlemesi, tarih ve kozmoloji arasındaki bağı kopartmaktadır.

Avrupa kimliğinin herhangi bir etnik topluluk referansına dayanmadığı, 'Avrupalıların' çeşitli milliyetlerden, farklı yerel ve ulusal kültürel yapılara ve dini inançlara sahip insanlardan oluştuğu gerçeği göz önüne alındığında, Avrupa kimliğini tanımlamaya yönelik herhangi bir çaba, Avrupa kimliğini tanımlama girişimini ortadan kaldırabilir bir durum olarak değerlendirilmektedir. (Risse, 2003) Avrupa'nın ilk olarak benimsediği ve birçok kez yenilediği Avrupa Kimliğinin hangi değişkenlerden oluşması gerektiği yönündeki kriterler Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi'nde de yinelenmektedir. Buna göre; (Anadolu Ajansı Analiz,2020)

“ Herkes, düşünce, din ve vicdan özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, din veya inancını değiştirme özgürlüğünü ve din veya inancını tek başına veya topluluk halinde, aleni veya gizli olarak ibadet etme, öğretme, uygulama ve gereklerine uyma şeklinde açığa vurma özgürlüğünü içerir.” Şeklinde. Buna ek olarak *“Cinsiyet, ırk, renk, etnik veya sosyal köken, kalıtımsal özellikler, dil, din veya inanç, siyasi veya başka herhangi bir görüş, bir ulusal azınlığın üyesi olma, hususiyet, doğum, maluliyet, yaş veya cinsel eğilim gibi herhangi bir nedenle ayrımcılık yapılması yasaktır.”* ifadesine yer verilmektedir.

Avrupa kimliği, Avrupa Birliği'nin ortak değerlerine, normlarına ve tarihî birikimine dayanan bir kavram olarak ifade edilmektedir. Böylece,, Avrupa ülkelerinin birlikte çalışma, demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve barış gibi temel değerleri paylaşmasıyla şekillenmektedir. Avrupa Birliği'nin kuruluşuyla birlikte, üye ülkeler arasında ortak değerlerin ve kurumların oluşturulması, Avrupa kimliğinin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Ancak, Suriye mülteci krizi gibi büyük ölçekli göç olayları, Avrupa kimliğini sarsıcı bir şekilde etkileyebilecek olduğu da değerlendirilmektedir.

Etnik kimlik, bireylerin kendilerini ait hissettiği toplumsal gruplarla ilişkili olduğu kimlik türlerinden biri olarak dil, kültür, din, köken gibi faktörlere dayanmaktadır ve bireyin kendini ait hissettiği grupla bağdaşmaktadır. (Taiffel, 1978) Suriye mülteci krizi, Avrupa Birliği ülkelerinde etnik kimliklerin belirginleşmesine ve farklı gruplar arasında gerilimlere yol açabilme potansiyeline sahip olmaktadır.

Birçok araştırmacı, göç olaylarının etnik kimlik üzerindeki etkilerini incelemektedir. Örneğin, Avrupa'da gerçekleşen göç dalgalarının, yerel halk ve göçmen gruplar arasında gerginliklere ve ayrışmalara yol açtığını gösteren çalışmalar literatürde mevcuttur. (Trofimovich, 2015:234) Bu tür etnik gerilimler, Avrupa Birliği içerisindeki toplumsal uyum ve entegrasyon çabalarını zorlaştırmakta ve Avrupa kimliğinin bütünlüğünü sorgulatabilmektedir.

Suriye mülteci krizi, Avrupa Birliği'nde etnik kimliklerin belirginleşmesine ve bazı durumlarda aşırılıkçı, ayrımcı veya ırkçı tutumların artmasına neden olmaktadır. Özellikle bazı aşırılıkçı siyasi partiler ve hareketler, mültecilere karşı olumsuz bir tutum benimseyerek, etnik kimlik temelinde kutuplaşmalara sebep olabilmektedir. Bu durum, Avrupa Birliği'nin ortak kimliği ve değerleri açısından önemli bir tehdit oluşturmaktadır. (Bretell, 2022)

Farklılaşan kimlik tanımlamalarının yanı sıra birliğin ortak bir kimlik yaratma düşüncesini destekleyen adımlar atarak birliği sosyal ve siyasi olarak güçlendirme düşüncesinde olduğu düşünülmektedir. Fakat Suriye mülteci krizi Avrupa Birliği'nde ortak kimliğin etnik kimlik üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta önemli bir kriz olarak karşımıza çıkmaktadır. Etnik kimliklerin belirginleşmesi ve kutuplaşmaların artması, Avrupa Birliği'nin temel değerlerine ve birliğine yönelik tehditler oluşturmaktadır. Bu durum, Avrupa Birliği'nin mülteci kriziyle başa çıkarken aynı zamanda toplumsal uyum ve entegrasyon çabalarını da güçlendirmesi gerektiğini göstermektedir.

1.2.2.Ulusal Kimlik

Avrupa kimliği, ulusal kimliklerle karmaşık bir ilişkiye sahiptir ve bu ilişki üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Ulusal kimlikler, bireylerin kendilerini ait

hissettiği bir ulusa, kültürel değerlere ve tarihi bir geçmişe dayanan kimliklerdir. Bu nedenle, Avrupa Birliği'nin oluşumuyla birlikte Avrupa kimliğiyle ulusal kimlikler arasındaki etkileşim ve uyum konusu önem kazanmaktadır.

Bruter, Avrupa kimliğinin ulusal kimliklerle çelişmediğini, aksine onları tamamlayıcı bir unsur olarak ortaya çıktığını savunmaktadır. Araştırmasında, Avrupa Birliği'nin ulusal kimlikleri korumak ve aynı zamanda Avrupa vatandaşlığına dayanan bir kimlik oluşturmak için bir çerçeve sunduğunu belirtir. Bu bakış açısına göre, Avrupa kimliği ve ulusal kimlikler birbirini tamamlayan ve birlikte var olabilen kimlikler olarak görülmektedir. (Bruter, 2005)

Ancak, Smith ulusal kimliklerin Avrupa kimliğiyle etkileşimini daha karmaşık bir şekilde ele almaktadır ve ona göre, ulusal kimlikler güçlü ve duygusal bağlara sahip olan kimliklerdir ve bazen Avrupa kimliğiyle rekabet edebilir veya ona baskın çıkabilmektedir. Ulusal kimlikler, bireylerin kökenlerine, kültürel mirasa ve yerel topluluklarına olan bağlılıklarını yansıtmaktadır ve bu bağlamda, ulusal kimlikler, Avrupa kimliğiyle etkileşime girerken çatışma veya öncelik kazanma potansiyeline sahip olabilmektedirler. (Smith, 1992:55)

Wintle, "Avrupa birliği ve Avrupa kolektif ve kültürel kimliğinin, uluslar ve devletlerle ilgili literatürde gelişen kavramlardan türetildiğini" ifade etmektedir. (Wintle, 1996:17) Dolayısıyla, bu bölümde ulusal kimlikler, Avrupa kimliğinin anlaşılmasına yardımcı olabilmek amacıyla değerlendirilmektedir. Devlet inşa süreci ile Avrupa bütünleşme süreci arasında, doğalarının farklı olması nedeniyle sınırlı bir benzerlik kurulabileceği düşünülmektedir. (Tobias, 2005:28) Bu bölümde, tezin kapsamı dışında olduğu için devlet inşa süreci analiz edilmemiş ancak ulusal kimliklere yol açan ulus inşa süreci kısaca değerlendirilmiştir. Avrupa kimliği ile ulusal kimliğin karşılaştırılması ve bu kimliklerin inşa süreci konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı akademisyenler Avrupa kimliği ve ulus inşası süreçlerinin benzer olduğunu savunurken, diğerleri ulusal kimlikler ile Avrupa kimliğinin karşılaştırılamayacağını belirtmektedir. Bu farklı görüşlerden bazıları, tartışmalardan haberdar olmak ve bazı sonuçlarını kullanmak amacıyla bu bölümde belirtilmiştir.

Ulusal kimliklerin Avrupa kimliğiyle ilişkisi, farklı faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Örneğin, ülkelerin tarihî deneyimleri, kültürel çeşitlilik düzeyi, ekonomik durum ve siyasi faktörler ulusal kimliklerin güçlü veya zayıf olmasını etkileyebilmektedir. Bu nedenle, Avrupa Birliği'nin ulusal kimliklerle olan ilişkisini anlamak ve Avrupa kimliğinin güçlenmesini sağlamak için bu faktörlerin dikkate alınması gerekmektedir. (Smith, 1992:56) Avrupa kimliği ile alakalı olarak literatürde tartışılan en önemli kavramlarda biri olan Avrupalılaşma ifade edilirken temelde Avrupa Kimliği ve Avrupa siyasal topluluğunun gelişimi olarak vurgu yapılmaktadır. Böylece, ulusal kimliklerin üzerinde yaratılmak istenilen bir üst kimliğin ne denli başarılı olacağı zamansal olarak birlik içerisinde daima değerlendirilmiştir. Bir grup kişiye göre bu durumun başarıya ulaşması birlik içerisinde bir güven sorununu yaratacak ve özellikle güvenlik konusunda sorunsallaşacaktır. Diğer grup ise Avrupalılaşma kavramının başarıyla sonuçlanması birliğin siyasi bütünleşme ayağının başarıyla gerçekleşmiş olacağını ifade etmektedir. (Demir, 2006: 123)

AB kendine özgü bir oluşum olması sebebiyle kimlik inşası süreci devletlerin ulus inşa süreçlerinden farklı olabilmektedir. Ancak ulus inşası süreçlerinde kullanılan bazı araçlar Avrupa kimliğinin inşasında da kullanılabilir. Dolayısıyla, bu iki kimlik arasında karşılaştırma yapabilmek ve aralarındaki ilişki ve etkileşimi görebilmek için ulusal kimliklerin inşasında kullanılan araç, gereç ve bileşenleri belirlemek faydalı olabilir. (Wendt, 1994, s39)

Ulus ile ne kastedildiğini açıklığa kavuşturmak önemlidir. (Anderson, 2006, s6) Smith'e göre "ulus, tarihsel bir bölgeyi, ortak anıları, mitleri, kitlesel standartlaştırılmış bir kamusal kültürü, ortak bir ekonomiyi, bölgesel hareketliliği, herkes için ortak yasal hakları ve görevleri paylaşan bir nüfustur. Bir ulusun bileşenleri, o ulusun kimliğinin bileşenleri olarak değerlendirilebilir. Kimliklerin nasıl inşa edildiğini ve hangi bileşenlere sahip olduğunu anlayabilmek için ulus inşası sürecinden bahsetmek de önemlidir. Smith, ulus inşa sürecini oluşturan bazı unsurlardan bahseder. Bu unsurlar şunlardır (Smith, 1992:55);

- topluluğun ortak anılarının, mitlerinin ve sembollerinin büyümesi, geliştirilmesi ve aktarılması;
- topluluğun tarihsel geleneklerinin ve ritüellerinin büyümesi, seçilmesi ve aktarılması;
- 'halkın' ortak kültürünün (dil, gelenekler, din, vs.) 'otantik' unsurlarının belirlenmesi, geliştirilmesi ve aktarılması;
- 'otantik' değerlerin, bilgi ve tutumların standartlaştırılmış yöntem ve kurumlar aracılığıyla belirlenen nüfusa aşılması;
- tarihi bir bölgenin veya anavatanın sembollerinin ve mitlerinin sınırlarının çizilmesi, geliştirilmesi ve aktarılması;
- sınırları çizilen bölge içindeki beceri ve kaynakların seçilmesi ve kullanılması;
- ve belirlenen topluluğun tüm üyeleri için ortak hak ve görevlerin tanımlanması.

Burada açıkça sürecin unsurlarını vermektedir. Hroch da ulus inşa sürecinin bileşenlerine işaret etmekte ve ona göre ortak bir geçmiş hafızası, dilsel ya da kültürel bağların yoğunluğu ve grubun tüm üyelerinin eşitliği anlayışı sürecin unsurlarıdır.(Hroch, 1996:61) Wintle ise ulus inşasının "büyük ölçüde içsel ve kültürel bir süreç" olduğunu ifade etmekte ve "tek tip bir dil ve yazım, gelişmiş ve standartlaştırılmış bir eğitim ve genel olarak paylaşılan kültürel davranış kavramları yaratmaya istekli bir uygarlaştırıcılar ordusu" olarak tanımlamaktadır. (Wintle,2017)

Sonuç olarak, Avrupa kimliği ve ulusal kimlikler arasındaki ilişki karmaşık ve çeşitlidir. Bazı araştırmacılar, ulusal kimliklerin Avrupa kimliğiyle uyumlu olduğunu ve birbirlerini tamamladıklarını savunurken, diğerleri ulusal kimliklerin güçlü ve rekabetçi olduğunu ve Avrupa kimliğiyle çatışabileceğini vurgulamaktadır. Avrupa Birliği'nin ulusal kimliklerle etkileşimini anlamak, Avrupa kimliğinin güçlenmesi ve birlik içinde tutunması açısından önemlidir. (Connolly, 1991:64)

2.Kimlik Oluşumunun Teorik Çerçevesi

Kimlik oluşumu, sosyal bilimlerde üzerine yoğun bir şekilde çalışılan bir konu olmakla beraber bu alanda iki önemli teorik yaklaşım öne çıkmaktadır: özcü yaklaşım ve sosyal inşacılık yaklaşımı. Özcü yaklaşım, kimliği bireyin içsel özellikleri, kökeni, kültürel mirası ve bağlı olduğu gruplarla ilişkilendirmektedir. Bu yaklaşıma göre, kimlik sabit ve değişmez bir yapı olarak görülmektedir. (Smith, 1991). Örneğin, Smith, özcü yaklaşımı savunarak kimliği "derin köklere, genetik bağlara, ortak bir kültüre ve tarihî bir sürekliliğe" dayandırmaktadır.

Diğer yandan, sosyal inşacılık yaklaşım, kimliği sosyal, kültürel ve politik faktörlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkan bir süreç olarak değerlendirir. Bu yaklaşıma göre, kimlik toplumsal ilişkiler, deneyimler ve süreçler yoluyla şekillenir ve değişebilir Hermann (2004), sosyal inşacılık yaklaşımı destekleyerek kimliği "toplumsal pratiklerin ve süreçlerin bir ürünü" olarak tanımlanmaktadır. Kimlik, belirli bir zaman diliminde ve belirli bir toplumsal bağlamda şekillenmekte ve farklı kimlik unsurları çeşitli etkileşimler sonucunda oluşmaktadır. (Hermann ve Brewer, 2004)

Bu teorik çerçeve, Avrupa Birliği'nde yaşanan Suriye mülteci krizinin Avrupa ortak kimliği üzerindeki etkilerini anlamamızı sağlayabilir. Özcü yaklaşıma göre, mülteci krizi ulusal kimlikleri etkileyebilme durumuyla değerlendirilebilirken, ulusal kimliklerle Avrupa kimliği arasında bir çatışma potansiyeli doğurabilmektedir. Öte yandan, sosyal inşacılık yaklaşımına göre, mülteci krizi Avrupa kimliğini yeniden şekillendirebilmekte ve toplumsal pratiklerin ve süreçlerin bir sonucu olarak Avrupa kimliği ve mülteci kimlikleri arasında yeni bir ilişki kurulabilmektedir.

2.1. Özcü Yaklaşım (Essentialism)

Özcü Yaklaşım (Essentialism), kimlik oluşumuyla ilgili bir teorik yaklaşım olarak; kimliği bireyin içsel özelliklerine, sabit ve değişmez özüne dayandıran bir perspektif olarak değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım, kişinin kimliğinin biyolojik kökenlerine, etnik kökenine, kültürel mirasına ve grup bağlarına odaklanmaktadır. (Bruter, 2005:3)

Özcü yaklaşım, kimliği bir takım özsel niteliklerle tanımlamakta ve bu nitelikler, bireyin doğuştan getirdiği ve değişmez olduğu düşünülen özellikler olarak ifade edilmektedir. Örneğin, etnik köken, cinsiyet, dini inançlar veya biyolojik özellikler özcü yaklaşıma göre kimlik oluşumunda temel belirleyicilerdir. Bu perspektife göre, kimlik özsel bir gerçeklik olarak kabul edilmektedir ve bireyin kimlik unsurları sabit bir şekilde belirlenmiş ve değişmezdir. (Richard.2001:11)

Özcü yaklaşım, kimliğin toplumsal yapı, deneyimler ve süreçlerden bağımsız olarak anlaşılamayacağını savunan eleştirilere maruz kalmaktadır. Kimlik oluşumunda etkili olan faktörlerin tek bir öz veya özü belirleyici nitelikte olmadığı, aksine çeşitli toplumsal, kültürel ve siyasi etkileşimlerin rol oynadığı görüşü bu eleştirilere dayanmaktadır. Bununla birlikte, özcü yaklaşım bazı durumlarda kimlik politikalarının ve aidiyet duygusunun güçlendirilmesine katkıda bulunabilmektedir. Örneğin, bir etnik grubun kendi kültürel mirasını koruma ve savunma amacıyla özcü bir yaklaşım benimsemesi mümkün olabilmektedir. Ancak, kimlik oluşumu daha geniş bir perspektifle ele alındığında, toplumsal ve tarihsel bağlamın etkisini göz önünde bulunduran sosyal inşacılık yaklaşımı daha kapsayıcı bir yaklaşım sunmaktadır. (Turner,2000:35)

Özcü yaklaşım, kimlik oluşumunun karmaşıklığını ve çeşitliliğini tam olarak yansıtamayabilir. Kimlik, sadece bireyin içsel özelliklerine indirgenemez ve sürekli olarak değişen bir yapıya sahiptir. Bu nedenle, özcü yaklaşımın sınırlılıklarını göz önünde bulundurarak kimlik oluşumunu daha geniş bir perspektiften anlamaya çalışmak önemlidir. (Mayer ve Palmowski, 2004:577)

Avrupa Birliği'nin oluşumu, Avrupa kimliğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kimlik oluşumu, bireylerin ve toplumların birbirleriyle ilişkisini ve kimliklerini tanımlama sürecini içeren karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte, özcü yaklaşımın Avrupa kimliğinin oluşumunda nasıl bir etkiye sahip olduğu önemli bir araştırma konusudur. Özcü yaklaşım, kimlik oluşumunda bireyin içsel özelliklerini vurgulayan bir perspektiftir. Bu perspektife göre, kimlik temelde sabit ve değişmez bir öze dayanmaktadır. Avrupa kimliğinin oluşumunda özcü yaklaşımın etkisi, bireylerin Avrupa kimliğini belirleyen özellikleri ve özü üzerinde durulmasıyla anlaşılabilir.

Avrupa kimliği, bireylerin Avrupa kültürüne, değerlere ve tarihî bağlara olan duygusal ve bağlılık hissidir. zc yaklaşım, bu duygusal bağlılığın ve kimlik unsurlarının bireyin içsel özellikleri ve kökeniyle ilişkilendirilmesine odaklanmaktadır. Örneğin, bireyin etnik kökeni, kültürel mirası ve aidiyeti, özcü yaklaşımın Avrupa kimliğinin oluşumunda temel belirleyiciler olarak ifade edilmektedir. Bu perspektife göre, Avrupa kimliği, bireylerin doğuştan getirdiği ve değişmez olan özellikleriyle bağlantılıdır. zc yaklaşıma göre, Avrupa kimliği, ortak bir kültür, tarihî süreklilik ve genetik bağlara dayanmaktadır. Bu nedenle, bireylerin Avrupa kimliğiyle özdeşleşmesi, özcü unsurlara sahip olmalarına ve bu unsurlarla bağlantı kurmalarına bağlı olabilmektedir. (Mead, 1934:137)

Ancak, Avrupa kimliğinin oluşumunda özcü yaklaşımın etkisi eleştirilere tabi tutulmuştur. zc yaklaşım, kimlik oluşumunu sınırlayan ve karmaşıklığını yansıtmayan bir perspektif olabilir. Kimlik, sadece bireyin içsel özelliklerine indirgenemez ve sürekli olarak değişebilir. Avrupa kimliği, bireylerin deneyimleri, sosyal etkileşimleri ve toplumsal yapılarla etkileşim halinde şekillenen bir olgudur. (Mead, 1934: 164)

Genel bir ifadeyle özcü yaklaşım, Avrupa kimliğinin oluşumunda bireyin içsel özelliklerine, kökenine ve kültürel mirasına vurgu yapmaktadır. Bu perspektife göre, Avrupa kimliği, ortak bir kültür, tarihî süreklilik ve genetik bağlara dayanmaktadır. Ancak, kimlik oluşumunun karmaşıklığı göz önüne alındığında, özcü yaklaşımın sınırlılıkları ve sosyal inşacılık yaklaşımının daha kapsayıcı bir perspektif sunması dikkate alınmalıdır. Avrupa kimliğinin oluşumu, özcü unsurların yanı sıra toplumsal etkileşimler, deneyimler ve süreçlerle de şekillenmektedir. (Heise, 2010:96)

2.2. Sosyal İnşacılık Yaklaşımı (Social Constructivism)

Sosyal inşacılık yaklaşımı (Social Constructivism), kimlik oluşumunu toplumsal yapılar, dil, semboller ve sosyal ilişkiler gibi dışsal faktörlere dayandıran bir teorik yaklaşımdır. Bu yaklaşım, kimliğin sosyal olarak inşa edildiğini ve sürekli olarak değişebildiğini savunmaktadır.

Sosyal İnşacılık, toplumun insanları inşa ettiğini ve insanların da toplumu inşa ettiğini belirten bir yaklaşımdır. İnsanların eylemlerinin kendi kimlikleri tarafından belirlendiğini ileri süren Sosyal İnşacılık, gerçekliğin toplumsal değerleri oluşturduğunu savunmaktadır. Böylece bir kimlik ortaya çıkar ve ortaya çıkan kimlik doğrultusunda eylemler gerçekleşme eğilimi gösterilmektedir. Sosyal İnşacılık, sosyal ve kültürel etkileşimin bir sonucudur. Avrupa kimliği kavramı, diğer rasyonel kavramların Avrupa kimliğini tam olarak yansıtmadığı düşünüldüğü için Sosyal İnşacı bir bakış açısıyla analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. (Chechel, 2004)

Sosyal İnşacı Teori kimliğe, özellikle de AB'nin Avrupa kimliğini nasıl inşa ettiğine vurgu yapmaktadır. Sosyal inşacılık, "kimliği" uluslararası ilişkilerin kilit bir bileşeni haline getirmede başarılı olmuştur. Hopf ve Zehfuss kimlikleri çoklu ve akışkan olarak görmektedir. Wendt, bir devletin birden fazla kimliğe sahip olabileceğini savunmaktadır. Çoklu kimliklere sahip olmak çağdaş dünyada çok yaygındır; özellikle AB bağlamında, çünkü hem üye devletler hem de vatandaşları için çoklu kimliklere sahip olmak için uygun bir ortam sağlamaktadır. (Champbell, 2006:25-126)

Sosyal İnşacılar, yeni bir teorik perspektif olarak Avrupa entegrasyonunu incelemek için en iyi konumda olduklarını iddia etmektedirler. Bunun nedeni, yapıların oluşturulduğu şekilde insanların nasıl iletişim kurduklarını varsaymaya meyilli olmamalarıdır. Sosyal inşacılığı destekleyen Wendt, çıkarların önceden verili olmaktan ziyade sosyal olarak inşa edildiğini düşünmektedir. Brown tarafından belirtildiği gibi Wendt, 1994):

"Yapılandırmacı düşüncenin temel kavrayışı belki de en iyi şekilde, bu dünya hakkında insan eyleminden bağımsız olarak doğru kalan 'kaba gerçekler' ile varoluşları sosyal olarak oluşturulmuş geleneklere bağlı olan 'sosyal gerçekler' arasında yapılması gereken temel bir ayrım olduğu fikriyle ifade edilebilir."

Sosyal İnşacılar kolektif kavramların ve kimliklerin nasıl ortaya çıktığıyla ilgilenir; kimliklerin dil, kavramların büyümesi ve standartların inşası yoluyla nasıl inşa edildiğini keşfetmemiz gerektiğini, dolayısıyla kimliklerin asla tanımlanmadığını, temelde inşa edildiğini iddia etmektedirler. (Hogg, ve Abrams,1988) Sosyal inşacılar daha sonra aktörlerin tüm bu standartları

işselleştirerek kimliklerini elde ettiklerini ve önceliklerinin hangisi olduğunu belirlediklerini öne sürerler. Rosamond bunu "standartların kurucu etkisi" olarak adlandırır; bu, AB düzeyindeki standartların, düşüncelerin ve paradigmaların AB'nin çoklu ulusal politikalarını etkileme biçimidir. Sosyal İnşacılık, Avrupa Birliği gibi kurumların nasıl etkileşim ve aldatma arenaları olarak hareket ettiğini tartışır Jupille ve diğerlerinin belirttiği gibi "İnşacılar, aktörler ve yapılar arasındaki etkileşim sürecini vurgularlar". Ayrıca Risse, Sosyal yapılandırmacılığı "insan faillerin sosyal çevrelerinden ve kolektif olarak paylaşılan anlam sistemlerinden (geniş anlamda 'kültür') bağımsız olarak var olmadıklarında ısrar eden sosyal ontolojiye dayalı bir yaklaşım" olarak tanımlamaktadır. (Risse,2004)

Sosyal inşacılığın önde gelen akademisyenlerinden biri olan Wendt, sosyal inşacılığın aşağıdaki varsayımlara sahip yapısal bir uluslararası sistem teorisi olduğunu vurgulamak için argümanlar sunmaktadır(Caporaso ve Checkel 2003:7):

- Devletler, uluslararası siyaset teorisinin temel analiz birimleridir.
- Devletler sistemindeki temel yapılar maddi olmaktan ziyade öznel arasındır.
- Devlet kimlikleri ve çıkarları, insan doğası veya iç politika tarafından sisteme dışsal olarak verilmek yerine, önemli ölçüde bu sosyal yapılar tarafından inşa edilir.

Sosyal inşacılık, kimlik politikaları ve kimliğin inşa edilme biçimiyle mücadele etmektedirler. (Hopf, 1998). Sosyal inşacılar, kimliğin uluslararası ilişkilerin temel bir parçası olarak oluşturulması konusunda başarılıdırlar. Sosyal inşacılar, ortak fikirlerin, inanç sistemlerinin, etnik yapıların yapısal özellikler taşıdığı ve bunların sosyal ve siyasi kimlik üzerinde etkili olduğu görüşünü savunurlar. Sosyal inşacılar, ülkelerin kimliklerinin, ülkelerin çıkar ve menfaatlerini belirleyen normlar şeklinde şekillendiği görüşünü vurgulamaktadır. Dolayısıyla normlar, ülkelerin çıkarlarını dönüştürmeye ve ülke politikalarını değiştirmeye yönelik kimlikleri şekillendirmektedir. Buna göre Wendt, inşacı fikir görüşünü şu şekilde ortaya koymaktadır: (Hobson, 2000: 292)

İddia, fikirlerin güç ve çikardan daha önemli olduğu ya da güç ve çikardan özerk olduğu değildir. İddia daha ziyade güç ve çikarların kendilerini oluşturan

fikirler sayesinde bu etkilere sahip olduklarıdır. Güç ve çıkar açıklamaları fikirleri varsayılmakta ve bu ölçüde fikirsel açıklamalara rakip değildirler.

"Çeşitlilik içinde birlik" odağı Avrupa siyasi kimliğinin temel özelliğidir; ancak birlik ve çeşitliliği tartışmak zordur. Bir Avrupa siyasi kimliği inşa etmek, AB'nin küresel dünyadaki diğer tüm oyuncularla başa çıkabilmesi için hayati önem taşımaktadır. Devletleri bir arada tutmanın ekonomik olarak mümkün olacağı düşüncesiyle, başlangıçta Avrupa kimliğinin ekonomik değeri ortaya atılmıştır. Ancak zamanla sadece ekonominin yeterli olmadığı ve kimlikte başka unsurların da bulunması gerektiği düşünülmüştür. Bundan sonra sosyal ve siyasi bütünlük denenmiştir. Böylece Avrupa kimliği yeni bir bakış açısı kazanmış ve sosyal inşacılık üzerine inşa edilmeye devam etmektedir.

Sosyal İnşacılık, farklı yaklaşımları içermesi nedeniyle dikkat çekmiş ve Avrupa kimliği kavramına yeni bir boyut getirmektedir. Sosyal inşacılık diğer yaklaşımlardan farklıdır; çünkü değer, etkileşim, toplum ve kimlik unsurlarının kullanımına önem vermektedir. Bu nedenle Avrupa kimliği Sosyal İnşacılık üzerine inşa edilmektedir. Sonuç olarak bu kavram, kimliklerin inşa sürecine ve etkileşim yoluyla değişimine odaklanmaktadır. AB içindeki Avrupa kimliği inşa süreci, üye devletlerin ve AB vatandaşlarının kimliklerini etkilediği süreçte sosyal inşacılık, AB içindeki etkileşim dinamiklerini ve bunun AB vatandaşlarının kimlikleri üzerindeki etkilerini anlamak için teorik bir arka plan sağlamaktadır. (Wendt, 2003:135-36)

Sosyal inşacılık yaklaşım, kimlik oluşumunu bireylerin sosyal çevreleriyle etkileşim içinde olduğu bir süreç olarak görmektedir. Kimlik, toplumsal yapılar, sosyal normlar, dil ve semboller gibi dışsal faktörler tarafından şekillendirilir ve anlam kazanmaktadır. Bu yaklaşıma göre, kimlik, sosyal ilişkiler ve toplumsal bağlamlar içinde inşa edilmektedir. (Turner, 2000:6) Sosyal inşacılık yaklaşımı, kimlik oluşumunda sosyal ilişkilerin ve toplumsal normların belirleyici rol oynadığını vurgulamaktadır. Bireyler, toplumsal gruplarla etkileşim halinde oldukça, kimliklerini bu gruplarla ilişkilendirme eğilimindedir. Örneğin, Avrupa kimliği, Avrupa Birliği'ne üye olma, ortak değerleri paylaşma ve Avrupa vatandaşlığı gibi toplumsal bağlamların sonucunda inşa edilebilmektedir.

Bu yaklaşıma göre, kimlikler sosyal etkileşimler ve dil aracılığıyla anlam kazanmaktadır. Dil, kimlikleri ifade etme ve paylaşma aracı olarak işlev görmektedir. Kimlik kavramları, semboller ve normlar üzerinden inşa edilmektedir ve bu da bireylerin kimliklerini anlamlandırma ve paylaşma sürecine katkıda bulunmaktadır.

Sosyal inşacılık yaklaşımı, kimlik oluşumunu çeşitlilik ve değişkenlik içinde ele almakta ve bu bağlamda kimlikler, toplumun farklı grupları arasındaki etkileşimler, güç ilişkileri ve sosyal yapılar tarafından şekillenmektedir. Bu yaklaşım, kimliklerin çoklu ve katmanlı olduğunu, birden fazla kimlik boyutunun etkileşim içinde olduğunu vurgulamaktadır.

Avrupa kimliğinin oluşumunda sosyal inşacılık yaklaşımı, farklı kültürlerin etkileşimi, göçmenlik deneyimleri, küreselleşme ve Avrupa Birliği politikaları gibi faktörleri dikkate almaktadır. Bu perspektife göre, Avrupa kimliği, ortak değerlerin ve toplumsal bağların inşa edilmesiyle şekillenmekte ve Avrupa Birliği'nin entegrasyon süreci ve ortak projeler, Avrupa kimliğinin oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. (Chechel, 2004: 6) Sosyal inşacılık yaklaşımı, kimlik oluşumunu sosyal ilişkiler, toplumsal yapılar ve dil aracılığıyla anlamlandıran bir perspektiftir. Avrupa kimliğinin oluşumunda sosyal inşacılık yaklaşımı, Avrupa Birliği'nin entegrasyon süreci, kültürel etkileşimler ve toplumsal bağların önemini vurgulamaktadır. (Caporaso & Checkel, 2003:7)

3.Tarihsel Süreçte Avrupa Kimliği Oluşumu

Kimlik, bir topluluğun ortaklığını ve bu ortaklık içindeki grubun diğer gruplardan farklılığını ifade eden bir kavram olmakla birlikte Avrupa kimliği kavramı her ne kadar Avrupa Birliği'nin etkisi altında gelişmiş olsa da bunun ötesine geçerek tüm Avrupa'yı ilgilendiren bir kavram haline gelmiştir. Siyasi bir bütünleşme olarak başlayan bu süreç, ekonomik ve sosyal bütünleşmeyi de hedeflemekte ve artan üye sayılarıyla birlikte çeşitlilik içerisinde birlik olabilme hedefini yenilemektedir. Avrupa Birliği uzun yıllardır siyasi bütünleşmeyi sağlamak için adımlar atmakta ve bu adımlar sonucunda yeni bir kimlik kazanmakta ve ulaşmak istediği Avrupa Kimliği'ni inşa etme yolunda daha sağlam adımlar atmaya çalışmaktadır.

Avrupa Birliği, iki büyük dünya savaşından sonra bölgesinde ve komşularıyla arasında olan savaşlara son verebilmek, demokratik bir yolla karar alma mekanizması yaratabilmek amacıyla ilk olarak Avrupa Kömür ve elik Topluluğu ile, 1950 yılından itibaren kalıcı barışı sağlamak amacıyla Avrupa lkelerini ekonomik ve siyasi olarak birleştirmeye başlayarak kurulmuştur. Kurucu altı lke Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda'nın olduğu ve 1950'li yıllar doğu ile batı arasındaki soğuk savaşın hakim olduğu yıllarda bir birlik olabilme yoluna gitmiştir. 1957 yılında Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) kurulmuştur. Danimarka, İrlanda ve Birleşik Krallık 1973 yılında Avrupa Birliği'ne katılarak ye Devlet sayısını dokuza yükseltmiş 1981'de Yunanistan AB'nin 10. Üyesi olur ve beş yıl sonra İspanya ve Portekiz onu takip etmiştir. Orta ve Doğu Avrupa'da komünizmin çöküşüyle birlikte Avrupalılar daha yakın komşular haline gelmektedirler ve 1995 yılında AB Avusturya, Finlandiya ve İşve'de birliğe ye olmuştur. Doğu ve Batı Avrupa arasındaki siyasi ayrılıklar, 2004 yılında en az 10 yeni ülkenin AB'ye katılması ve ardından 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye katılmasıyla düzelmiş, Hırvatistan 2013 yılında AB'nin 28. Üyesi olur. (European Commission,2014) Brexit dalgalanmasıyla, birliğin içerinde farklı konularda birlik yeleri arasında yaşanan ayrışma sebebiyle, kendi çıkarlarını düşünen Birleşik Krallığın birlikten ayrılmasıyla güncel ye sayısı 27 olarak ifade edilmektedir.

Neredeyse her genişleme, her ulusal kimliğin geliştirdiği ve değiştirdiği Avrupa kimliği inşa sürecine dikkat çekmektedir. Genişlemenin derinleşme ile talandırılmasına sık sık önem veriliyor olması özellikle yaratılmak istenilen ortak kimlik kavramına yapılan önemi arz etmektedir. Avrupa kimliği ve ulusal kimlikler birbirlerine zarar vermeden ama birbirlerini takdir ederek uyum içinde yaşamayı hedeflemekte ve bu kimlik türünün sosyal olarak inşa edildiği, yeniden yapılandırıldığı ve her genişlemede geliştirilip ve değiştirildiği önemli bir noktadır. Dolayısıyla Avrupa kimliği, ulusal kimliklerle çarpışan ve sürekli olarak inşa edilen, sosyal olarak inşa edilmiş, dayanıklı bir kimlik türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

AB'nin ye devletler üzerindeki etkisi ve genel olarak Avrupa entegrasyonu, Avrupa kimliğinin inşası üzerinde etkili olmuştur; bununla birlikte, insanlar genel olarak Avrupa'ya aidiyet hissine sahip olabilir, ancak AB ile herhangi

bir bağ hissetmeyebilirler. Kopenhag Zirvesi bu tarihsel bağlamın ilk adımı olarak değerlendirilebilir. Avrupa kimliği kavramı 1973 yılında Kopenhag'da gerçekleşen Kopenhag Zirvesi'nde ortaya atılmış ve 14 Aralık 1973 tarihinde Avrupa Kimliği Kopenhag Deklarasyonu yayınlanmıştır. Ancak bu Zirve'den önce Avrupa Parlamentosu bir Karar almış ve Topluluğun siyasi kimliğine vurgu yapılmıştır. (European Commission,2021) Deklarasyonun giriş bölümünde, Avrupa kimliğine ilişkin bu belgenin üye devletlere "diğer ülkelerle olan ilişkilerini, sorumluluklarını ve dünya meselelerinde işgal ettikleri yeri daha iyi tanımlama" fırsatı vereceği belirtilmiştir. Bu, uluslararası düzende görünürlük ve varlık sağlama girişimi olarak görülebilir. Ayrıca Avrupa'nın "sesini duyurmak ve dünyadaki rolünü oynamak" için uluslararası düzende bir araya gelmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu ve bunun gibi ifadeler, büyük güçlerle dünyada bir arada olabilmenin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Belgede Avrupa kimliğini tanımlamak için üç ifade kullanılmıştır (European Commission,2002):

- Üye devletlerin ortak mirası, menfaatleri ve özel yükümlülüklerinin yanı sıra Topluluk içinde bugüne kadar ulaşılan birlik derecesinin gözden geçirilmesi,
- Üye devletlerin dünyanın geri kalanıyla ilgili olarak halihazırda ne ölçüde birlikte hareket ettiklerini ve bundan kaynaklanan sorumlulukları değerlendirmek,
- Avrupa'nın birleşmesinin dinamik doğasını göz önünde bulundurulması

Bu ifadeler aynı zamanda Belge'nin üç bölümünü oluşturmaktadır. İlk bölümde birliğin önemi, "ortak medeniyetin devamını sağlamak için birliğin temel bir Avrupalı gerekliliği olduğu" şeklinde ifade edilmiştir. Daha sonra Avrupalıların kıtadaki farklı kültürleri, gelenekleri ve dilleri yaşatırken nasıl bir araya geldiklerini ifade eden "çeşitliliğin birliği" 2000 yılında Avrupa Birliği'nin sloganı haline gelmiştir. Burada demokrasi, hukukun üstünlüğü, sosyal adalet ve insan hakları Avrupa kimliğinin temel unsurları olarak gösterilmiş ve Paris, Roma Antlaşmaları, ortak pazar, gümrük birliği, kurumlar, ortak politikalar gibi Avrupa kimliğinin bazı temel parçaları da belirtilmiştir. AB'yi oluşturan ortak Avrupa değerlerinin ve temel parçalarının Avrupa kimliğinin tanımlanmasında yer aldığını fark etmek önemlidir.

Bu durum Belge'de, her ne kadar o zamanlar birlik aşığıda belirtildiğı gibi aynı çağrışıma sahip olmasa da bugünkü Avrupa mottosunun iki bileşeninden biri olan kültürel çeşitliliğe vurgu yapılarak da ifade edilmiştir. (European Commission, 2002)

Ortak bir Avrupa medeniyeti çerçevesinde kültürlerin çeşitliliğı, ortak değer ve ilkelere bağlılık, hayata karşı tutumların giderek yakınlaşması, belirli ortak çıkarlara sahip olma bilinci ve Birleşik Avrupa'nın inşasında yer alma kararlılığı, Avrupa Kimliğine özgünlüğünü ve kendi dinamizmini kazandırmaktadır. Bu paragrafta Avrupa kimliğinin benzersizliği, kültürel çeşitliliğı, ortak değerleri ve ilkeleri, yaşamın yakınlaşması, ortak çıkarlar ve "Birleşik Avrupa" inşa etme kararlılığı ile ilişkilendirilmiş ve Avrupa kimliğinin bu bileşenlerinin aynı zamanda kendi dinamizmini de verdiği belirtilmiştir. Bu aynı zamanda genel olarak kimlik inşasının, özel olarak da Avrupa kimliği inşasının dinamik doğasına bir vurgudur. Gerard Delanty ve Chris Rumford, bu Bildirge'deki 'birlik' kavramının bugünkünden farklı kullanıldığına dikkat çekmektedir. Onlara göre bu bağlamda birlik, "ortak bir mirasa" ve "yakınlaşan" tutum ve yaşam biçimlerine dayanan "ortak bir Avrupa medeniyetine" atıfta bulunuyordu. Ayrıca bu Bildirge'deki 'Avrupa Kimliği'nin büyük 'T' ile yazıldığı için resmi bir kimlik olduğunu vurgulamışlardır.

İkinci bölümde ise Avrupa kimliği dünya ile ilişkili olarak değerlendirilmiştir. Avrupa'nın birleşmesi, Belge'de belirtildiğı gibi "kimseye karşı yöneltilmemiş" ya da "güç arzusundan esinlenilmemiş" olsa da, uluslararası düzende etkin rol oynayabilmek için birlik olmaya ve ortak bir konuma sahip olmaya odaklanılmıştır. (CVCE 1973:3) Güç arzusundan esinlenilmediğı vurgusunun ardından, birlik olarak bir arada olmanın amaçları maddeleştirilmiştir. Bunlar, uluslararası ilişkilerde bir temele sahip olmaya katkıda bulunmak, devletlerin bağımsızlıklarını ve dengelerini daha iyi korumak, refahı daha adil bir şekilde paylaşmak ve ülkelerin güvenliğini daha etkin bir şekilde garanti altına almaktır. Tüm bu hedefler bütünleşme süreci ve Avrupa kimliği ile ilişkilendirilebilir. (CVCE:1973 s3)

Maastricht Antlaşması'nın Avrupa vatandaşlığına katkısı gözden kaçırılmamalıdır. Çünkü Birlik Vatandaşlığı kavramı 1992'de Maastricht Antlaşması'nda yer aldığında yasal hale gelmiştir. Ulrich K. Preuss'un vurguladığı

gibi vatandaşlık kavramı ve Avrupa kimliği bir tür ortak noktaya sahiptir: "vatandaşlık kavramı sosyal bir inşadır" ve ona göre "belirli bir -siyasi- topluluğun kimliğinin kurucusudur" ve "bireylerin sosyal kimliğini tanımlar. " Dolayısıyla vatandaşlığın varlığı kimlik inşasında önemlidir. (Preuss, 1998:142) Vatandaşlık ve kimlik oluşumunun birbiriyle ilişkili olduğuna vurgu yapılmaktadır.

Tindemans ve Adonnino Raporlarından sonra Avrupa kimliği üzerine hazırlanan bir diğer rapor 1993 tarihli De Clercq Raporu'dur. (Dunkerley, 2002) Rapor genel olarak AB'nin bilgi ve iletişim politikasıyla ilgili olmakla beraber Avrupa kimliğine de atıfta bulunmakta ve "Avrupa'ya aidiyet duygusunun çok az olduğu" açıkça belirtmektedir. Bunun yanı sıra, "Avrupa kimliğinin henüz insanların zihninde yer etmediği" ibaresi de yer almaktadır. Avrupalılar tarafından paylaşılan değerler de belirtilmiş ve bu değerlerin Avrupa kimliğinin temeli olarak görülebileceğinden bahsedilmiştir. Ayrıca sembollerin ve sloganların önemi dile getirilmiş ve Avrupalıların kimliklerinin farkına vararak dünyadaki konumlarını ve kültürel zenginliklerini ortaya koydukları savunulmuştur. (Reflection on Information and Communication Policy of the European Community,) Avrupa kimliği ile ilgili pek çok tavsiye bulunmaktadır. Ancak Shore'un da belirttiği gibi, Rapor gazeteciler ve bazı yetkililer tarafından fazla ticari olmakla eleştirilirken, AB Komisyonu'nun Enformasyon ve Kültürden Sorumlu Üyesi Rapor'la arasına mesafe koymamayı tercih etmiştir. (Shore,2015:56)

1997'de imzalanan Amsterdam Antlaşması'nda birçok değişiklik yapılmıştır. Bunlardan biri de yukarıda belirtilen dokuzuncu resitalde yapılan değişikliktir. İfade değiştirilmiş ve "nihai çerçeve" ibaresi "aşamalı çerçeve" haline getirilmiştir.338 F Maddesinde de değişiklikler yapılmıştır (EU Commision,2000):

Birlik, Üye Devletler için ortak olan özgürlük, demokrasi, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü ilkeleri üzerine kurulmuştur. " Mevcut üçüncü paragraf dördüncü paragraf haline gelmiş ve yeni üçüncü paragraf şu şekilde ifade edilmiştir: "Birlik, Üye Devletlerin ulusal kimliklerine saygı gösterir." İbaresinin yer almaktadır Avrupa kimliği veya Avrupa kimliğinin bileşenleri ile ilgili ortak değerler, AB'nin ilkeleri olarak açıkça ifade edilmiştir. Laffan'a göre, bu ortak değerlerin yanı sıra, AB'nin kendini tanımlamasında çeşitliliğe atıfta bulunulmakta

ve Amsterdam Antlaşması'nın 6(3) ve 151(1). maddelerini çeşitliliğe saygı gösterilmesi ve atıfta bulunulmasına örnek olarak vermektedir. (Laffan) Thomas Risse de bu ortak değerlere dikkat çekmekte ve bu değerlerin AB'nin kurucu unsurları haline geldiğini, çünkü katılım kriterleri (Kopenhag kriterleri) haline geldikleri için bu değerleri benimsemeden AB üyesi olmanın mümkün olmadığını belirtmektedir. Bu durum, bu temel değerlerin AB üyesi olmak için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. (Risse, 256)

Nice Antlaşması'nda kimlik kavramına çok az atıfta bulunulmuş ve kimlik "uluslararası sahnede tutarlı bir güç" olarak tanımlanmıştır. Burada kimlik uluslararası bağlamda sadece bir araç olarak düşünülmüştür. Birlik vatandaşlığına da atıfta bulunulmuştur. (EU Commission,2001)

Lizbon Antlaşması'nın 13 Aralık 2007'de imzalanan Anayasal Antlaşma'dan evrildiği belirtilmektedir ve onay sorunları olsa da onaylanmıştır. Lizbon Antlaşması'nda da ortak değerler 1a maddesinde aynı kelimelerle ifade edilmiş ancak Avrupa kimliğine herhangi bir atıfta bulunulmamıştır.(Kaunert, 2009) Anayasal Antlaşma'da yer alan ve uluslarüstü bir devleti ima eden semboller Lizbon Antlaşması'nda terk edilmiş (Lisbon Treaty) ancak 16 üye devlet "Avrupa Birliği'ndeki insanların topluluk duygusunu ve ona bağlılıklarını ifade etmek" amacıyla bu sembolleri kullanmaya devam edeceklerini açıklamıştır.(Civitas,2007) Bu, sembollerin devlet imaları nedeniyle geri adım olarak görülebilir. Bu, Avrupa kimliği ve onun ulusal kimliklerle birlikte var olan gücü hakkında bir şüphe veya rahatsızlığın işareti olduğu düşünülmektedir. Ancak 16 üye devlet bu sembolleri hala kullanmaktadır ve vatandaşların günlük yaşamlarında bu sembollerin varlığı ve etkisi mevcuttur. Dolayısıyla Avrupa kimliğinin inşasında etkileri olduğu söylenebilir. (Bonde, 2015:18)

Avrupa kimliğinin inşasını desteklemek ve önemini göstermek için üniversiteler tarafından kurulan forumlar, komiteler tarafından hazırlanan projeler ve raporlar gibi Avrupa kimliğinin inşasını teşvik eden başka girişimler de olmuştur. Kohli'nin de belirttiği gibi, siyaset, ekonomi, kültür gibi tüm düzeylerde ve ayrıca bireysel düzeyde Avrupa kimliğinin inşası ve beslenmesine yönelik çabalar olmuştur.(Kohli, 120) Shore da AB'nin Avrupa kimliği ve bu konudaki bilincin

inşasına yönelik ısrarlı girişimlerine vurgu yapmaktadır. Yukarıda bahsedilen gelişmeler, temel antlaşmalar ve bazı resmi bildirimler düzeyinde Avrupa kimliğinin inşasına yönelik girişimlerdir ve bunlar kilit noktalar olarak görülebilir. Shore'a göre, AB hem "ulus devlet seviyesinin üstünde" Avrupa kimliğini ve vatandaşlığını geliştirmeye hem de "onun altında yerel, bölgesel ve ulusal kültürlerin ve kimliklerin 'çiçeklenmesine'" katkıda bulunmaya çalışmaktadır. (Shore, 2015)

Bruter, Avrupa kimliğini incelemek veya karakterize etmek için 'yukarıdan aşağıya' ve 'aşağıdan yukarıya' olmak üzere iki ana yaklaşım olduğunu belirtmektedir. İlk yaklaşımın 'sosyo-tarihsel kolektif kimlik geleneğine', ikincisinin ise 'politik psikoloji geleneğine' yakın olduğunu belirtmektedir. İlk yaklaşımda, "Avrupalılar arasındaki ortak nesnel özellikler veya paylaşılan miras (değerler, tarih, etnik köken, vb.)" Avrupa kimliğini tanımlamak için kullanılırken, ikincisinde "hangi - ve kaç - bireyin kendilerini gerçekten Avrupalı olarak tanımladıkları ve bununla ne kastettiklerini" bilmek önemlidir. (Bruter, 2017:5) Bu bölümde, Avrupa kimliğinin inşasının tarihsel gelişimini görmek için yukarıdan aşağıya yaklaşım kullanılmıştır, ancak bu aşağıdan yukarıya yaklaşımın Avrupa kimliğinin inşasında etkili olmadığı anlamına gelmez. İnşa sürecindeki tarihsel gelişmeleri ve resmi çabaları görmek için yukarıdan aşağıya yaklaşımın kullanılması tercih edilmiştir. Kraus'a göre "yukarıdan kimlik inşası" çabalarının kurumsal sonuçları "Birlik vatandaşlığının getirilmesi", "resmi Avrupa sembollerinin yaygınlaştırılması" ve "eğitim ve kültüre yönelik birçok önemli Avrupa programının kabul edilmesi"dir. Bu bölümde de belirtildiği gibi Maastricht Antlaşması ile Birlik vatandaşlığı getirilmiş; Avrupa bayrağı, marşı, pasaportu, ehliyeti gibi resmi Avrupa sembolleri sunulmuş ve birçok eğitim ve kültürel gelişme sağlanmıştır. (Kraus, 2015:28-29)

3.1. Ulus-devlet Oluşumu Öncesinde Avrupa Kimliği

Avrupa kimliği, tarih boyunca farklı kültürlerin etkileşimi, ticaret yolları ve entelektüel alışverişlerin sonucunda şekillenmiştir. Antik Yunan ve Roma medeniyetleri, Avrupa'nın kültürel mirasının temelini oluştururken, Orta Çağ döneminde Hristiyanlık, Avrupa'nın birleştirici bir unsuru haline gelmiştir.

Ulus-devlet oluşumu öncesinde, Avrupa coğrafyasında farklı etnik gruplar, diller ve kültürler bir arada yaşamıştır. Örneğin, Kutsal Roma İmparatorluğu gibi siyasi yapılar, Avrupa'nın birleştirici unsurlarının ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Bu dönemde, Hristiyanlık, Avrupa halkları arasında bir kimlik oluşturma sürecini tetiklemiştir.

Entelektüel ve sanatsal hareketler de Avrupa kimliğinin oluşumunda önemli bir rol oynamıştır. Rönesans dönemi, Avrupa'nın antik Yunan ve Roma kültürüne olan ilgisini artırmış ve entelektüel bir birlik duygusu oluşturmuştur. Aydınlanma çağı ise bilimsel ve felsefi düşüncenin yayılmasına ve toplumları etkilemesine katkıda bulunmuştur.

Ulus-devletlerin yükselişi, Avrupa kimliği üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmuştur. 19. yüzyılın sonlarından itibaren, Avrupa'da ulus-devletlerin kurulması ve ulusal kimliklerin güçlenmesi, Avrupa kimliğinin sınırlarının belirlenmesini zorlaştırmıştır. Ulus-devletler, kendi kültürlerini, dil ve tarihlerini vurgulayarak, ulusal kimlikleri güçlendirmeye çalışmıştır.

Ancak, ulus-devlet oluşumu öncesinde Avrupa kimliği, ulusal kimliklerin üzerinde geniş bir çerçeveye sahip olmaktadır. Ortak değerler, kültürel etkileşimler ve tarihî süreklilikler, Avrupa kimliğinin temelini oluşturan unsurlar olarak ifade edilmektedir. Avrupa'da yaşayan insanlar, ortak bir geçmişi paylaşmanın yanı sıra ticaret, sanat, edebiyat ve bilim gibi alanlarda etkileşim içinde olmalarının ortak yaratılacak bir kimlik çabasının başarılı olabileceğini düşündürmektedir.

Ulus-devlet oluşumu öncesinde Avrupa kimliği, farklı kültürlerin etkileşimi, ortak değerlerin ve tarihî sürekliliklerin birleştirici unsurlarıyla şekillenmiştir. Antik medeniyetlerden Orta Çağ'a, Rönesans'tan Aydınlanma çağına kadar, Avrupa'nın tarihî ve kültürel mirası Avrupa kimliğinin oluşumunda etkili olmuştur. Ulus-devlet oluşumuyla birlikte ulusal kimlikler güçlenirken, Avrupa kimliğinin sınırları belirsizleşmiştir. Ancak, günümüzde Avrupa Birliği'nin entegrasyon süreci ve kültürel etkileşimler, Avrupa kimliğinin yeniden gündeme gelmesine ve güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.

3.2. Ulus-devletlerin Oluşumuyla Gelişen Avrupa Kimliği

Avrupa kimliği, ulus-devlet oluşumu öncesinde Avrupa'nın tarihî ve kültürel geçmişinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde, Avrupa coğrafyasında farklı etnik gruplar, diller, dinler ve kültürler bir arada yaşamış ve etkileşimde bulunmuştur. Ulus devlet oluşumu öncesinde bazı önemli kavramların Avrupa kimliğini geliştirmesi yönünde olduğu düşünülmektedir. İlk olarak antik medeniyetlerin etkisiyle birlikte, Antik Yunan ve Roma medeniyetleri, Avrupa'nın tarihî ve kültürel mirasının önemli bir parçasını oluşturur. Bu medeniyetler, demokrasi, felsefe, sanat, mimari ve edebiyat gibi alanlarda önemli katkılarda bulunmuştur. Antik medeniyetlerin değerleri ve mirası, Avrupa kimliğinin oluşumunda etkili olmuştur.

İkinci olarak Hristiyanlığın etkisiyle, Avrupa'da büyük bir etkiye sahip olmuş ve Avrupa kimliğinin temelini oluşturan unsurlardan biri haline gelmiştir. Orta Çağ boyunca Hristiyanlık, Avrupa halkları arasında bir ortaklık ve birlik duygusu oluşturmuş ve Avrupa'yı diğer bölgelerden ayıran bir özellik haline gelmektedir. Üçüncü olarak, Orta Çağ boyunca Avrupa'da feodal yapıların hakim olmasıyla birlikte bu feodal yapıdaki derebeylikler ve krallıklar, farklı bölgelerde farklı siyasi yapıların oluşmasına yol açmıştır. Ancak bu dönemde, Haçlı Seferleri ve diğer ortak olaylar, Avrupa halkları arasında bir kimlik oluşumunu desteklemiştir. Dördüncü olarak, ticari ve ekonomik etkileşimlerden bahsedebileceğimiz Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinde Avrupa'da ticaret ve ekonomik etkileşimler artmaktadır. Ticaret yolları, Avrupa halklarının birbirleriyle ilişkisini sağlamış ve kültürel alışverişi teşvik etmektedir ve ticaretin canlanması, Avrupa kimliğinin oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Ve son olarak ortak değerler ve fikirlerin oluşumuna katkısı olacak olan ve Avrupa tarihinde, ortak değerler ve fikirlerin paylaşılması da Avrupa kimliğinin oluşumunu desteklenmiştir. Özgürlük, adalet, demokrasi ve insan hakları gibi değerler, Avrupa'da geniş bir kabul görmüş ve bir kimlik duygusu oluşturmuştur.

Ulus-devlet oluşumu öncesinde Avrupa kimliği, bu ve benzeri faktörlerin birleşimiyle şekillenmiştir. Farklı kültürlerin etkileşimi, ortak değerlerin paylaşılması

ve tarihî süreklilikler, Avrupa halklarının birbirine bağlanmasına ve ortak bir kimlik oluşumuna katkıda bulunmuştur.

3.3. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Kurulmasıyla Avrupa Ortak Kimliği

Entelektüel ve sanatsal hareketler de Avrupa kimliğinin oluşumunda önemli bir rol oynamıştır. Rönesans dönemi, Avrupa'nın antik Yunan ve Roma kültürüne olan ilgisini artırmış ve entelektüel bir birlik duygusu oluşturmuştur. Aydınlanma çağı ise bilimsel ve felsefi düşüncenin yayılmasına ve toplumları etkilemesine katkıda bulunmuştur. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) kurulmasıyla birlikte Avrupa Ortak Kimliği üzerinde önemli etkiler ortaya çıkmaktadır. Buna göre (Alpan,2015);

Ekonomik Entegrasyon ve Ortak Çıkarlar: AET'nin kuruluşuyla Avrupa ülkeleri arasında ekonomik entegrasyon süreci başlamıştır. Ortak pazarın oluşturulması, serbest ticaretin teşvik edilmesi ve ekonomik işbirliği, Avrupa ülkeleri arasında ortak çıkarların ve hedeflerin paylaşılmasını sağlamıştır. Bu süreç, Avrupa ülkeleri arasında birlik ve dayanışma duygusunu güçlendirmiştir.

Ortak Kurumlar ve Hukuki Düzenlemeler: AET'nin kurulmasıyla birlikte Avrupa'da ortak kurumlar ve hukuki düzenlemeler oluşturulmuştur. Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Adalet Divanı gibi kurumlar, Avrupa ülkelerinin ortak sorunlarını çözmek ve ortak politikalar geliştirmek amacıyla faaliyet göstermiştir. Bu kurumlar, Avrupa kimliğinin oluşumunda önemli bir rol oynamıştır.

Ortak Değerler ve Normlar: AET'nin kuruluşuyla birlikte Avrupa ülkeleri arasında ortak değerler ve normlar üzerinde odaklanılmıştır. Demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve sosyal adalet gibi değerler, Avrupa kimliğinin temelini oluşturan unsurlardır. Bu değerler, Avrupa ülkelerinin ortak paydasını oluşturmuş ve birbirlerine yakınlaşmalarını sağlamıştır.

Kültürel Etkileşim ve Çokkültürlülük: AET'nin kuruluşuyla birlikte Avrupa'da kültürel etkileşimler ve göç hareketleri artmıştır. İnsanların serbest dolaşım hakkı, farklı kültürlerin bir arada yaşamasını teşvik etmiş ve Avrupa'da çokkültürlülük ortamının oluşmasına katkıda bulunmuştur. Bu durum, Avrupa Ortak Kimliği'nin çeşitlilik ve hoşgörü üzerine inşa edildiğini göstermektedir.

Ortak Vatandaşlık ve Avrupa Bilinci: AET'nin ilerleyen dönemlerinde Avrupa vatandaşlığı kavramı ortaya çıkmıştır. Avrupa vatandaşları, Avrupa kimliğine dayanan haklara ve ayrıcalıklara sahip olmuştur. Bu durum, Avrupa Ortak Kimliği'nin oluşmasında önemli bir adımdır ve Avrupa bilincinin gelişimine katkıda bulunmuştur.

Sonuç olarak, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurulmasıyla Avrupa Ortak Kimliği üzerinde ekonomik entegrasyon, ortak değerler, kültürel etkileşimler ve ortak kurumlar gibi faktörler etkili olmuştur. Bu süreç, Avrupa ülkeleri arasında birbirine yakınlaşma, dayanışma ve birlik duygusunun oluşmasını desteklemiştir.

4.Avrupa Birliği’nde Kimlik Politikaları

Handbook of Identity Theory and Research¹ (2011) adlı kitabın önsözünde belirtildiği gibi kimlik kavramına yönelik çok sayıda araştırma bulunmaktadır. 1960'lardan, 1970'lerden 5296, 1980'lerden 11106, 1990'lardan 44557 ve 2000'lerde sayı daha da arttı. Kimlik literatüründeki artış, diğer birçok literatürden çok daha fazla olmuştur. Bu rakamlar, bu terimin ne kadar araştırıldığını ve terimle ilgili araştırma sayısının yıllar içinde nasıl arttığını göstermektedir. (Vivien, 2011, s2)

Bu kavramlara odaklanmadan önce, kimliklerin neden önemli olduğunu ve uluslararası siyasette ve yerel toplumda neden gerekli olduklarını belirtmek önemlidir; Ted Hopf'un belirttiği gibi "en azından asgari düzeyde öngörülebilirlik ve düzen sağlamak için" ve ayrıca, "normatif, kültürel ve kurumsal bağlamın eş zamanlı hesabı olmadan kimliklerin anlaşılamayacağını" belirtmektedir. Dolayısıyla, uluslararası ilişkileri ve yerel toplumu anlamak ve anlamlandırmak için, kimlikler analiz edilmeli ve normatif, kültürel ve kurumsal bağlamlar analiz edilmelidir. Kimlikler hakkındaki bilgi, uluslararası ilişkilerin öngörülebilirliğini artırmakta ve

belirsizliğini azaltmaktadır. Hopf,, “Kimliklerin olmadığı bir dünya kaos dünyasıdır” ifadesini kullanmaktadır ve buna ek olarak Henri Tajfel'den alıntı yapar ve kimliklerin “sizin ve diğerlerinin kim olduğunuzu söylemesi ve diğerlerinin kim olduğunu söylemesi” gibi işlevleri olduğunu belirtmektedir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere kimlikler, gündelik hayatın aktörleri ve uluslararası ilişkiler hakkında bilgi sağlamakta ve bu da öngörülebilirliği artırarak uluslararası ilişkilerdeki ilişkilerin kaotikleşmesini önlemektedir. (Hopf, s174)

Kimlik kavramının ABD'de genellikle 1960'lı yıllarda sosyal bilimler ve siyaset söylemlerinde toplumsal analize kazandırıldığı belirtilmektedir. Kavramın farklı tanımlarının yapılması, bu durum terimin kullanımında belirsizliğe neden olmaktadır. Brubaker ve Cooper, akademisyenlerin kimlik hakkında konuşurken ne demek istedikleri ve bu terimin ne tür bir kavramsal ve açıklayıcı iş yapması gerektiği sorusunu soruyorlar. Bu soruları cevaplamak için kimliğin kullanımlarını açıklıyorlar ve şunu belirtiyorlar: (Brubaker&Cooper,2014:2)

“Araçsal olmayan eylem biçimlerini vurgulamak için kullanılır; kişisel çıkardan çok kendi kendini anlamaya odaklanmak; kişiler arasında aynılığı veya zaman içinde aynılığı belirtmek için; benliğin temel, temel olduğu iddia edilen yönlerini yakalamak; bu tür çekirdek, temel yönlerin var olduğunu inkar etmek; dayanışmanın ve kolektif kendini anlamanın süreçsel, etkileşimli gelişimini vurgulamak; ve çağdaş 'benlik' deneyiminin parçalanmış niteliğini vurgulamak için, söylem parçaları aracılığıyla istikrarsız bir şekilde birbirine yamalanmış ve farklı bağlamlarda olumsal olarak 'etkinleştirilmiş' bir benlik.”

Kimliğin bu kullanımları, terimin ne kadar çok yönlü ve heterojen olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, terimi belirtmek önemlidir çünkü aksi takdirde yanlış anlamalara neden olabilmekte olduğundan kimliği hangi bağlamda ve hangi sınırlar içinde kullandığımız belirtilmelidir. Açık olmak ve araştırmanın nihai amacına ulaşmak için terimin kullanımları da belirtilmelidir. Kimlik teriminin ne işe yaradığı ve ne yapmayı amaçladığı da belirtilmelidir. Bu noktada Brubaker ve Cooper, - kimlik terimini birçok sıfat ve çağrışımla birlikte kullanmak yerine kafa karışıklığını önlemek için -alternatif analitik deyimler önermektedir. Önerilerini üç grupta

belirtmektedirler; ilk grupta özdeşleşme ve kategorileşme, ikinci grupta öz anlayış ve konum, son grupta ise ortaklık, bağlantılılık ve grupsallık yer almaktadır. Ancak bu tezde kimlik terimi farklı ancak belirli ve tanımlanmış yan anlamları içeren bir şemsiye terim olarak kullanılmaktadır. (Brubaker&Cooper, 2014:2)

Sosyolog Richard Jenkins kimliği bir insan kapasitesi olarak tanımlamaktadır. Ona göre bu terim insan dünyasını ve insanın bu dünyadaki yerini tanımlar ve kim olduğumuzu, diğerlerinin kim olduğunu bilmeyi, onların bizim kim olduğumuzu bilmesini, bizim onların bizim kim olduğumuzu düşündüğünü bilmemizi vb. içermektedir. Burada kimlik kim olduğumuz sorusuna cevap verir. Bizim kendimizi anlamamız ve tanımlamamız, diğerlerinin bizi anlaması ve tanımlaması ve bizim diğerlerinin kim olduğumuzu düşündüğünü anlamamız ve tanımlamamız ile terimi tanımlamaktadır. Burada algının insanı bu dünyaya yerleştirmede önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Jenkins ayrıca kimliğin bir şey değil bir süreç -özdeşleşme- olduğunu vurgulamaktadır. “Birinin sahip olabileceği ya da olamayacağı bir şey değil, yaptığı bir şey” olarak tanımlanmaktadır.. Kültür kuramcısı ve sosyolog Stuart Hall da kimliğin bir süreç olduğunu belirtir. Ona göre kimlik -asla tamamlanmayan, her zaman süreç içinde olan ve temsilin dışında değil içinde oluşan bir -üretiml olarak düşünülmelidir. Hall ayrıca -kimliğin her zaman açık, karmaşık ve bitmemiş bir oyun olduğunu, her zaman -inşa halinde olduğunu belirtmektedir. (Jenkins,2008) Bir diğer araştırmacı, sosyal antropolog Chris Shore da kimliği tanımlarken değişimin önemini vurgulamakta ve kimliğin sürekli değiştiğini belirtmektedir.(Shore, 1996) Kimliğin statik, sabit ya da hareketsiz olmadığı, aksine aktif ve canlı olduğu açıktır. Kimliklerin hem yeniden inşa edildiği hem de zaman içinde değiştiği bir süreçtir ve yukarıda da belirtildiği gibi hiçbir zaman tamamlanmamıştır, her zaman inşa halindedir.

Harold Noonan'a göre kimlik kavramı -tamamen problemsiz bir kavramdır. (Noonan, 2014) Riley, kimliğin -varlıkların diğer varlıklara atıfta bulunmaksızın sahip olduğu bir nitelik olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla burada herhangi bir karşılaştırma yapmaya gerek yoktur, kimlik insanın doğal olarak sahip olduğu bir şeydir. Ancak Kant ve Hegel gibi filozoflar da kimliği _öteki'ne atıfta bulunarak tanımlamaktadırlar. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu filozofların konuyu

genellikle siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bağlamında inceledikleri ve -ötekil klişesinin kimliğin oluşturulması için bir ihtiyaç olduğudur. Bir aktör kendini ötekinden farklılaştırarak kendini tanımlamakta olduğu ifade edilmektedir. Wendt, kimliğin -aktörün kim ya da ne olduğunun anlamının bir yolu olduğunu belirtmektedir. (Lebow 2008:474)

Psikologlar kavramı araştırmaya genellikle Erikson'un -kimliğin sosyal bağlamlarda gelişen bireysel bir olgu olduğuna odaklanmasıyla başlarlar. Erikson'dan sonra Krappmann ve Döbert -iletişim ve sosyalleşme teorisi oluşturmak için konuyu araştırmış ve geliştirmişlerdir. (Kohli, s115) Sosyal psikolog Robert M. Krauss ve Jennifer S. Pardo iki tür kimlikten bahsetmektedir: sosyal kimlik ve kişisel kimlik. Sosyal kimliği bireyin sosyal grubu ya da bazı kategoriler tarafından belirlenen kimlik, kişisel kimliği ise bireyin oluşumuyla ilgili kimlik olarak tanımlamaktadırlar. (Krauss ve Pardo,2015) Kimliğin sosyal olarak değerlendirilmesinde sosyal gruplar, diğerleri ve bazı kategorilerin ön planda olduğu açıktır. Riley'nin belirttiği gibi: -Kimlik, diğer insanlar tarafından bireysel bir insana atfedilen ya da yüklenen bir niteliktir. (Riley, 86)

Kimlik türleri hakkında bilgi vermeden önce kimliklerin bir arada varoluşunun farkında olmak önemlidir. Burada farklı kimliklerin uyumlu olmasına karşı çıkan siyasi düşünürler olduğunu belirtmek gerekir. Bruter'in belirttiği gibi, Japperson Avrupa kimliği söz konusu olduğunda bu fikri desteklemekte ve Avrupa kimliğinin elit bir olgu olduğunu düşünmektedir. Bunun bir ölçüde Inglehart'ın da görüşü olduğunu ekleyen Bruter, yeni devlet örgütlenmelerinin çoklu bağlılıkların mümkün olduğunu gösterdiğini belirtmektedir. Bu da bireylerin aynı anda birçok kimliğe sahip olabileceği anlamına gelmektedir. Aynı anda hem Avrupa kimliğine hem de ulusal kimliğe sahip olmak mümkündür. Bu başlangıç noktasından hareketle, "birden fazla kimliğin bir arada var olduğunu iddia eden" subsidiarite ilkesine odaklanmakta ve bunu, bir vatandaşın kendi şehriden, aynı bölgeden, aynı ülkeden insanlara daha yakın hissedeceği ve bunun aynı Birlikten insanlara genişletilebileceği varsayılan 'eşmerkezli bir model' vererek özetlemektedir. Dolayısıyla bu tez boyunca birçok farklı kimliğin bir arada var olabileceği kabul edilmektedir. Her ne kadar bu tezin kapsamı dışında olsa da, bir arada varoluşlarını açıklığa kavuşturmak için, bu

farklı kimlikler arasındaki hiyerarşi ve ilişki Risse'nin kimlikleri düşünme biçimlerine göre açıklanacaktır. (Bruter, s15)

Son olarak, kimlik türlerine odaklanmadan önce, bu tez kapsamında Avrupa kimliğinin, üye devletlerden oluşan sui generis bir varlık olarak AB'nin kimliği olarak kabul edildiğini belirtmek gerekir. Avrupa kimliği ve AB'ye üye devletlerin ulusal kimlikleri bir arada var olmakta ve birbirlerine zarar vermeden katkıda bulunmaktadır. Bu kimlik sosyal olarak inşa edilir, yeniden yapılandırılır ve her yeni genişlemeyle birlikte zenginleşir ve değişir. Dolayısıyla Avrupa kimliği, ulusal kimliklerle birlikte var olan ve sürekli inşa halinde olan sosyal olarak inşa edilmiş, akışkan ve esnek bir kimliktir ve ilerleyen sayfalarda belirtilen bazı bileşenlere sahiptir. Ve tüm bu özellikler Avrupa kimliğinin karakteristik özelliklerini oluşturmaktadır. Bu bölümde incelenen kimlik türlerinin de bu Avrupa kimliği görüşünü desteklediğini belirtmek gerekmektedir.

4.1 Bireysel/Kolektif Kimlik (Individual/ Collective)

Bireysel kimlik, bir kişinin benlik algısı, kendini tanımlama biçimi ve kendine özgü nitelikleri ifade eder. Bireysel kimlik, bir kişinin kendini farklı kılan özelliklerini ve toplum içindeki yerini anlamasıyla şekillenmektedir. Bireysel kimlikte önemli olan olgular; benlik algısı, kendini tanımlama, toplum içindeki önem, süreçsel ve değişken yapı ve özerklik ve bağımsızlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre (Ciepiela, 2015);

- Benlik Algısı: Bireysel kimlik, bireyin kendini nasıl gördüğüne ve tanımladığına bağlıdır. Benlik algısı, bireyin iç dünyasındaki düşünceleri, duyguları, inançları ve değerleri yansıtır. Birey, benlik algısı aracılığıyla kendini diğer bireylerden ayırır ve benzersizliğini ifade eder.
- Kendini Tanımlama: Bireysel kimlik, kişinin kendini nasıl tanımladığıyla ilgilidir. Birey, cinsiyet, etnisite, milliyet, din, dil, meslek, hobiler, ilgi alanları gibi faktörlerle kendini tanımlayabilir. Bu tanımlamalar, bireyin kendini diğer bireylerden farklılaştırmasına ve özgünlüğünü ifade etmesine yardımcı olur.

- Toplum İçindeki Yer: Bireysel kimlik, bireyin toplum içindeki rolünü ve yerini belirler. Birey, sosyal ilişkiler, aidiyet duygusu ve toplumsal gruplar aracılığıyla kendini tanımlar. Örneğın, aile, arkadaş çevresi, meslek grubu veya etnik topluluk gibi gruplar, bireyin kimlik oluşumunda önemli bir rol oynar.
- Süreçsel ve Değışken: Bireysel kimlik, sürekli bir şekilde şekillenir ve değışebilir. Bireyin yaşadığı deneyimler, toplumsal etkileşimler, eğitim, yaş, kültürel evre gibi faktörler, bireysel kimliğın gelişimini etkiler. Birey, zaman içinde farklı kimliklerin parçası olabilir ve kimlikleri üzerinde deneyimlerine bağılı olarak değışiklikler yapabilir.
- Özerklik ve Bağımsızlık: Bireysel kimlik, bireyin özerklik ve bağımsızlık duygusunu ifade eder. Birey, kendi düşüncelerine, duygularına ve tercihlerine göre hareket edebilir ve kendi yaşamını şekillendirebilir. Bireysel kimlik, bireyin kişisel özgürlüğünü ve kendini gerçekleştirme potansiyelini vurgular.

Bireysel kimlik, karmaşık bir yapıya sahip olup sosyal, kültürel ve kişisel faktörlerden etkilenmektedir. Bireyin benlik algısı, kendini tanımlama biçimi ve toplum içindeki rolü, bireysel kimliğın temel unsurlarını oluşturmaktadır.

Avrupa kimliğı kolektif kimliklerle ilişkili olarak incelenebilir. AB'nin kimlik meselesini kolektif kimlik perspektifinden değerdendiren akademisyenlerden biri olan Delanty, Avrupa kimliğının bir kolektif kimlik meselesi olduğunu ve ona göre teorik olarak ulusal kimlik meselesinden farklı olmadığını belirtmektedir. Öncelikle kolektif kimliğın "basitçe bireysel kimliklerin bir toplamı olmadığını" ve "zorunlu olarak kişisel kimliklerden kaynaklanmayacağını" ancak "belirli bir grubun kendini anlaması" olduğunu, kişisel kimliklerle doğrudan bir ilişkisi olmadan var olabileceğini ve kolektif bir kimliğı ifade eden kurumsal çerçeveden türetilebileceğini ifade etmektedir. (Delanty & Rumford:52)

Delanty, ulusal kimliklerin değıştiğini ve sınırlarının farkında olarak daha nezih, akışkan ve refleksif hale geldiğini ve kültür ve siyasetteki büyük değışimler nedeniyle toplumsal-çapraz dölleme yoluyla giderek daha fazla karıştığını savunmaktadır. Ancak ulusal kimlikler ve Avrupa kimliğı, aralarında bir gerilim

olmadığı için bir arada var olabilirler, "birbirlerinin içine girmişlerdir" ve Avrupa'daki tüm ulusal kimlikler, ulusal kimliklerin ötesinde veya dışında var olan bir kimlik olmayan Avrupa kimliğinin unsurlarını içerirler. Burada, AB içinde bir tür değişim olarak yeni ulusal kimliklere sahip her yeni genişlemenin Avrupa kimliğine de katkıda bulunduğu ve bunun da net bir tanımının yapılmasını zorlaştırdığı söylenebilir. Ancak net bir tanıma sahip olmamak olumsuz bir durum olarak algılanmamalı, aksine üye devletler için kabul sorunlarına yol açabilecek sabit ve katı olmak yerine daha esnek, kabul edilebilir, canlı ve değişimlere açık bir hale getirmektedir. (Delanty & Rumford, s52)

Kimlik oluşumunun inşacı mantığı açısından bakıldığında, "bir yandan etnik aidiyetler ya da dini veya ideolojik bağlılıklar gibi kültürel değişkenler ile diğer yandan kolektif kimlikler arasındaki bağlantı daha çok tarihsel olarak olumsaldır, zayıftır ve inşa ve yeniden inşa tabidir. "(Risse, s152) Bu da kimliklerin inşa edildiğini, verili ya da önceden var olmadıklarını göstermektedir. Risse ayrıca kolektif Avrupa kimliğinde 'Avrupalıları' 'ötekilerden' ayırmak gerektiğini de eklemektedir. Ancak 'öteki' bağlama göre değişmektedir. Bazen ABD ve Japonya'nın, bazen de Alman söyleminde olduğu gibi kendi geçmişinin 'öteki' olabileceğini belirten Risse, bu değişen 'öteki'nin "Avrupa kimliği kavramının anlamını kesin olarak sabitlemememiz konusunda bizi uyardığını" ifade etmektedir. Ancak buradan hiçbir tanım yapılamayacağı anlaşılmamalıdır. Avrupa kimliği genel olarak bir bağlamda tanımlanabilir, kurucu unsurları ve özellikleri maddelendirilebilir. (Risse, s152)

4.2 Kapsayıcı/ Dışlayıcı Kimlik (Inclusive/Exclusive)

Kapsayıcı ve dışlayıcı kimlik kavramları, bireylerin kendilerini toplumsal gruplarla ilişkilendirme ve aidiyet duygusunu ifade etme şekillerini tanımlar. Buna göre (Risse, 2002:77-83)

- **Kapsayıcı Kimlik:** Kapsayıcı kimlik, geniş bir aidiyet ve bağlılık hissi içeren bir kimlik biçimidir. Bu kimlik, bireyin kendini birden fazla grupta ilişkilendirme ve farklı topluluklara ait hissetme yeteneğini yansıtır. Kapsayıcı kimlik sahibi bireyler, farklı kültürel, etnik, dini veya sosyal

gruplara mensup olmanın zenginlik ve çeşitlilik getirdiğine inanır. Bu kimlik biçimi, toplumsal farklılıkları kabul eder ve değerlendirirken hoşgörü ve anlayışı teşvik eder.

- **Dışlayıcı Kimlik:** Dışlayıcı kimlik, belirli bir gruba aidiyet hissi ve diğer grupları dışlama eğilimini ifade eder. Dışlayıcı kimlik sahibi bireyler, kendilerini sadece belirli bir gruba ait hissederken, diğer grupları reddeder veya aşağılar. Bu kimlik biçimi, aidiyet duygusu üzerine inşa edilirken, diğer gruplara karşı önyargı, ayrımcılık veya dışlama eğilimleriyle ilişkilendirilebilir.
- **Toplumsal Bağlam ve İlişkiler:** Kapsayıcı ve dışlayıcı kimlikler, toplumsal bağlam ve ilişkilerle şekillenir. Bir bireyin kapsayıcı kimlik geliştirmesi, çeşitli kültürel etkileşimler, hoşgörü, eşitlik ve çeşitlilik değerlerine dayanır. Bunun yanında, dışlayıcı kimlik geliştiren bireyler, grup aidiyetini belirli bir kültürel, etnik veya dini kimlik üzerinden tanımlarken, diğer grupları veya farklılıkları reddedebilirler.
- **İdeolojik ve Siyasal Etkiler:** Kapsayıcı ve dışlayıcı kimlikler, ideolojik ve siyasal etkilere bağlı olarak ortaya çıkabilir. Toplumda yaygın olan siyasi veya ideolojik bir söylem, bireylerin kimliklerini şekillendirme ve gruplara ait hissetme biçimlerini etkileyebilir. Örneğin, milliyetçilik veya aşırıcılık gibi ideolojik akımlar, dışlayıcı kimliklerin oluşumunu teşvik edebilirken, hoşgörü, çokkültürlülük veya insan hakları gibi değerler kapsayıcı kimliklerin oluşumunu destekleyebilir.
- **Toplumsal Değişim ve Etkileşim:** Kapsayıcı veya dışlayıcı kimlikler, toplumsal değişim ve etkileşim süreçlerine bağlı olarak evrilebilir. Toplumda yaşanan değişimler, kültürel karışım, göç, iletişim ve küreselleşme gibi faktörler, bireylerin kimliklerini yeniden tanımlamalarına ve kapsayıcı veya dışlayıcı kimliklerin ortaya çıkmasına yol açabilir.

4.3. Ulusal/Ulusüstü Kimlik (National/Supranational)

Wintle, "Avrupa birliği ve Avrupa kolektif ve kültürel kimliğinin, uluslar ve devletlerle ilgili literatürde gelişen kavramlardan türetildiğini" ifade etmektedir. Dolayısıyla, bu bölümde Avrupa kimliğinin anlaşılmasına yardımcı olabilmek

amacıyla ulusal kimlikler değerlendirilmektedir. Devlet inşa süreci ile Avrupa bütünleşme süreci arasında, doğalarının farklı olması nedeniyle sınırlı bir benzerlik kurulabileceği düşünülmektedir. (Tobias, 2005) Avrupa kimliği ile ulusal kimliğin karşılaştırılması ve bu kimliklerin inşa süreci konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı akademisyenler Avrupa kimliği ve ulus inşası süreçlerinin benzer olduğunu savunurken, diğerleri ulusal kimlikler ile Avrupa kimliğinin karşılaştırılamayacağını belirtmektedir. Bu farklı görüşlerden bazıları, tartışmalardan haberdar olmak ve bazı sonuçlarını kullanmak amacıyla bu bölümde belirtilmiştir. (Windt,1996:17)

AB kendine özgü bir oluşumdur. Bir devlet değildir, dolayısıyla kimlik inşası süreci devletlerin ulus inşa süreçlerinden farklı olabilmektedir. Ancak ulus inşası süreçlerinde kullanılan bazı araçlar Avrupa kimliğinin inşasında da kullanılabilir. Dolayısıyla, bu iki kimlik arasında karşılaştırma yapabilmek ve aralarındaki ilişki ve etkileşimi görebilmek için ulusal kimliklerin inşasında kullanılan araç, gereç ve bileşenleri belirlemek faydalı olabilir.

Ulus ile ne kastedildiğini açıklığa kavuşturmak önemlidir. Anderson ulusu "hayal edilmiş bir siyasi topluluk" olarak tanımlamaktadır. (Anderson, 2006) Smith'e göre ise ulus, tarihsel bir bölgeyi, ortak anıları, mitleri, kitlesel standartlaştırılmış bir kamusal kültürü, ortak bir ekonomiyi, bölgesel hareketliliği, tüm vatandaşları için ortak yasal hak ve görevleri paylaşan bir nüfustur. (Smith, 1992)

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE SURİYE MÜLTECİ KRİZİNİN AVRUPA ORTAK KİMLİĞİNE ETKİLERİ

Uluslararası göç küreselleşen dünyanın büyük bir sorunu haline gelmekle beraber, insanların kendi ülkelerindeki iç savaşlardan kaçmaları, ekonomik ve coğrafi yetersizlik kaynaklı göç etme istekleri, insan hakları ihlalleri ya da siyasi iktidarsızlık kaynaklı sebeplerle ön plana çıkmaktadır. Kendi alanı içerisinde farklılaşan göç türleri ayrı bir araştırma konusu olmakla birlikte, bu bölümde asıl odaklanılmak istenilen alan Avrupa'da yaşanan Suriye mülteci krizi kaynaklı göç dalgasıdır. Böylesine önemli bir göç dalgası 27 üyeli AB için oldukça önem arz etmektedir.

Siyasal bütünleşmenin önemli bir parçası olan Avrupa Kimliği kavramı çerçevesinde birlik halklarını bir araya getirmek hedeflenmiştir. Aynı kültür olarak ilk bakıldığında görülse bile, Avrupa ülkelerinin kendi vatandaşlarının kimlik konusunda verdikleri cevap aidiyet şeklinde olduğundan; ulusal kimlik uluslararası ya da supranational dediğimiz uluslarüstü bir forma gelip gelmediği bugün hala tartışma konusudur. Çalışmada temel sorulan ve merak edilen konulardan biri de, bu tür bir karmaşanın tarihsel perspektifte nasıl oluştuğuna ışık tutmak ile alakalı olmaktadır. Bu sebeple tarihsel olarak süregelen ve siyasi bütünleşmenin önemli bir parçası haline gelmiş olan Avrupa ortak kimliğini yaratabilmek adına, üye ülke vatandaşlarının bir araya gelmeleri, ortak çıkar ve hedefler doğrultusunda bir olabilmeleri ve aynı zamanda kendi dil ve dinlerini de tanıtabilmeleri konusunda çalışmalar süregelmektedir. Bu sebeple, var olan kendi kimlikleri dışında ulusüstü formda kendilerini bir AB vatandaşı olarak görüp görmemeleri ve bunu ne ölçüde

yapabildikleri tartışma konusu olmaya devam edecek bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Birliğin doğuya doğru genişlemesinden ve 10 ülkenin üyeliğinden sonra birlik içerisinde genişlemeye paralel olarak derinleşmenin izlerinin daha derin görülmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu yüzden kimlik kavramı coğrafi olarak tanımlanmaktan ziyade politik ve sosyo-ekonomik açıdan da değerlendirilmesine yön verilmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. (Demir, 2006:117)

Bu perspektiften bakıldığında Avrupalılık kavramının ya da Avrupa kimliği kavramının birlik vatandaşları arasında ya da birliğin diğer ülkelerle kıyaslanması durumunda ne derece üstün olduğu belirsiz olmaya devam etmiş olsa da , aynı coğrafyada, ortak bir mitoloji ve kültüre sahip bu insanların ortak bir kültürel mirasa sahip oldukları da açıkça ifade edilebilmektedir.

Öteki kavramı aslında sadece Doğu ve Batı ayrımını yaparken karşımıza çıkmamaktadır. Edward Said'in Doğu ve Batı karşılaştırması genelde Batılı modern ülkeleri ve Doğu olarak da az gelişmiş ve daha az moderniteye sahip Şark'ı ifade etmektedir. Biz bu ayrımı sadece Doğu ve Batı ayrımında görmemekteyiz. AB içerisinde de artan üye ülkelerin sayısı ile birlikte farklı olarak görülen toplumlar varlığı ile dikkat çekmektedir. Demir'e göre, buna verilecek en güzel örnek Nordic¹ ülkelerdir. Özellikle dini bağlarının güçlü olduğu bu ülkeler arasında özellikle Soğuk Savaş sonrası "biz" duygusunun arttığı olgusu önemli bir değişimdir. (Demir, 2006:119)

Huymans'ın açıklamaya çalıştığı ve iki tür Avrupa kimliğinin olduğu yönündeki yargısı bu noktada önem kazanmaktadır. Avrupa siyasi kimliği ve AB'nin siyasi kimliği iki farklı alana dikkat çekmektedir. Buna göre, birliğe üye olan ve üye olmayanlar arasında Avrupa ülkelerinin ulusal kimliklerinin bir parçası olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan AB'nin siyasi kimliği kavramı ise, birliğin ulusüstü siyasi varlığının daha belirsiz olduğu ile alakalı yargıları barındırmaktadır. Siyasi olarak bu kavramın tam olarak yaratılamamış olduğunu savunan düşünürler bu durumun birlik içerisinde demokrasi açığına sebep olabileceği yönünde yargılar da barındırmaktadır. (Huymans,2000) (Aktaran: Demir,2000:122)

¹ Nordik Konseyi üyelerini içeren 5 ülkeden (Danimarka, Finlandya, İzlanda, Norveç ve İsveç) oluşmaktadır. (DEMİR,2006)

Tarihsel olarak birlik içerisinde siyasal bütünleşmenin bir ayağı olarak oluşturulmak istenilen ve bu hedef doğrultusunda atılmış birçok adım vardır. Kamusal alandan egemenlik konusuna, egemenlikten ekonomik sorunlarla baş edebilmeye kadar bir çok alan birbiri ile iç içedir. Gerek derinleşme gerekse genişleme kavramlarından sonra artarak devam eden anlaşmalar birliğin çeşitlilik içerisinde bir olabilme hedefiyle attığı adımları sergilemektedir. Özellikle 1970’ler sonrasında ise yeni sağ hareketi üye ülkelerin kendi içlerine dönmelerini ve yerel kültürlerinin ve kimliklerin bu doğrultuda aşınma sorununu beraberinde getirmektedir. Bu durum bir tehdit olarak algılanırken, 2000’li yıllarda küreselleşmenin arttığı bir dünyada göçmenlere ya da mültecilere karşı da korunma yolları aranmaktadır. Suriye mülteci krizi bu zorlukların zirveye ulaştığı bir örnek olması sebebiyle ayrı bir önem arz etmektedir.

1. Suriye Mülteci Krizi Öncesi AB Göç Politikalarının Tarihsel Süreci

Avrupa, İkinci Dünya Savaşı’na kadar geçen süreçte Amerika, Kanada ve Avustralya gibi daha uzak kıtalara göç veren bir bölgeyken; İkinci Dünya Savaşı sonrasında hedef bir ülke konumuna da gelmiştir. Özellikle ikinci dünya savaşında Doğu’dan Batı’ya göçlerin daha yoğunlaşmış olduğunu söyleyebiliriz. Stalker, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa’yı hedef alan göç dalgasının dört kategoride incelemiştir. İlk olarak, 1940’lı yılların sonundan 1950’li yılların başına kadar süren kitlesel göçmen akımları olarak açıklamaktadır. Buna göre, Almanya, Polonya ve Eski Çekoslovakya arasında değişen sınırlar sebebiyle yaklaşık 15 milyon insan bölge içinde yer değiştirmiştir. Bu durum 1950’li yıllara kadar sürmüş ve 1963 Berlin Duvarı’nın inşasına kadar kısmen devam etmiştir. Bu tür bir dalgalanmanın asıl sebebi ekonomik bazlı bir göç hareketi olmamasıdır. İkinci olarak, 1950’li yılların başından 1973 yıllarına dek süren sözleşmeli işçi alımı ile ilgili bir harekettir. Bu ekonomik sebepli bir göç hareketidir ve bu sürecin Avrupa’nın ekonomik yeniden yapılanma döneminde olmasından kaynaklı olduğu söylenebilir. Bu dönemde Avrupa’ya göç 10 milyon olduğu belirtilmektedir. (Öner, 2015: 540) Ekonominin canlandırılmasının hedeflendiği bu dönemde, Almanya, Fransa ve İngiltere gibi

lkeler ncelik olarak savaşla yerinden edilenlerden karşılarken, sonrasında ise Portekiz, İspanya ve İtalya gibi ülkelerden karşılamaktadır. Almanya'nın ise Yugoslavya ve özellikle Türkiye'den işgücünü karşıladığı bilinmektedir. nc olarak, 1974 yılından 1980'li yılların ortasına kadar dünya üzerindeki krizlerden kaynaklı kapılan kapandığını ifade eden Stalker, bu durumun göçmen karşıtı siyasi söylemlerin artmasına da bağlamıştır. Son olarak ise 1980'lerin ortalarından 2001 yılına dek olan dönemi açıklamaya çalışmıştır. Bu süreçteki g dalgasının özellikle küreselleşmenin kendini daha fazla hissettirdiği dünyada sığınmacılar, mülteciler ve kayıtdışı yani düzensiz göçmenler kaynaklı bir dönem olduğu görülmektedir. Doğu Avrupa'da komünizmin yıkılışı ve buna bağlı politik ayaklanmalardan kaynaklı bir istikrarsızlık dönemine geçiş ile alakalı bir sürecin varlığından bahsedilmektedir. Seyahat zgrlğnn artmasına bağlı olarak nüfus hareketliliğinde de bir artış muhtemel olmuştur. Özellikle 1989 ve 98 yılları arasında 4 milyondan fazla insan Avrupa'ya iltica başvurusunda bulunmuştur. Bu başvuruların yarısından fazlası Asya ve Afrika bölgelerinden olmuştur. Artan bu g dalgasıyla birlikte katı g politikaları izleyen Avrupa lkeleri düzensiz g ile karşı karşıya kalmışlardır. (Stalker,2002:3)

Tokol'e göre, Avrupa kıtasının hedef ülke olmasındaki sebep, özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında yaşadığı ekonomik yapılanma hareketi ve diğer kıtalara göre ekonomik, siyasi ve sosyal açıdan daha gelişmiş düzeyde olmasıdır. Daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak isteyen bu insanlar Avrupa kıtasını bir hedef haline getirmişler, sosyal politika alanında ilk defa kendini geliştirmeye çalışan kıtada her geçen yıl göç edenlerin sayısında artış yaşanmıştır. Sosyal politikanın özellikle birlik içerisinde atılan ilk adımlardan biri olan Avrupa Kömür ve elik Topluluğu (AKT) kurulumunda dahi görünür olduğunu ifade etmektedir. (Tokol,2017:5)

Avrupa Topluluğu'nun kurucu anlaşması olarak bilinen Roma Anlaşmasıyla (1957) birlikte topluluk içerisinde dolaşımı çalışanlar, serbest meslek sahipleri gibi daha çok serbest dolaşıma önem veren maddeler yer almaktaydı ve bu durum serbest dolaşımın da ekonomi temelli olduğunu göstermekteydi. Anlaşma detaylarında özellikle işçi göçüne tabi olan kişilerin ailelerine yönelik de seyahat ve yerleşimlerini düzenleyen maddeler yer almaktadır. (European Commision) Diğer yandan; 1612/68

sayılı tüzük ile AB üye ülkelerinin vatandaşlarıyla üçüncü ülke vatandaşlarının serbest dolaşımlarını ayıran Konsey Düzenlemesi ile “serbest dolaşım üzerindeki kısıtlamalar tamamen ortadan kaldırılmış ve başka bir üye devlette çalışan diğer bir üye devlet vatandaşlarının hakları da o ülke vatandaşı işçiler ile aynı düzeye” getirilmiştir. (Uluç,2009:3)

Birlik içerisinde alınan ortak kararlar niteliğinde, özellikle 1970’li yıllar küresel ekonomik durgunluk sebebiyle üye ülkelerin göç politikalarını sertleştirmesi yönünde olmuştur. Daha kontrollü politikalar uygulamaya alınmış ve siyasal olarak da göçmenler üzerinden düzenin bozduklarına dair bazı söylemler ortaya atılmıştır. Fakat birlik içerisinde göç alanında bazı kısıtlamalar getirilmiş olsa da pek başarıya ulaşmadan, geçici misafir işçi statüsü verilmeye başlanmıştır. (Gençler, 2005)

1970’li ve 1980’li yıllarda düzensiz göç hareketinin artmasına bağlı olarak, 1976 yılında göçmenlere yönelik düzenleme getirebilmek için Trevi Grubu yasadışı göç konusunda çalışmaya başlamıştır. 1980’li yıllar göç politikalarının Avrupalılaşması olarak tanımlanmış, AB ve devletlerarası işbirliği gibi işlevsel örgütler arasındaki Avrupa ulusötesi işbirliği konusunda kurumsallaşmaya gitmiştir. Bu kurumsallaşmanın ilk adımı olarak Trevi grubu, sonrasında Ad Hoc Göçmenlik Grubu ve Schengen grubu gibi hükümetlerarası olarak tanımlayacağımız forumlar daha da önem kazanmıştır. Bu kurumlar Avrupa bütünleşme sürecinde hükümetler arası ve bürokratik bir yol izleyerek iş birliğine dayalı bir şekilde göç düzenlemesi yönünde ulusötesi politika ağları geliştirmiştir. 1986 Avrupa Tek Senedi’nin ve Schengen grubunun gelişmesine bağlı olarak 1992 yılında Avrupa Birliği Anlaşması da göçün birlik içerisinde hükümetler arası düzenlemenin bir ayağı olan Adalet ve İçişleri Sütununu getirmiştir. (Huysman, 2000) 1985 Schengen Anlaşması aslında birlik içerisindeki göç politikalarının bir başlangıç noktası olma yolunda ayrıca bir önem taşımaktadır. Bu anlaşma Orta ve Doğu Avrupa’daki ortaklık ile Batı ve Güney Avrupa devletleri arasındaki ortaklığı da pekiştirmiştir. AB içerisinde serbest dolaşım anlaşmayla birlikte oldukça kolay bir durum haline gelmiştir ve bütünleşme yolunda sağlam bir adım atılmıştır. AB sınırları dışındaki ülkeler içinde birliğin sınırları daha da güçlendirilmiş ve akabinde güvenliğin artırılması da dolaylı olarak sağlanmış olacaktır. Bu durum Huysmans’a göre spillover yani bütünleşme

içerisinde yayılma etkisi göstererek diğer alanlara da kolayca yayılacaktır. (Huysman,2000)

1980'li yıllarda göç konusu kamu düzeninin korunması ve aynı zamanda iç istikrarın korunmasına ilişkin politika tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Bu tartışmalar göç konusunu refah devletine (welfare state) ve ulusun da kültürel birleşimine karşı bir meydan okuma olarak tanımlamakta ve göçü yerel halk için bir tehdit unsuru olarak tanımlamaktaydı. Bu konuda öne çıkan nokta ise göçün düzenlenmesi gerekliliğinin iç güvenliğinde korunmasıyla eş değer olarak önemli olduğuyla alakalıdır. Bu alandaki politika gelişimleri yasadışı göçmenlerin ve sığınmacıların sayısındaki artıştan kaynaklı hedef ülkenin sınırları içerisindeki halka karşı bir düzen bozucu olarak görülmelerinden kaynaklı olduğu söylenmektedir. Bu durumu bir sorun olarak görmeye başlayan birlik üyeleri, soruna karşı güvenlik artırıcı ve kendi halkını koruyacağı bazı politikalar geliştirmiştir. (Campbell, 1992) Çalışmanın ilk bölümünde aidiyet ve kimlik konularına değinilmiş, detaylı bilgiler sunulmaya çalışılmıştır. Kimlik ve aidiyet konusu mülteciler, sığınmacılar ve göçmenler için mutlaka araştırılması ve değerlendirilmesi gereken konulardır. Güvenlik politikası da aitiğe aracılık eden özel bir politika olarak karşımıza çıkmaktadır. Güvenlik politikası aynı zamanda varoluşsal bazı tehditlerin tanımlanmasına ve siyasi bütünleşmeyi hem korumaya hem dönüştürmeye yönelik önemli bir kavramdır. Bu yüzden de, tehlike ve güvenlik uygulamalarına ilişkin söylemler siyasi olarak insanları bir topluluğa katılmaya teşvik etme kapasitelerinden alır. (Campbell, 1992)

Ulusal geleneği ve aynı zamanda toplumsal homojenliği zayıflatan bir olgu olarak görülen göç konusu, ulusal topluluğun ve özellikle Batı toplumlarının devamlılığı için birer iç ve dış tehdit haline gelmektedir. Göçmenlerin toplumdan dışlanmalarının ilk sebebi olarak, onları yabancı olarak gördüklerinden kaynaklı olmamakla birlikte toplumsal dokunun normal seyrini bozmalarından kaynaklı olduğu söylenmektedir. Fakat buradaki en önemli olgu, göçün hangi sebeple yapıldığına bağlı kalmaksızın hayatta kalmaya karşı bir tercih olarak görülmesi gerektiğidir. Refah devletinin mevcut durumunu tehdit eden kişiler olarak gördükleri sığınmacı, göçmen ya da düzensiz göçmen olarak tanımladığımız bu kitleyi tehdit gören Avrupalı devletler bu

dönemde dahi güvenlik inşasını gündeme getirmişlerdir. Özellikle ekonomik sıkıntıları yaşadıkları bir dönemde ya da işsizlik gibi ekonomiden kaynaklı sorunların olduğu bazı dönemlerde çoğunluklar bu kişiler kanunsuz olarak hak talep eden insanlar olarak tanımlanmıştır.

Schengen anlaşmasıyla hedeflenen iş birliği 1990 yılında Dublin Sözleşmesinde tekrar ele alınmıştır. Dublin Sözleşmesinin en önemli noktası birlik içerisindeki üye devletler arasında sığınma başvurusunu hangi ülkenin değerlendireceği yönünde karar alabilme üzerinedir. Bu noktada madde 10'a göre, sığınma talebi olan bir bireyin üçüncü bir ülkeden gelip, kuraldışı geçişi halinde, hangi ülkeden kuraldışı geçiş yaptıysa tekrar o ülkeye gönderilmesi ve burada sığınma başvurusunun değerlendirilmesi yer almaktadır. Örnek verecek olursak, Yunanistan ya da İtalya gibi ülkelere yasadışı ya da kanunsuz bir şekilde girmiş ve Almanya ya da Fransa gibi ülkelere geçmeyi başarmış ve burada yakalanmış kişilerin ilk geldikleri ülkeye gönderilmesini içeren bir sözleşmedir. Elbette bu noktada sığınmacı ya da mülteci olarak tanımladığımız kişilerin en kolay sınır ihlali yapacakları ulaşım türü deniz yolu olduğu düşünülürse, bu bölgelerdeki Avrupa ülkelerinin daha dezavantajlı olacağı yönünde bir değerlendirme yapmak da pek muhtemeldir. Sözleşmenin temeli üçüncü güvenli ülkeye gönderilme ile geliştirilse de bu durumun bir istisnası bulunmaktadır. Sığınma talep eden kişi daha önce ilgili ülkede mülteci durumuna geldiyse, üçüncü güvenli ülkeye geri gönderilmeyecektir. (Bayraklı ve Keskin, 2015)

2011 sonrası Suriye mülteci kriziyle birlikte bu durum Avrupa Birliği ülkeleri arasında yük paylaşımı konusunda oldukça zorlayıcı bir süreç olacaktır. Bu sebeple özellikle sivil toplum kuruluşları ve yük paylaşımında daha fazla etkilenen ülkeler tarafından bu durum "Avrupa'yı ulaşılmaz kılmaya çalışmak" olarak tanımlanarak eleştirilerin odağı haline gelmektedir. (Bayraklı ve Keskin, 2015)

Diğer yandan birliğin ortak mülteci politikası kapsamında attığı adımlardan biri de Avrupa Ortak Sığınma Sistemi (CEAS) olmuş, üye ülkelerin sığınmacılara davranışlarını şekillendirmeye yönelik maddeler içermektedir. Sığınmacılara eşit bir şekilde davranmaları gerektiğinin altını çizen sistem her ne kadar önemli olsa da

birlik üyeleri açısından uygulanabilirliği sorgulanmaktadır. (Bayraklı ve Keskin, 2015)

Aslında AB göç politikalarına yoğunluk Suriye mülteci kriziyle vermiş olsa da, daha önceki anlaşmalar ve düzenlemeler ile zaten göç konusunda bazı politikalar geliştirmişti. 1985 ve 1999 yıllarını kapsayan Schengen Anlaşması ile kendi içerisinde sınırları kaldırıp, diğer ülkelerden gelecek kişilere karşı bir kontrol mekanizması oluşturmuştu. Serbest dolaşım ilkesine dayanan bu anlaşma sonrası 1990 yılında Dublin Sözleşmesi olarak bahsettiğimiz sığınmacıların statüsünü belirleyen bir düzenleme de yapılmıştır. 1993 yılında Maastricht ya da AB anlaşmasıyla birlikte üç sütunlu yapıda göç politikasına (adalet ve içişleri, sığınma politikası, göç politikası) yer verilmiştir. 1997 yılında Amsterdam Anlaşması ile bazı düzenlemeler getirilmiş, Temel Haklar Şartı (2000 ve 2009), Seville Zirvesi (2002), Nice Anlaşması (2011), Avrupa Anayasa Anlaşması (2004), Avrupa Göç ve Mülteci Paketi (2008), Hague ve Stocholm Programı (2004 ve 2009), ve Lizbon Anlaşması (2009) ile göç politikalarına yer verilmiştir. (Koçak ve Gündüz,2016)

Tarihsel olarak birlik içerisinde yaşanan göç dalgalarından bahsedilmekle birlikte, birliğin ortak yükümlülük ile göç düzenlemeleri getirdiği anlaşmalardan daha detaylı incelemekte fayda var. İç ve dış sınırların öneminin arttığı özellikle 1980 yılları sonrası artan anlaşmalarda göç dalgalarında birçok düzenleme olmuştur. Göçün güvenlikleştirmemesi konusunda birçok çalışma yapılmış ve mevcut durum anlaşılmaya çalışılmıştır. AB’nde göç dalgalanmalarının önüne geçebilmek adına Maastricht Anlaşması’yla başlayan günümüzde de aynı hedef doğrultusunda atılan bir çok anlaşma mevcuttur.

1.1 Maastricht Anlaşması

7 Şubat 1992 yılında imzalanan ve Avrupa Birliği Anlaşması olarak da bilinen bu anlaşmayla birlikte Avrupa Ekonomik Topluluğu Avrupa Birliği’ne dönüşmüştür. Birliğin üç temel sütunu temel olarak ortak çıkarlarını oluşturan göç ve sığınma konuları hükümetler arası iş birliği çerçevesinde incelenmeye başlamıştır. Böylece Trevi oluşumu ve Göç Grubu gibi alanlar birleştirilerek birliğe eklenen üçüncü sütun olan Adalet ve İçişleri bölümüne dahil edilmiştir. Öncesinde, göç ve sığınma

konuları devletler arası bir iş birliği kapsamında değerlendirilirken bu anlaşmayla birlikte AB organlarına da yetki paylaşımı söz konusu olmaktadır. AB Anlaşmasıyla birlikte üye ülkelerin özellikle bazı alanlarda daha etkin iş birliği içerisinde olmasının altı çizilmektedir. Bunlar; sığınma politikaları, dış sınır denetimleri, üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik uygulanan göç politikaları, polisiye alanlarında iş birliğinin artırılması ve yasa dışı göçün önlenmesi yönünde olmuştur. (Groenendijk, 2008). Bu sebeple de, anlaşmanın iç sınırlardaki yurttaşlık hakları üzerinde bir güçlendirmeye verdiği önemden bahsetmek mümkün olacaktır. Dış sınırlarda daha fazla güvenliğin ön plana çıktığı bir olgunun varlığı dolaylı olarak bazı göç haklarında da kısıtlamaya sebep olmaktadır. Maastricht Anlaşması'nın göç ve mülteci gibi konularda önemli bir yer tutmasının sebebi ise; vize, göç, sığınma vb politikalardaki işbirliğinin ortak olarak hareket edebilmenin ilk adımı olarak karşımıza çıkmasından kaynaklıdır. Ayrıca anlaşma, ortak ilgi alanına verilmesi gereken önemden bahseder. (Maastricht Treaty,1992)

1.2 Amsterdam Antlaşması

Göç konusunda güçlendirilmiş bir iş birliğini ifade eden Amsterdam Antlaşması 1997 Ekim ayında imzalanmış ve Mayıs 1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Antlaşmaya göre, Adalet ve İçişleri sütununda yer alan göç ve sığınma konularına ek olarak dördüncü bir başlığın ilave edilmesine dayanmaktadır. Dördüncü başlık olarak karşımıza çıkan “ Vize, İltica, Göç ve Kişilerin Serbest Dolaşımına İlişkin Diğer Politikalar” kapsamında dördüncü bir başlık olarak Avrupa Toplulukları birinci sütuna taşınarak birlik göç konusunda uluslararası bir yetki ve ayrıca sorumluluk sahibi olmuştur. Bu anlaşmayla, Avrupa Birliği'nin “özgürlük, güvenlik ve adalet” alanında olduğunu görmekteyiz. Madde 62 ile birlikte ayrıca üye devletleri ilgilendiren dış sınırlardan geçiş durumu da düzenlenmiş ve birlik içerisinde üye ülke vatandaşlarının serbest dolaşımı daha etkin bir şekilde açıkça düzenlenmiştir. Schengen Sözleşmesi de yine bu anlaşmayla düzenlenmiş ve AB müktesebatının bir parçası olmuştur. Bu anlaşma birliği ulusüstü bir sütuna taşımıştır. (Amsterdam Treaty,1999)

1.3 Tampere Zirvesi : Ortak Göç ve Sığınma Politikası

Ortak Göç ve Sığınma Politikası ışığında tanımlanan Zirve, Avrupa Konseyi tarafından 1999 yılında Finlandiya’da gerçekleşmiştir. 2000 ve 2005 yılları arasında “özgürlük, güvenlik ve adalet” alanlarında bir yol haritası belirlemek hedeflenmiştir. Sonraki yıllarda ise amacın Avrupa güvenlik ve savunma politikasını geliştirip güçlendirmek olduğu ifade edilmektedir. Anlaşma, Avrupa Konseyi’nin yaklaşımını destekleyip, ortak bir göç politikası oluşturabilmek adına dört başlık ön görmektedir. Buna göre; Avrupa İltica Sistemi ilk olarak ön planda olurken, ikinci başlık olarak yasal göç ve entegrasyonu olmaktadır. Üçüncü olarak, birlik üyesi olmayan ülke vatandaşları için eşit şartlar ve bu amaçlar doğrultusunda son olarak kaynak ve transit ülkelerle iş birliği sağlamak olduğu ifade edilmektedir. (European Council,2005)

İlk olarak sığınma ve göç konularında ortak politika geliştirmek hedeflenmiş olsa da asıl ulaşılmak istenen olgu yasa dışı durdurmak olmaktadır. Terörizm ve suç oranlarıyla ilişkilendirilen dış sınırlar birlik için tarihsel süreçte çok defa korunması gereken alanlardan olmaktadır. Tampere Zirvesi, bahsedilen tüm bu başlıklar için birliğin ortak göç politikasının temel taşlarından olmaktadır. Ayrıca Cenevre Sözleşmesinin getirdiği temel hak ve yükümlülükler zirvede pekiştirilmiştir. Zirve’nin dikkat çektiği alanlardan bir diğeri ise, göçün kaynağının önlenmesi gerektiği yönünde yapılan değerlendirmeler olmaktadır. Bu durumun yasa dışı girişleri hangi ülkeden yapıldığına dair kanıtlara sahip olmanın önemine vurgu yapmakta ve aynı zamanda tespit sonrası ülkelere geri gönderilmeleri gerektiğiyle alakalı yapılan prosedürleri içermesidir. Üçüncü ülkelerle gönüllü olarak yapılacak olan geri dönüşlerin teşvik edilmesinin altı çizilirken, üçüncü ülkelerle geri kabul anlaşmalarının imzalanması yönünde de kararlar alınmıştır. Kapsam alanının genişliği sebebiyle Tampere Zirvesi oldukça önem arz etmektedir. Bu kapsamda Eurodac, Iconet ve shengen bilgi sistemi gibi araçlar kullanılmaya başlanmıştır. (Sönmez, 2015)

1.4. Lahey Programı

Küresel konjonktürde, 2001 yılında ABD’de ikiz kulelere yapılan terör saldırısı ve 2004 yılında İspanya’da gerçekleşen terör saldırıları güvenlik ve sınır kontrolleri alanlarında atılacak bir adımı daha gerçekleştirecektir. Tampere Programının devamı niteliğinde olan bu program 2004 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Tampere programının getirdiği konuların devamı niteliğinde olmakla birlikte 10 yeni madde ile pekiştirme sağlamaktadır. Lahey Programında öncelik verilen 10 temel konu şu şekilde sıralanmaktadır (Hague Programme);

- Göç konusuna dengeli bir yaklaşım yapılması
- Birliğin dış sınırlarının entegre yönetiminin geliştirilmesi
- Ortak bir iltica prosedürü oluşturmak
- Göçün olumlu yönünü ortaya çıkaracak çalışmalar
- Bilgi paylaşırken gizlilik ve güvenlik arasında doğru dengeyi kurmak
- Organize suçla mücadelede stratejik bir konsept geliştirmek
- Gerçek bir Avrupa Adalet Divanı
- Sorumluluk ve dayanışma paylaşımı

Bütüncül bir göç yaklaşımıyla yasal ve yasa dışı göçler için Dış Sınırlar Fonu, Entegrasyon Fonu, İade Fonu ve Avrupa Mülteci Fonu gibi alanları kapsayan dayanışma ve göç yönetimine dayalı programlara önem verilmiştir.

1.4 Lizbon Anlaşması: Göçün Toplumsallaştırılması

Avrupa Birliği’nin tüzel kişilik kazandığı 2007 yılında imzalanıp 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Anlaşması, birlik içerisinde karar almayı daha kolay hale getirmeyi amaçlamış, devletlerarasındaki yetki dağılımını tekrar düzenlemiş ve özellikle ortak kimlik yaratmayı hedeflemiştir. Şeffaf ve efektif kararlar alınabilmesi için Temel Haklar Şartı’nı üye devletler için bağlayıcı bir hale getiren bu anlaşmayla AB tüzel kişilik kazanmıştır.

Üç sütunlu bir yapı yerine iki sütunlu bir yapıya geçişin olduğu antlaşmayla, birliğin karar alma mekanizması ve kurumsal yapısı değişime uğramıştır. Ayrıca

tüzel kişilik kazanmasıyla birlikte 27 üyeli bir topluluktan “birliğe” dönüşümü de gerçekleştirmiştir. Birliğe dönüşmesinin en önemli noktalarından biri de uluslararası arenada uluslararası örgütlere katılmasının muhtemel olacağı bir durumla alakalıdır. Daha önceki anlaşmalarda da vurgulandığı gibi, Lizbon Anlaşması’da iç sınırlarda özgürce dolaşımı mümkün kılmanın getirdiği avantaja vurgu yapmış, özgürlük, güvenlik ve adalet alanlarında da bu durumun geçerli olması gerekliliği maddelenmiştir. (Özler, 2009) Lizbon Anlaşması, bir reform anlaşması olarak da adından bahsetmektedir. Çünkü birçok alanda reformlara sahip olmakla birlikte özellikle parlamento ve vatandaşların birlik içerisindeki karar alma mekanizmalarına katılmalarının altı çizilmektedir. Bu anlaşmayla birlikte Konsey ve Parlamento eşit düzeyde sayılarak eş zamanlı yasa koymaları durumunun gerçekleşmesi hedeflenmiştir. Konseyin karar alma sürecinde daha etkin olması gerektiğini maddeleyen anlaşma, esneklik kavramına vurgu yaparak karar alma mekanizmasını oy birliğinden nitelikli oy çokluğuna çekmiştir. Anlaşmayla birlikte topluluk mekanizması altında yer alan göç ve sığınma konuları karar alma mekanizması olarak Bakanlar Konseyi ve Avrupa Parlamentosunun ortak kararına bırakılmıştır. Bu durumun en önemli sebebi ise karar alma mekanizmasını hızlandırma yönünde bir gelişme sergilemek amaçlıdır. (Özer, 2011) Anlaşmanın 67. maddesi Özgürlük, Güvenlik ve Adalet alanında önemli bir kararı içermektedir. Buna göre; (Lizbon Anlaşması Madde67)

“Birlik, iç sınırlarda kişilere yönelik kontrollerin kaldırılmasını sağlar ve iltica, göç ve dış sınırların kontrolüne ilişkin olarak, üye ülkelerle arasında dayanışmayı esas alan ve üçüncü ülke uyruklarına karşı adil bir ortak politika geliştirir. Bu başlığın amaçları bakımından, vatansız kişiler üçüncü ülke uyruklarıyla aynı muameleye tabi olurlar.”

1.5 Stocholm Programı

2009 yılında Avrupa Birliği Konsey Zirvesi toplantısıyla kabul edilen Stocholm Programı, Amsterdam Anlaşmasıyla birlikte oluşturulmuş uzun yılları kapsayacak olan programlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Lahey Programı’ndan sonra gelen Stocholm Programı, altı önemli önceliğe dikkat çekmektedir. Bu önceliklerin

başında vatandaşlık ve temel hakların teşviki, ikinci olarak; hukuk ve adalet Avrupasının önemi, üçüncü olarak; suç, terörizm ve diğer tehditlerle mücadele, dördüncü olarak; birliğe erişim kaynaklı vize ve sınır yönetimi politikalarının önemi, beşinci olarak; birlik dış politikasındaki adalet, özgürlük ve güvenlik kurallarının varlığı ve son olarak da göç ve sığınma konusundaki ortak sorumluluk ve dayanışmanın önemi gelmektedir. (Stocholm Programme Official Journal, 2009)

Stockholm programıyla birlikte birlik içerisinde göç ve dış politika konularının daha efektif bir biçimde kullanılması öngörülmüş, Küresel Göç Yaklaşımıyla 2005 yılında gelen uygulamayla araçların etkin bir şekilde kullanılmasının önemi vurgulanmıştır.

2. 2015 Sonrası Avrupa Birliği'nde Yaşanan Suriye Mülteci Krizi

2011 yılında Suriye'de iç savaşın patlak vermesiyle tetiklenen Suriyeli mülteci krizinin Avrupa ve Avrupa Birliği (AB) üzerinde derin etkileri olmuştur. Milyonlarca Suriyeli çeşitli ülkelere sığınırken, kriz, ortak değerlere, ilkelere ve kolektif aidiyet duygusuna dayanan Avrupa Ortak Kimliğine önemli zorluklar getirmiştir. Bu tez, Suriyeli mülteci krizinin Avrupa Ortak Kimliği üzerindeki etkilerini Avrupa Birliği bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. (Pastore ve Henry, 2006)

Suriye'de 2010 yılında Tunus'ta Muhammed Bouazizi'nin kendini yakmasıyla başlayan Arap Baharı, rejim karşıtı bir ayaklanmanın siyasi sonucu olarak yaşanan bir kriz olarak düşünülen bu durum aslında ülkedeki ekonomik ve siyasi uzlaşmazlıkların bir sonucu olarak kendini göstermiştir. Türkiye'nin komşusu olan Suriye'de yaşanan bu durum sonucu Türkiye açık kapı politikası uygulamış, geçici koruma sağlayacağını ifade etmiş olsa da durum her geçen gün daha kritik bir olay haline gelmiştir. Buradaki en büyük etken ise, Türkiye'yi transit bir ülke olarak kullanmak isteyip, Avrupa'ya açılmak isteyen Suriye halkının sayısının her geçen gün artıyor olmasıydı. Orta Doğu'da başlayan bu kriz 2015 yılına kadar en çok Türkiye, Ürdün ve Libya gibi komşu ülkeleri etkilediğinden, Avrupa Birliği içerisinde bu döneme kadar çok fazla bir tartışma görülmemekteydi. 2015 sonrası ise

Avrupa daha güvenli bir yaşama açılan kapı olarak görülmüş ve kırılma noktası bu tarihten sonra görülmektedir.

1951 Cenevre Sözleşmesinin birinci maddesinde *mülteci* tanımına yer verilmektedir. “1 Ocak 1951’ den önce meydana gelen olaylar sonucunda ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerden dolayı korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışından bulunan ve bu ülkelerin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen, yahut tabiiyeti yoksa bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıs”(Cenevre Sözleşmesi) olarak tanımlanmıştır.

Mülteciler geldikleri ülkeden zulüm ya da farklı baskı ve zorluklar sebebiyle gönülsüz olarak göç etmektedirler. Bu durum itici bir güç tarafından etkilenirken, göçmenler gidecekleri ülkedeki çekici faktörlerden etkilenip, geldikleri ülkedeki çekici faktörlerden kaçmaktadırlar. Bu durumda göçmenler vatandaşı olduğu koruyacağına güvenirken, mülteciler için aynı durum söz konusu değildir ve korunma sebebiyle ülkesini terk etmek zorunda kalmaktadır. Mülteci hareketlerini bu sebeple bir göç biçimi olarak düşünmek mümkün olurken; diğer yandan da diğer göç türlerinden ayırt edici bazı özel durumları vardır. Öncelikle bu insanların bu hareketi gerçekleştirirken uluslararası korumaya ve yardıma muhtaç olduklarına dair bir durumdur. İkinci olarak, bu hareket sonunda evlerine ya da yurtlarına döneceklerine dair olan bir beklentidir. Suriye mülteci krizinde bu şartlardan ilki gerçekleşmiş olsa da, 2011 yılından bu yana geri dönüşlerin olmadığı ve göç alan ülkelerdeki bazı karmaşık durumlardan kaynaklı güvenlik sorunu gibi bazı problemler de gün yüzüne çıkmaktadır. (Bingöl, 2006)

Kuramsal açıdan baktığımızda, “bu kavramların açıklandığı İtme ve Çekme Kuramı (Push and Pull Theory) aslında göç ve mülteciler akımını açıklamakta kısmen yeterlidir. Ravenstein 1889 yılında “Law Of Migration” üzerine bir çalışma yayınlamış ve İtme-Çekme kuramından detaylı olarak bahsetmiştir. Kuramsal çerçeveden baktığımızda, temelde 7 tane kanun üretmiş, fakat bunların sadece iki tanesi mülteci göçünü açıklamada kullanılmaktadır. İlk kanuna göre, göçmenlerin çoğu kısa mesafeli ülke ya da bölgeleri tercih etmektedirler. Yani aslında mesafe

arttıkça göçmen sayısında azalma yaşaması ile ilgilidir. Ravenstein’e göre mülteciler ülkelerinde yaşadıkları tehdit, korku ya da ölüm tehlikesi gibi sebeplerle göç etme durumundadırlar. Mültecilerin bu esnada mantıklı karar alma eğiliminde olmadıkları açıktır. Amnesty International gibi uluslararası örgütler Avrupa’ya ulaşmak amacıyla hayatını kaybeden insanların binlerce olduğunu gözler önüne sermektedirler. Sadece mülteciler için temel amaç ülkesini terk etmek ve bulundukları kötü hayat şartlarından kaçabilmektir. Mantıklı aldıkları bir karar ise, hemen hemen hepsinin gidecekleri ülke olarak kendi ülkesine coğrafi olarak en yakın ve en stabil olanı tercih edebilme durumunda olmalarıdır. Suriye örneği de bizler için tam da bu durumu ifade etmektedir. Ravenstein’in ikinci kanunu ise komşu ülkeye göç etmekte bile zorlanan mülteci durumundaki bireylerin nasıl birkaç ülkenin sınırını aynı anda geçebilecekleri yönündeki durum ile ilgilidir. Bu sebeple aşamalı ya da adım adım bir ilerlemeden bahsedilebileceği argümanını savunmaktadır. Bu sebeple Suriye mülteci krizi de bu yönde hareket edilen bir olgudur.”(Lee, 1966)

Avrupa Birliği, bir bütünleşme projesi olarak, üye devletleri arasında birlik ve iş birliğini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu entegrasyon sürecinin merkezinde, ulusal sınırları aşan ve daha geniş bir Avrupa topluluğuna ait olma duygusunu kapsayan ortak bir Avrupa kimliğinin geliştirilmesi yer alır. Bununla birlikte, Suriyeli mültecilerin akını, bu ortak kimliğin gücünü ve tutarlılığını test ederek, AB'nin insani krizleri etkili bir şekilde ele alma ve temel değerlerini destekleme becerisi hakkında soru işaretleri uyandırdı.(Szczerbiak ve Taggart. 2017)

Suriyeli mülteci krizi, Avrupa Ortak Kimliği için hem fırsatlar hem de zorluklar sunmuştur. Bir yandan, AB'nin insani ilkelere, dayanışmaya ve insan haklarına bağlılığını vurguladı. Birçok Avrupa ülkesi, ortak değerleri destekleme ve ihtiyacı olanlara yardım sunma isteklerini göstererek mültecileri memnuniyetle karşıladı ve destek sağladı. Bu yanıt, Avrupa Ortak Kimliğinin kapsayıcı ve şefkatli yönlerini gözler önüne sermiştir(Pauly, Bank, Niemann, ve Zaun, 2016) Öte yandan, mülteci krizi AB içindeki fay hatlarını da ortaya çıkarmış ve ulusal kimlik, güvenlik ve kültürel bütünlük konusunda endişeleri artırmıştır. Bazı üye devletler, çok sayıda mülteciyi barındırma ve entegre etme yüküyle mücadele ederek, bunun ulusal kaynaklar, sosyal uyum ve ulusal kimlikler üzerindeki etkisi hakkında tartışmalara

yol açtı. Bu, birleşik bir Avrupa Ortak Kimliği kavramına meydan okuyarak AB içinde gerilimlere ve bölünmelere yol açtı.

2015 yılından itibaren Suriye'deki iç savaşın şiddetlenmesi ve çatışmaların yoğunlaşmasıyla birlikte Avrupa Birliği, büyük bir mülteci kriziyle karşı karşıya kalmıştır. Bu dönemde, milyonlarca Suriyeli mülteci, güvenli bir yaşam arayışıyla Avrupa'ya yönelmiş ve sığınma talepleriyle Avrupa ülkelerine ulaşmaya çalışmıştır. Suriye mülteci kriziyle birlikte Avrupa Birliği, yasadışı göçün artmasıyla mücadele etmek durumunda kalmıştır. Avrupa ülkeleri, sınırlarındaki denetimi artırmak, insan kaçakçılığıyla mücadele etmek ve mültecilere düzenli ve güvenli bir şekilde yardım etmek için çeşitli politika ve önlemler geliştirmiştir. Bunun yanı sıra, birlik içerisinde bazı ülkelerin (Almanya, Yunanistan, İtalya) hedef ülke konumuna gelmesi sebebiyle de bazı çatlaklar baş göstermiştir.

Avrupa Birliği, Suriye mülteci krizinin etkileriyle başa çıkabilmek için dışsallaştırma politikalarına başvurmuştur. Bu kapsamda, AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması gibi çözümler geliştirilmiştir. Bu anlaşma, Türkiye'nin AB'ye geçiş noktasında bulunan sığınmacıları geri kabul etmesini ve AB'ye yönelen göç akışını kontrol altına almaya yönelik önlemleri içermektedir.

Suriye mülteci krizi, Avrupa Birliği'nin ortak kimliği üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Bir yandan, kriz, Avrupa ülkeleri arasında birlikte çalışma ve dayanışma ihtiyacını ortaya koymuş, bazı ülkelerde ise iç politik gerilimleri artırmıştır. Kriz ayrıca toplumsal kabul ve hoşgörü konularında tartışmalara yol açmış ve Avrupa'nın çokkültürlülük ve insan hakları değerleri üzerindeki zorlukları ortaya çıkarmıştır. (Niemann,& Speyer. 2018)

Suriye mülteci krizi olarak tanımladığımız bu kriz, 2015'ten önce ilk işaretler göstermiştir. (Mene, 2016) Arap Baharı ile Libya ve Suriye'de silahlı çatışmaların başlaması, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'nın önemli bölgelerinde bir güvenlik boşluğu ve insani kriz yarattı. Bu jeopolitik gelişmelerle bağlantılı olarak, Avrupa'ya giden mülteci sayısı 2009'da düşük bir noktaya ulaştıktan sonra 2015'te keskin bir şekilde arttı.(Pew Research Center. 2016.) 2011 yılında, Avrupa'daki sığınmacıların sayısı 2004'ten bu yana ilk kez 250.000'i aştı. Sonraki yıllarda, bu sayı artmaya devam

ederek 2015'te 1,3 milyondan fazla sığınma başvurusuna ulaştı. Bu dönemde giderek artan mülteci ve göçmen sayısı ile birlikte, Akdeniz'i geçerken meydana gelen gemi kazaları ve ölümlerde çarpıcı bir artış oldu. (Pastore, ve Henry. 2016.)2015'in ikinci çeyreği itibariyle, İtalya ve Yunanistan'a gelen sığınmacıların sayısı ayda birkaç on bine ulaştı (UNHCR 2019) ve Akdeniz'de birkaç tekninin batmasıyla sorun merkez sahneye çıktı.(Enany,2016)

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş sonrasında ülkesini terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin büyük bir bölümü Türkiye'ye sığınmıştır. Ve sayısı milyonları bulan Suriyelilerin statüsü ve geleceği bu konuyu ilgilendiren tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de tartışma konusu olmuştur. Türkiye, Uluslararası göç hukukuna göre, Avrupa dışından gelen kişileri mülteci kabul etmediği için, Suriyelilere ilk zamanlar “misafir” statüsü verilmiş ve temel ihtiyaçları karşılanmıştır. (Canyurt,2015) Ancak mülteci krizi insani bir krizden daha fazlasıydı. Aynı zamanda Avrupa'da bir yönetim krizine yol açmıştır. Goodman ve ark. (2017)'nin belirttiği gibi, kriz mevcut yönetim yapılarına, özellikle de AB'nin uyumuna meydan okudu. Mültecilerin çoğunun karaya çıktığı iki ülke olan İtalya ve Yunanistan, kısa sürede mülteci akışı nedeniyle aşırı zorlandı ve bu da sığınmacıları el sallama politikasına yol açtı ve bu da Kuzey Avrupa'ya doğru muazzam "ikincil hareketlerle ”sonuçlanmıştır. Sonunda, sığınmacıların AB'ye ilk girdikleri ülkelerin (yani sözde cephe devletleri) sığınma taleplerini yönetmekten sorumlu olduğunu yöneten Dublin sistemi tamamen çöktü. (Goodman ve McMahon. 2017)

Avrupa Komisyonu (2015'a), (European Commission) krizin Avrupa düzeyinde yönetimini zorlamak için Mart 2015'te Göç Gündemini başlatmış olsa da Dublin sisteminin çökmesi, koordine olmayan tek taraflı eylemler zincirini hızlandırdı. Ağustos 2015'te Almanya, Suriye vatandaşları için Dublin düzenlemelerini hiçe sayarak onları doğrudan ulusal sığınma sistemine kabul etmiştir. Bununla birlikte, diğer AB üye devletleri aynı şeyi yapmayı reddettiği için, güney sınırına gelen çok sayıda insan tarafından kısıtlanan Almanya, Avusturya ile olan Schengen sınırındaki kontrolleri (geçici olarak) yeniden devreye sokarak rotasını tersine çevirdi ve mültecilerin kendi bölgelerinde “mahsur kalmalarını” engellemiştir. Fransa, Danimarka ve İsveç bu önlemleri 2015'te taklit etti. Macaristan,

Hırvatistan ve Sırbistan sınırı boyunca, mülteci akışını komşu Slovenya'ya taşıyan ve sonunda “Balkan rotasının” tamamen kapanmasına yol açan bir çit inşa edecek kadar ileri gitti. (Trauner, 2016)

2015 Sonbaharından bu yana, Avrupa Komisyonu ve AB üye devletleri krizi yönetmek için çok sayıda önlem üzerinde çalışıyorlar. Bu tedbirler, sığınmacıların AB'nin dış sınırlarına varışlarının ele alınmasını (örneğin, sıcak noktaların getirilmesi yoluyla³), sorumluluk paylaşımına yönelik yaklaşımları (tehcir ve yerleştirme yoluyla), dışsallaştırma politikalarını (özellikle AB-Türkiye Bildirisi⁴), Kimin muhtaç ve iltica hakkına sahip olduğunun yeniden tanımlanması (örneğin, yeni güvenli menşe ülkelerin getirilmesi yoluyla) ve düzensiz göçün önlenmesi (örneğin, insan ticaretine ve kaçakçılığa karşı sınır önlemleri yoluyla) ve mültecilerin kendi ülkelerinden ayrılması ve geçiş ülkeleri (örneğin, güven fonlarının getirilmesi yoluyla). (Zaun,2018.) Bu önlemlere rağmen, AB üye devletleri arasındaki anlaşmazlıklar devam etmektedir. En önemlisi, Polonya ve Macaristan gibi bazı ülkeler, AB Konseyi bu politikayı resmen kabul ettikten sonra bile mültecilerin ülkelerine geçici olarak dağıtılmasını kabul etmemiştir. Zirvesinden üç yıldan fazla bir süre sonra 2019'da mülteci krizi, AB'nin yanı sıra Almanya, İtalya, Yunanistan ve İskandinav ülkeleri gibi birçok üye ülkenin gündeminde önemli bir konu olmaya devam etmektedir. Ayrıca, AB'deki birçok vatandaş için de önemini koruyor. (European Commission)

Ortak kimliğin birlik içerisinde yaratılmaya çalışılması kuruluşundan bu yana sosyal bütünleşmenin bir parçası olsa da, birlik ekonomik bütünleşme dışında siyasal ve sosyal bütünleşme alanlarında sıklıkla eleştirilerin odağındadır. Ortak değerler altında bir arada olmaya çalışan AB ortak bir coğrafyada ortak tarih ve din temeline dayalı olarak Avrupa kimliğini oluşturmaya çalışmaktadır. Siyasi ve sosyal bütünleşmede başarılı olabilmesi için ihtiyaç duyulan bu kavram ulusüstü (supranational) bir yapıda ötekiler üzerinden tanımlanan bir kavram olmuştur. Çalışmanın ilk bölümünde detaylı bilgiler verilmiş olmasının ve konunun önemine vurgu yapılmasının sebebi özellikle 2015 sonrası yaşanan Suriye mülteci krizinden sonra AB'nin ortak kimlik yaratma çabalarının başarısız olduğu yönünde eleştirilere sahip olmasını ifade etmek üzeredir. Bu süreçte, Euro ile ortak para birliği

yaratılmış, göçün güvenlikleştirmesi konuları ön plana çıkarak serbest dolaşım ve ortak Pazar kurulumuna önem verilmiş ve ortak sınırlar kontrol altında tutulmaya çalışılmıştır. Siyasal bütünleşmenin en önemli ayağı ise AB Anayasası olmuş ve 2004 yılında birlik üye ülke vatandaşlarının isteklerini karşılamaya çalışan ortak alınacak şeffaf ve kapsayıcı kararları barındıran bir yapıyla karşımıza çıkmaktadır. Fakat ortak bir anayasa fikri hükümetler arası bir yapıdan uluslarüstü bir yapıya çok da kolay geçilemeyeceğinin bir kanıtı olmakla birlikte Fransa ve Hollanda'nın red oy vermesiyle Anayasa'nın kabul edilmeyişini hatırlatmaktadır. Akabinde Lizbon Anlaşması neredeyse tamamı aynı olan bir içerik ile, sadece ortak bayram ya da ortak marşı olması maddelerinin çıkarılmasıyla AB üye ülkeleri tarafından kabul edilmiş, egemenlik ve ortak kimlik yaratma düşüncelerinin başarısını tekrar sorgulatmıştır. Bu sebeple göçün güvenlikleştirilmek istenmesindeki en önemli sebep göçmen konularını AB vatandaşlarının birer tehdit olarak görmelerinden kaynaklı olduğunu söyleyebiliriz.

Suriyeli mülteci krizinin Avrupa Ortak Kimliği üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde analiz etmek için bu tez birkaç önemli yönü inceleyecektir. İlk olarak, mülteci akınının yol açtığı güçlükleri ele almak için politikaların ve önlemlerin uygulanması da dahil olmak üzere, AB ve üye devletlerinin krize tepkisini inceleyecektir. İkinci olarak, krizin ulusal kimlikler üzerindeki etkisini ve bazı üye devletlerde göçmenlik karşıtı duyguların yükselişini araştıracaktır. Üçüncüsü, mülteci krizi bağlamında Avrupa Ortak Kimliğinin şekillenmesinde sosyal ve kültürel entegrasyonun rolünü değerlendirecektir. (Niemann,ve Speyer. 2018.) Bu tez, bu boyutlara ışık tutarak, Suriyeli mülteci krizinin Avrupa Birliği içindeki Avrupa Ortak Kimliği üzerindeki etkilerinin daha derinden anlaşılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. İnsani kaygılar, ulusal kimlikler ve tutarlı bir Avrupa topluluğu arayışı arasındaki karmaşık etkileşime dair içgörü sağlamayı amaçlamaktadır.

Avrupa Birliği'nin Suriye Mülteci Krizi Kapsamında Yasadışı Gle Mcadelesi

Avrupa Birliği ya da Maastricht Anlaşmasının imzalandığı 1993 yılından sonra Avrupa Birliği vatandaşlarının birlik ye ülkeleri arasında serbest dolaşımı Birliğin önceliklerinden biri haline gelmiştir. Gümrük Birliği ile hedefledikleri Tek Pazar hedefi gerçekleşmiş ve birlik ye ülke vatandaşları arasında yaşama ve çalışma hakkı daha kolay ticaret yapabilmeyi de beraberinde getirmiştir. Bu serbest dolaşım hedefi ise 1995 yılında Schengen Anlaşması ile yrrlēe girmiştir. Bu durum birlik ülkeleri arasında siyasi, sosyal ve ekonomik entegrasyonu hızlandıracak bir adım olurken ve birlik dışındaki sınırları daha da güçlendirmiştir. AB lkeleri arasında olumlu olarak nitelendirebileēimiz bu durum birlik dışındaki ülkeler için sınırların daha zor ařılabileēinin bir kanıtı niteliğindedir.

1951 yılında imzalanan Cenevre Sözleşmesinden sonra 1967 yılında New York protokolü imzalanmıştır. 146 ülkenin taraf olduğu New York Protokolü, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ni imzalayan fakat coğrafi çekince getiren ülkelere bu maddeyi kaldıracak şansı tanımıştır. Küreselleşmenin arttığı bu yıllarda 1990'lı yıllarda ortaklık ve sorunlu konuların zmne yönelik çalışmaların artması yönünde kararlar alınmıştır. İlk olarak birlik içerisinde ortak iltica ve mülteci politikaları geliştirilmesi 1999 Tampere Zirvesi'ne dayanmaktadır. Bu karar sonrasında bazı yeni yönetmelikler gündeme gelmiştir. 1999 yılında imzalanan Amsterdam Anlaşması ile Avrupa Birliği ye devletleri sığınma başvurularının incelenmesi konusunda hemfikir olmuşlardır. Ve ilk kez Dublin Düzenlemesi ile güç ve iltica konularında birlik ye ülkelerinin ortak zm bulma yolu açılmıştır. Dublin Yönetmeliği (2003), birlik içerisinde ye ülkelerin bireysel sığınma başvurularının deēerlendirilmesi konusunda sorumluluk paylaşmaktadır. (Soytürk, 2018)

Suriye'de yaşanan iç savaş ilk zamanlar AB için büyük bir önem taşımıyordu. 2011 sonrasındaki ilk iki yıl Suriyeli mültecilerin gündeme gelmesi küresel dünyada çok fazla ses getirmezken özellikle Arap Baharı sonrası Libya'da yaşanan çatışmalar nezdinde Afrikalı mülteciler daha fazla gündemdeydi. Özellikle Somali, Eritre, Nijerya ve Sudan gibi ülkelerden gelen binlerce göçmen ilk olarak İspanya'yı

seçmiştir. AB ülkeleri için ise ilk kez İspanya sonrası 365 mültecinin İtalya'ya ulaşmaya çalışırken hayatını kaybetmesi ile olmuştur. (Aldırmaz, 2017) Keleş'e göre, özellikle ilk yıllar, AB ülkelerinin siyasi fikirleri, etnik kökenleri, din, dil, milliyet ve belli bir sosyal grup üyeliğinden kaynaklı sebeplerle ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin durumlarını göz ardı ettiği ve mültecilik konusunu bir iltica konusu olarak görmesine dayalıdır. Kaçak göçmenler olarak tanımladıkları bu kişiler kamuoyu tarafından görünmez bir durum olduğunu ifade etmektedir. (Keleş, 2023) Aynı zamanda Avrupa sınırlarının sıkı kontrol edilmesi ve Schengen vize uygulamasıyla dış sınırları güçlendirme iç sınırlarda esneklik sağlama politikası sebebiyle “Avrupa Kalesi” oluşturulduğunun altını çizmiştir. İltica başvurusu yapabilme dışında çok da fazla seçim şansları olmayan bu insanlar için asıl hedeflerin Avrupa'ya ulaşabilmenin caydırıcılığı ve Avrupa'dan ziyade komşu ülkelere sığınmaları gerektiğinin de altı çizilmektedir. Ve Avrupa gibi gelişmişlik düzeyi yüksek olan bir bölgenin iltica dışında Yüksek Yetenekli Göçmen alımında daha ön planda olduğuna da vurgu yapmaktadır. (Keleş, 2023)

Özellikle 2015 sonrası artan mülteci hareketiyle Akdeniz'de can kayıpları sayısı her geçen gün artmış ve birlik üyelerinin yeni kararlar alması gereği bir kez daha önem kazanmıştır. 10 maddelik olarak oluşturulan Acil Eylem Planı'nın temel hedefi bölgede yürütülmekte olan bu operasyonların daha da güçlendirilmesi ve insan kaçakçılığı ve mülteci akınıyla alakalı olarak sistemselsel bir mücadele olduğunu görmekteyiz. Bu kapsamda EUROPOL, FRONTEX ve EASO gibi kurumların işlevselliği arttırılmak istenmiş ve yeniden yerleştirme konusunda üye ülkelerin daha sağlam adımlar atması hedeflenmiştir. Kaçakçılar tarafından kullanılan gemilerin ele geçirmenin ve yok etmenin önemini burgulayan plan, düzenli bir araya gelmenin de önemine vurgu yapmaktadır. Özellikle EASO'nun iltica başvurularını daha etkin yönetebilmesi adına İtalya ve Yunanistan'a gönderilecek ekiplerden bahsetmektedir. Bu ekipler bölgedeki tüm göçmenlerin parmak izlerini alacak, acil bir yer değiştirme mekanizması için belirlenen seçenekleri değerlendirecektir. FRONTEX tarafından koordine edilecek olan düzensiz göçmenlerin hızlı bir şekilde geri dönüşü sağlanacaktır. Aynı zamanda birlik delegasyonunun da güçlendirilmesine önem verilmiştir. (Avrupa Komisyonu)

2015 yılında ise Acil Eylem Planı'ndan sonra Avrupa Göç Gündemi karşımıza çıkmakta, özellikle ortak karar alabilme ve uygulayabilme konusunun altını çizen Komisyon tarafından sunulmuştur. Avrupa Göç Gündemi'nin temel odak noktası ise, mülteci krizine yönelik ivedilikle karar alınması ve güçlü sınır kontrollerinin de yapılabilmesi üzerinedir. Bu hedefler doğrultusunda Avrupa Göç Gündemidört temel sütun altında toplanmıştır. Buna göre (European Commission,2015);

- Sınır Yönetimi; Frontex'in kapasitesini ve rolünü güçlendirmek hedeflenerek, hayat kurtarma ve dış sınırları güvence altına altmasına vurgu yapılmış, gerektiğinde sınırları da yönetebilmesinin öneminden bahsedilmiştir. Bu maddede amaç sahil güvenlik işlevlerinin AB düzeyinde daha fazla bir araya gelmesi ile alakalı olduğu söylenebilir.
- Avrupa'nın Koruma Yükümlülüğü; Güçlü bir ortak iltica politikası yaratılmak istenmiş ve özellikle sistematik bir tanımlama ve parmak izi almayı teşvik eden, Güvenli Menşe Ülke hükümlerini de güçlendirerek kötüye kullanımları azaltmak yönünde hedefler belirlenmiştir. Aynı zamanda Dublin Yönetmeliği'ni yenileyebilmek de hedeflenen kararlar arasındadır.
- Yasal Göçe İlişkin Yeni Bir Politika; bu madde ile odak noktası Mavi Kart² programını revize etmek ve entegrasyon politikalarını yeniden öncelikli hale getirmeyi hedeflemiştir. AB göç politikasının bireylere yönelik faydanın en üst düzeye çıkarılmasına vurgu yapılmıştır.
- Düzensiz Göçü Teşvik Edici Durumların Azaltılması; Frontex yasal dayanağını değiştirmek odaklı olan bu maddeye, insan kaçakçılığının yüksek bir riskte olduğuna dikkat çekilmiş, kaynak ve transit ülkelerin arasında olması gereken işbirliğinin önemi tekrar vurgulanmıştır.

2015'teki göç krizinin zirvesinden bu yana AB, dış sınırlar ve göç akışları üzerindeki kontrolünü iyileştirmek için önlemler aldı. AB ve üye devletleri, etkili, insani ve güvenli bir Avrupa göç politikası oluşturmaya yönelik çabalarını yoğunlaştırıyor. Avrupa Konseyi, stratejik öncelikleri belirleyerek bu çabada önemli

² Mavi Kart veya Mavi Avrupalı İşçi Kartı, Avrupa Birliği üyesi olmayan vatandaşların, Danimarka ve İrlanda hariç olmak üzere Avrupa Birliği içindeki 27 ülkenin 25'inde çalışmasına ve yaşamasına izin verir. Ancak, Mavi Kartı veren ülke Schengen Bölgesine üye değilse Schengen alanına üye bir ülkeye girişe izin vermez.

bir rol oynamaktadır.³ Bu önceliklere dayanarak, AB Konseyi eylem hatlarını belirlemiş ve AB üyesi olmayan ülkelerle müzakereler için yetkiler sağlamıştır. Ayrıca mevzuatı kabul eder ve belirli programları tanımlar. Geçtiğimiz birkaç yılda, Konsey ve Avrupa Konseyi göç baskısına karşı güçlü bir tepki oluşturmuştur. Ekim 2015'te, Lüksemburg başkanlığı entegre siyasi kriz müdahalesi (IPCR) düzenlemelerini etkinleştirdi. Bunlar, kilit aktörleri bir araya getirerek bir krize verilen siyasi yanıtı koordine etmeye yardımcı olacak somut araçlar sağlamıştır.⁴

Suriye mülteci krizi, Avrupa Birliği ülkelerini etkisi altına alırken, yasadışı göçün artışı da beraberinde gelmiştir. Bu durum, Avrupa Birliği'nin göç ve sığınma politikalarını sınavan zorlu bir süreci beraberinde getirmiştir. Avrupa Birliği, mültecilerin güvenli ve düzenli bir şekilde yerleştirilmesini hedefleyen politikalar geliştirmeye çalışırken, aynı zamanda yasadışı göçü engellemek için de önlemler almıştır. Avrupa Birliği, Suriye mülteci krizine yanıt olarak yasadışı göçle mücadelede çeşitli politikalar ve stratejiler geliştirmiştir. Bunlardan biri, sığınma başvurularının birinci ülkeye giriş yapılan ülke tarafından ele alınmasını öngören Dublin Anlaşması'dır. Ancak, bu anlaşma mülteci akışının yoğun olduğu ülkelerin üzerindeki yükü artırmış ve adil bir yük paylaşımı sağlanamamıştır (Džankić, Brug, (2018).)Avrupa Birliği, yasadışı göçle mücadelede sınır kontrolünü ve güvenliği artırmak için Frontex adlı Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı'nı güçlendirmiştir. Frontex, sınır güvenliği ve sığınma başvurularının işlenmesi konusunda üye ülkelere yardımcı olmakta ve işbirliğini sağlamaktadır. (Guild,,Carrera, Hertog ve Parkin, (2016).)

Bunun yanı sıra, Avrupa Birliği'nin mültecilerin Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçişini engellemeye yönelik bir anlaşma olan AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması gibi çeşitli anlaşmaları da bulunmaktadır. Bu anlaşmalar, Türkiye'ye finansal ve siyasi destek sağlamayı ve sığınma başvurularını düzenlemeyi amaçlamaktadır. Ancak, bu tür anlaşmaların insan hakları ve uluslararası koruma ilkeleriyle uyumlu olup olmadığı tartışmalıdır.(Kirişci,2017) Avrupa Birliği'nin Suriye mülteci krizi kapsamında yasadışı göçle mücadelesi karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte, Avrupa

³ <https://www.e-ir.info/2023/04/22/the-european-unions-response-to-the-syrian-refugee-crisis/>

⁴ [https://www.e-ir.info/2023/04/22/the-european-unions-response-to-the-syrian-refugee-crisis/\(DİPNOTLAR YILDIZLA VERİLECEK RAKAMLA DEĞİL\)](https://www.e-ir.info/2023/04/22/the-european-unions-response-to-the-syrian-refugee-crisis/(DİPNOTLAR YILDIZLA VERİLECEK RAKAMLA DEĞİL))

Birliği'nin sığınma ve göç politikaları önemli ölçüde şekillenmiş ve değışmiştir. Yasadışı göçle mücadelede sınır kontrolü, güvenlik önlemleri ve işbirliği önemli bir yer tutmaktadır. Ancak, bu politikaların etkinliği, adalet ve insani değerlerin korunması gibi konularda tartışmalıdır.(Buonanno, Lauri ,2017)

Avrupa Birliği perspektifinden bakıldığında blok, krizin başlangıcında Beşar Esad'ın baskıcı liderliğine karşı rejime yönelik ağır yaptırımlar da dahil olmak üzere birleşik bir cephe sunmuştur. BM Mülteci Ajansı ayrıca 2021 itibariyle Suriye içinde yerinden edilmiş yaklaşık 6,2 milyon kişinin olduğunu bildirmiş ve bu durumun dünyadaki en büyük ülke içinde yerinden edilmiş nüfu olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca, bazı ülkelerde Suriyeli mülteciler için yoksulluk oranları yüzde 60'ı aşarken, işsizlik ve eğitim gibi temel hizmetlere eşit olmayan erişim devam etmektedir. Avrupa Konseyi, Suriye'deki çatışmayı "yakın tarihte benzeri olmayan, dünyanın en büyük insani felaketi" olarak nitelendirdi.⁵

AB'nin mülteci krizine tutarlı bir şekilde yanıt verme konusundaki zorlukları çoğunlukla hükümetler aracılığıyla açıklanabilse de neofonksiyonalizm AB'nin eylemlerinin diğer önemli yönlerini yakalar. Neofonksiyonalizm, mülteci tehdidiyle yüzleşmek için reformlar önerirken uluslarüstü aktivizmi vurgulamaktadır. Mayıs 2015'te Avrupa Komisyonu, AB'yi düzensiz göç, sınırlar, iltica ve yasal göç alanlarında göçü daha iyi yönetecek araçlarla donatmak için Avrupa Göç Gündem'ini önermektedir. Yeniden yerleştirme planı reddedilmesine rağmen, EBCGA ve EUAA örneğinde olduğu gibi, dış sınır kontrolü, AB içinde polis ve adli iş birliği ve gelen göçmenlerin kaydı konularında uluslarüstü işbirliği yükseltilmiştir.⁶

Neo-işlevselciler için, Avrupa bütünleşmesi krizleri çözebilecek bir ulusüstü yapıdadır. Bu şekilde bakıldığında entegrasyon ilerler, ancak bunu önceki entegrasyonun, ulusötesi karşılıklı bağımlılığın ve uluslarüstü kurumsal kapasitenin etkilerine bağılıyken yapmaktadır. Mülteci krizi durumunda, Üye Devletler Schengen müktesebatını terk etmeksizin askıya alma konusunda ilerlediler. Bu gerçek,

⁵ <https://www.e-ir.info/2023/04/22/the-european-unions-response-to-the-syrian-refugee-crisis/>

⁶ <https://www.e-ir.info/2023/04/22/the-european-unions-response-to-the-syrian-refugee-crisis/>

ekonomik toparlanma döneminde, iç pazar faydalarının, Avrupa bütünleşmesinin kilit bir ayağı olan insanların serbest dolaşımını sona erdirmenin maliyetlerinden daha önemli görüldüğünü göstermektedir. Hooghe ve Marks'a göre ("hükümetler aracılığı, mülteci kotalarına ilişkin manşet pazarlığı için uygun olsa da neofonksiyonalizmin daha geniş merceği, ilgi odağının ötesinde, neden ulus-üstü faaliyetlerde gelişigüzel de olsa artan bir artış olduğunu açıklamaya yardımcı olmaktadır". (Hooghe, Liesbet and Marks, Gary. 2019.) Yeni işlevselciler ayrıca, Schengen müktesebatına ilişkin olarak Üye Devletler arasında iş birliği ve karşılıklı bağımlılıkta ortak çıkarlar görmektedirler. Dahası, sınırların kalıcı olarak yeniden tesis edilmesi, Avrupa projesinin en popüler başarısı olan insanların serbest dolaşımına son verecektir. Bunun Üye Devletlerin iç politikası üzerinde olumsuz bir etkisi olacaktır.(Niemann, Arne and Speyer, Johanna. 2018)Uluslarüstü aktivizm söz konusu olduğunda, krizin üstesinden gelmek için acil adımların yanı sıra Dublin sisteminin orta vadeli reformunun ana hatlarını çizen Komisyon'un Avrupa Göç Gündemi idi. Komisyonun kalıcı bir mülteci yeniden yerleştirme mekanizması planı reddedilmiş ancak akışları yönetmek ve sınırları izlemek için uluslarüstü iş birliği geliştirilmiştir. Benzer şekilde, AB-Türkiye anlaşmasında bile, nihai olarak finansman, vize serbestisi ve katılımın yeniden canlandırılması gibi ana konularda Komisyon'un kapsamlı katılımı gerekliydi.

3. AB Dışsallaştırma Politikası Kapsamında Çözüm Arayışı: AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması

Avrupa Komisyonu tarafından 2015 yılı Mayıs ayında iki uygulamayı içeren bir paket Avrupa Göç Gündemi'nin alt maddesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iki uygulamanın ortak amacı mülteci sorununa çözüm üretebilmek ve dış sınırları bu akından koruyabilmektir. İlk olarak altı önemli madde ortaya atılmış ve öncelikli olarak İtalya ve Yunanistan gibi ilk varılan ülkelerde yeniden yerleştirme (resettlement) nin sağlanması olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci olarak ise uluslararası korumaya muhtaç olan zorunlu olarak ülkesini terk ederek mülteci durumuna düşen bu insanların korunmasına yönelik bir adım olarak AB ülkelerine yerleştirilmesi olarak vuku bulmaktadır. Kısaca yerleştirme olarak bahsettiğimiz bu

kavram dahilinde, mülteciler üçüncü bir ülke olan bir bölgeden AB ülkelerine yeniden yerleştirilecek ve uzun vadede de entegrasyonları sağlanacaktır. (Moraga, J. F., Hillel, R., (2014),) İlk pakete bağlı olarak planlanan 2015 ve 2020 yıllarını da kapsayan bir Eylem Planı da akabinde öngörülmüştür. Buna göre, göçmenlerin insan haklarının da korunmasını sağlamak, göçmen kaçakçılığını durdurmak, ve bunları önlemek için somut eylemler ortaya koymaktadır. Bu plan, bölgesel, yerel ve uluslararası düzeyde aktörleri ve kurumları aktif bir şekilde kullanabilmeye odaklanmış olan çok disiplinli bir yaklaşımdır. Ayrıca, menşe ve geçiş ülkeleri ile işbirliği içinde düzensiz göçün temel nedenlerini de ele almaya yönelik bir çabanın varlığı da söz konusudur. İnsan kaçakçıları tarafından kullanılan gemileri sistematik bir şekilde tespit etmenin önemine vurgu yapan plan, Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası operasyonları oluşturma'nın da önemini belirtmektedir. (EUROPEAN COMMISSION)

Birlik içerisindeki yasadışı göçle mücadele mültecilerin sayısındaki artışa bağlı olarak daha da önem kazanmıştır. Özellikle 2018 sonrasında daha güçlü Avrupa sınırlarının altı çizilmiş, 2020 yılına kadar olan sınır güvenliği için ayrılan bütçe beş milyar avronun üzerinde olmuştur. 2020 yılından 2027 yılına kadar ise bu bütçe de daha fazla artış olmuş ve neredeyse yirmi iki milyar avroya taşınmıştır. (EUROPEAN COMMISSION)

Avrupa Birliği dışsallaştırma politikası kapsamında iki önemli nokta dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki, birliğin Suriye'yi destekleme politikası; ikincisi ise Türkiye ile anlaşma sağladığı Geri Kabul Anlaşmasıdır. Geri kabul anlaşması önemli ve tartışmaya açık bir konu olduğundan daha detaylı ele alınacaktır.

2023 yılı AB bütçe raporuna baktığımızda, sınır güvenliğine 2,1 milyar avro, göçle ilgili harcamalara 1,6 milyar avro ayırmıştır.⁷ 2017 yılında 5.9 milyar avro mülteci krizine ve güvenliğin arttırılmasına tahsis edilmiş, ve bu kaynağın sığınmacıların yeniden yerleştirilmesi ve entegrasyonu gibi konularda kullanılacağı ifade edilmiştir. ⁸ 2018 yılında bu rakam 4.2 milyar avro⁹ iken, 2019 yılında güvenlik

⁷ Haber Kaynağı [Komisyonu 2023 bütçe taslağını hazırladı - CRI TÜRK \(criturk.com\)](https://www.criturk.com.tr/komisyonu-2023-butce-taslagini-hazirladi) erişim 19.06.2023

⁸ Haber kaynağı [AB'nin 2017 bütçesi açıklandı \(gzt.com\)](https://www.gzt.com.tr/abnin-2017-butcesi-aciklandi) erişim 19.06.2023

ve vatandaşlık başlığı altında 3 milyar 787 milyon avrodur.¹⁰ Günümüz tarihine yaklaştıkça azalan rakamın sebebi, Geri Kabul Anlaşması'yla Türkiye'nin bölgede kilit bir durumda olması ve son yıllarda düşen sığınmacı ve mülteci sayısındaki azalma olduğu söylenebilir.

Bölgeye olan yardımlar incelendiğinde ise insani yardımların ve sivil toplum kuruluşları ve ajanslar tarafından yapılan yardımların daha ön planda olduğu söylenebilir. İnsani yardımların; gıda, barınma, koruma, eğitim ve sağlık gibi konularda olduğu ifade edilmektedir.

Avrupa Birliği'nin göç ve iltica politikasının dış boyutu özellikle 2015 sonrası merkezi bir politika bağlantı noktası olarak çıktığını ifade eden Eralp, bu durumun birlik içerisinde siyasi ve meşruiyet krizine yol açtığını belirtmektedir. Birçok üye devletin uluslararası korumaya ihtiyaç duyanlar için dayanışma temelli adımlar attığını, ve güvenli kabul koşulları için siyasi irade eksikliğini öne sürmektedir. Gerçek bir insani krizin birlik içerisinde varoluşsal bir krize dönüştüğünü ifade etmekte ve bu durumun da birlik dışsallaştırma politikası üzerinde önemli bir etki yarattığını ifade etmektedir. AB aslında 1990'lı yıllardan beri dışsallaştırma politikalarını göç ve iltica konularında kullanmaktadır. Fakat 2015 yılı bu politikanın bir dönüm noktası haline gelmektedir. Birlik 2015 yılında üçüncü ülkelerle resmi ve standartlaştırılmış bir iş birliğinden ziyade, daha özel, gayri resmi, farklılaştırılmış ve esnek bir dışsallaştırma politikası izlediği söylenmektedir. (Aras, 2021)

Avrupa Birliği göç ve iltica politikalarında son otuz yılda çok çok önemli iç ve dış zorluklarla karşı karşıya kalmış, 2015 yılından sonra göç ve sığınmayı kontrol edebilmek için üçüncü ülkelerle iş birliği yapmak durumunda kalmıştır. 2015 yılında birliğin dış sınırlarında toplam 1.822.337 kişi düzensiz geçiş yapmış ve bunların yarısından fazlası Frontex raporuna göre deniz yoluyla yapılmıştır. Faklı yasal statüleri kategorize etme görevi ise “sözde” sıcak nokta yaklaşımını benimsediği İtalya ve Yunanistan'a bırakılmıştır. Fakat bu politika işe yaramadığını gören birlik üyeleri bu defa AB'nin Yeni Göç ve Sığınma Paketi olan AB Paketi olarak bilinen plan

⁹ Haber Kaynağı [AB 2018 bütçesini açıkladı \(yenisafak.com\)](http://yenisafak.com) erişim 19.06.2023

¹⁰ Haber Kaynağı [AB 2019 bütçesinde büyümeye odaklandı \(aa.com.tr\)](http://aa.com.tr) erişim 19.06.2023

ağını yürürlüğe koydular. Eralp'e göre, Ortak Avrupa İltica Sisteminin (CEAS) kapsamlı bir reformu olan ve asıl amacının üye ülkeler arasında sorumlulukların paylaşılmasına yönelik bir adım olduğu ifade edilmektedir. Fakat siyasi ve meşruiyet krizi bu noktada da kendini göstermiş ve bu plan da işe yaramamıştır. AB dışsallaştırma politikası kapsamında 1990 yılından beri yürüttüğü, üçüncü ülkelerle iş birliği anlaşmaları gerektiren ve onları göç ve ilticayı kontrol etmek için teşvik eden bir mekanizma olarak ikna edilebilirlik kavramının da önemine dikkat çekmektedir. (Aras,2021)

Lavenex ve Uçarar'e göre dışsallaştırma, AB üyesi olmayan ülkelerin daha geniş Avrupa komşuluğunda birlik normlarını, politika araçlarını ve politika programlarını tamamen veya kısmen benimsediği bir süreç olarak tanımlanmaktadır. (Lavenex, S. and Uçarar, E. 2002) Böylece dışsallaştırma kavramı 2000'li yıllarda göç politikasıyla ilişkilendirilmiş ve göç yönetişiminin işleyişi daha ön plana çıkmıştır. Doukoure ve Oger'e göre, bu yönetişimin bazı adımları vardır. Bunlar; Avrupa Avrupa iç politikasının dış düzeyde yeniden üretilmesi, Avrupa sınırlarının sınır komşusu ülkelerle güvenliğin sağlanmasında yük paylaşımına gidilmesi ve göç yönetimi politikalarının oluşturulması yönündedir. (Doukoure, O. and E. Oger. 2007) Göç politikasında dışsallaştırmanın temel hedefi sığınmacılar dahil olmak üzere göçmenlerin Avrupa hedef ülkelerinin veya bölgelerinin yasal yetki alanlarına ve bölgelerine girmelerini önlemek ve koruma taleplerinin bireysel olarak dikkate alınmaksızın onları yasal olarak kabul edilemez kılmaktır.

4.1 Geri Kabul Anlaşması

AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması, Avrupa Birliği ve Türkiye arasında 18 Mart 2016 tarihinde imzalanan bir anlaşmadır. Bu anlaşma, Avrupa Birliği'ne geçmeye çalışan kaçak göçmenlerin Türkiye'ye geri gönderilmesini ve Türkiye'den Yunanistan'a geçen mültecilerin de Türkiye'ye geri kabul edilmesini öngörmektedir. Anlaşmanın temel amacı, Avrupa Birliği'nin sınırlarında kaçak göçün kontrol altına alınmasını ve sığınma başvurularının düzenli bir şekilde işlenmesini sağlamaktır. (Smeets, Sandrino, Beach, Derek, 2020) Bu anlaşma kapsamında, Türkiye'ye geçmeye çalışan mültecilerin Türkiye'ye geri gönderilmesi için bir geri kabul

mekanizması kurulmuştur. Buna karşılık, Türkiye'ye geri gönderilen mültecilere insani yardım ve destek sağlanması taahhüt edilmiştir. Anlaşma ayrıca, Türkiye'ye mali yardımın artırılmasını ve vize muafiyeti sürecinin hızlandırılmasını öngörmektedir. AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması, uygulaması ve etkileri açısından tartışmalı bir konudur. Bazı eleştirmenler, anlaşmanın mülteci haklarını ihlal ettiğini ve insan hakları standartlarını gözetmediğini iddia etmektedir. Diğerleri ise anlaşmanın kaçak göçle mücadelede etkili olduğunu ve Avrupa Birliği'nin sınırlarının korunmasına yardımcı olduğunu savunmaktadır.

AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması, bir geri kabul mekanizması oluşturarak Türkiye'ye geçmeye çalışan mültecilerin geri gönderilmesini öngörmektedir. Bu mekanizma, Avrupa Birliği ülkelerinin Türkiye'ye geri gönderme taleplerini işlemek ve uygulamak için bir prosedür sağlamaktadır. Anlaşma, Türkiye'nin bu talepleri kabul etmesi ve geri gönderilen mültecilere insani yardım ve koruma sağlaması üzerine dayanmaktadır.(Webber, Douglas. 2019) Anlaşma, kaçak göçün kontrol altına alınması ve Avrupa Birliği'nin sınırlarının korunması amacıyla tasarlanmıştır. Anlaşma, Türkiye'nin Yunanistan'a geçen mültecileri geri kabul etmesini ve Avrupa Birliği'ne geçişleri sınırlamasını öngörmektedir. Bu şekilde, anlaşmanın hedefi Avrupa Birliği'ne yönelik göç akışlarını azaltmak ve kontrol altına almak olarak belirlenmiştir. Anlaşma kapsamında, Avrupa Birliği Türkiye'ye mali yardım sağlama taahhüdünde bulunmuştur. Bu yardım, Türkiye'nin mültecilere insani yardım ve koruma sağlaması için kullanılması planlanmaktadır. Ayrıca, anlaşma Türkiye'ye vize muafiyeti sürecini hızlandırmayı ve Avrupa Birliği ile siyasi ve ekonomik ilişkilerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması, mülteci kriziyle mücadelede önemli bir adım olmuştur. Anlaşma, kaçak göçü azaltmayı, sınırları korumayı ve Türkiye'ye mali yardım sağlamayı hedeflemektedir. Ancak, anlaşmanın uygulaması ve etkileri tartışmalıdır. Bazı eleştirmenler, anlaşmanın mülteci haklarını ihlal ettiğini ve insan hakları standartlarını gözetmediğini savunurken, diğerleri anlaşmanın göç akışlarının kontrol altına alınmasına yardımcı olduğunu ve Avrupa Birliği'nin güvenliğini sağladığını öne sürmektedir.(Schilde, Kaija, Goodman, Sara Wallace. 2021)

Uluslararası kamu hukuku uyarınca, Devletler kendi vatandaşlarını yeniden kabul etmekle yükümlüdür. ABAD, Van Duyn - İçişleri Bakanlığı davasında, uluslararası hukukun bu ilkesinin Devletlerin kendi vatandaşlarına giriş veya ikamet hakkını reddetmesini engellediğini teyit etmiştir. Kendi vatandaşlarını geri kabul etmeye ilişkin uluslararası ilke, Devletin kendi topraklarına erişimi ve topraklarından sınır dışı edilmesini düzenleme hakkını sözleşme altına alır.¹¹Üçüncü ülke vatandaşlarını ve vatansız kişileri yeniden kabul etme modeli, Devletler için uluslararası hukuktan kaynaklanan bir zorunluluk değildir. Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi ve BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen Protokolü sığınma hakkı sağlamamaktadır. Sözleşme, 1. maddesine uyan mülteci tanımı altındaki kişiler için geçerlidir; sığınma hakkı verilen veya sığınma koşullarını sağlayan kişi.”dir.¹²

Bu yönüyle, Geri Kabul Anlaşmaları, süreci kolaylaştırmak yerine üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin kendi ülkelerine veya güvenli bir üçüncü ülkeye dönüşünü meşrulaştırmaya, yani zorunlu tutmaya odaklanmaktadır. AB için Geri Kabul Anlaşmaları, düzensiz göçle mücadele ve geri dönüş kararlarını hayata geçirmek için en önemli araç gibi görünüyor. Bu nedenle, EURA'ların yürütülmesi, hedeflenen ülkeler için hibe veren faydalar ve teşvikler sunmaktadır. AB'nin AB dışı ülkeleri hedef almak için öne sürdüğü en önemli teşviklerden biri EURA müzakereleri kapsamında vize serbestisi rejimidir.

Türkiye'nin karşı karşıya olduğu zorluklarla başlamak üzere, AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması kapsamındaki kısa vadeli vize gerekliliklerini kaldırarak Türk vatandaşlarının AB'ye seyahat etmesine izin vermek için Akit Taraflar arasında vizesiz rejime yönelik açıklamalı bir Yol Haritası üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Bu Yol Haritasında AB, Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesi üzerindeki coğrafi sınırlamasını hariç tutmasını şart koşmuştur. Türkiye'nin AB üyeliği için de gerekli olduğu düşünülmektedir. (Tc Dışişleri Bakanlığı,2023) Ancak Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesini ve Protokolünü onayladı, ancak Avrupa dışındaki sığınmacılar için coğrafi bir sınırlama sürdürüyor; bu, yalnızca Avrupa kökenli mültecileri tanıma

¹¹ Case 41/74 Van Duyn v Home Office, Judgment of the Court of 4 December [ECJ] [1974] (ECLI:EU:C:1974:133)

¹² Article 1, The Geneva Convention of 1951 on Refugees and its 1967 Protocol.

anlamına gelmektedir.(Peers S., Roman E,2016) Sözleşmenin 28. Maddesi, AB'nin, ne olursa olsun herhangi bir mülteci için seyahat belgesi düzenlemesine izin veriyor. AB'den sığınma hakkı almış olsun ya da olmasın.(The Geneva Convention) Türkiye'nin Sözleşme için coğrafi sınırlarını kaldırması, dolayısıyla mültecileri AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması hükümleri dışında kabul etmesi anlamına gelmektedir. Bu gereklilik, Sözleşme'nin 18. Maddesi'nde (Etkisizlik Maddesi) belirtilmediğinden, Sözleşme'nin yasal kapsamı dışında kalmaktadır. Düzensiz göçmenlerin büyük bir kısmının verilen izin veya vize sürelerini aşarak düzensiz göçmen haline geldikleri düşünüldüğünde, bu gereklilik Türkiye'nin üzerine daha fazla sorumluluk yüklenmesi sonucunu doğurabilir.

Nitekim Açıklamalı Yol Haritası için asıl amaç; Türkiye'ye yönelik vizesiz rejim, halihazırda Ankara Anlaşması Katma Protokolü'nün II. Başlığı ve 1/80 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın II. Bölümü'nde işçilerin serbest dolaşımı olarak AB'ye tam katılım arasında yer almıştı.¹³ Vize serbestisi rejiminin hükümleri, Ankara Anlaşması'na ek bir geri kabul maddesi kapsamında, kişilerin serbest dolaşımı kapsamında genişletilebilirdi. Buna ek olarak Türkiye, 1995'ten sonra yapılan ortaklık ve işbirliği anlaşmalarında geri kabul hükümlerini uygulamaya başlamıştır.(Ekşi, 2016)

AB'nin Yol Haritasındaki gereklilikleri ve ardından AB-Türkiye Bildirisi aynı şekilde. Bildiri, tüm yeni göçmenlerin Türkiye'ye geri dönüşünü öngörüyordu. Geri gönderilen her kişinin karşılığında, bir Suriyeli AB'ye yerleştirilecekti. Akit Taraflarca bağlayıcılığı olmayan bir 'siyasi' anlaşma olarak ilan edilmesine rağmen, Türkiye, Bildirinin yayınlandığı tarihten itibaren ayrılan tüm yeni göçmenleri geri kabul etme konusunda mutabakata varmıştır. AB'nin yeniden yerleştirme taahhüdü bu bağlamda iki farklı bakış açısıyla yorumlanabilir. İlk olarak, AB'ye yerleştirilecek bir Suriyeli, AB İltica kriterlerine veya Müktesebata uymuyorsa, Türkiye'ye iade edilebilir ve Anlaşma hükümleri (Madde 13 veya Madde 4) uyarınca Türkiye yeniden kabul etmeyi taahhüt eder. üçüncü ülke vatandaşı. İkinci olarak, Komisyon açıklamalarına göre Türkiye, Cenevre Sözleşmesi'ne göre üçüncü güvenli ülke veya

¹³ Decision No. 1/80 of the Association Council on the development of Association, available at: http://www.inis.gov.ie/en/INIS/DECISION_No_1_80_eng.pdf/Files/DECISION_No_1_80_eng.pdf

ilk sığınma ülkesi olarak kabul edilmektedir, üçüncü güvenli ülkeden gelen sığınmacılar, sığınma prosedürü başvurularını hariç tutabilir ve geri dönüşüne karar verebilir.¹⁴

Diğer bir asimetrik yükümlülük, Türkiye'nin kendi vatandaşlarını geri kabul etmesini düzenleyen AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması'nın 3. maddesinde göze çarpmaktadır. Bu madde, Türkiye'nin kendi vatandaşlarını yeniden kabul etmesi için daha geniş bir kapsam sağlamaktadır. Madde 3(3), daha önce hiç Türk vatandaşlığına sahip olmamış kişiler arasından Türk vatandaşlığından çıkarılmış veya Türk vatandaşlığından çıkmış (en azından Talep Eden Devlet tarafından vatandaşlığa alınmaları taahhüt edilmedikçe) kişileri kapsamaktadır. Türkiye'nin kendi vatandaşlarını geri kabul etmesi için gereken deliller, yoruma açık ilk bakışta deliller bağlamında düzenlenmiştir. Örneğin, Türkiye ile Yunanistan arasındaki Geri Kabul Anlaşması, Irak, İran veya Suriye uyruklu kişilerin Türkçe bilmelerine dayanarak Türkiye'ye dönüşlerine izin vermiştir.(Ekşi, 2016)

Neticede Türkiye, Geri Kabul Anlaşması'nın bilinmeyen ya da başka bir deyişle tanımlanamayan sonuçlarıyla karşı karşıyadır. Geri Kabul hükümleri kapsamında sağlananlar daha tutarlı bir içeriğe yükseltilmeli ve bu tutarlılık düzeyine ulaşmak için adli bir kontrol mekanizması sağlanmalıdır. Sözleşme sınırsız bir süre için akdedilmiş olup, sınırsız kaynaklara dayanmamaktadır. Tüm ulaşım ve transit masrafları, Talep Edilen Devletin sınırına kadar Talep Eden Devlet tarafından karşılanan Anlaşma hükümlerine göre düzenlenir, ancak sınır geçiş noktasından sonra yaşam ve barınma masrafları düzenlenmez. AB tarafından sağlanan kaynak yaratmadan bağımsız olarak kişilerin sınırsız geri kabulünün mali tazminatı, bir ülkenin başa çıkması imkansız görünüyor. Türkiye'ye geri kabul işlemleri için sağlanan teknik yardım, Türkiye'nin iade edilecek kişilerin sayısal ve analiz edilmiş verileri üzerinde kontrol sahibi olması için idari bir altyapı oluşturmalıdır. Örnek olarak, Türkiye'nin sığınmacıların kimliğine ilişkin sistematik bilgilerin incelenmesini sağlayan EURODAC'a erişimi yoktur. Ayrıca, Sözleşme maddelerinde iade edilecek veya yeniden kabul edilecek kişiler için belirlenmiş bir sınır yoktur. Bu

¹⁴ Legal considerations on the return of asylum-seekers and refugees from Greece to Turkey as part of the EU- Turkey Cooperation in Tackling the Migration Crisis under the safe third country and first country of asylum concept, UNHCR,

ayrıca, kişilerin sınırsız ve kontrolsüz geri kabulünün, Türkiye'yi Komisyon'un üçüncü güvenli ülke listesinden çıkarmak suretiyle çeşitli riskler ortaya çıkardığı sonucuna varabilir.(Nicholson, F., and J. Kumin. 2017)

AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması süresiz olarak akdedilmiştir. Yine de, Akit Tarafların Anlaşmayı feshetme hakları vardır. Madde 24(5), diğer Akit Tarafa bildirilmesi gereken fesih düzenlemesini düzenler ve Sözleşme, bildirimden altı ay sonra yürürlükten kalkar. Anlaşmanın feshi veya askıya alınmasıyla ilgili konular, AB'nin Türk vatandaşlarına yönelik kısa vadeli vize kısıtlamalarını kaldırma taahhüdünde başarısız olmasının ardından gündeme geldi. Vizesiz rejim, Anlaşma hükümlerinde değil, AB-Türkiye Bildirisi ve Açıklamalı Yol Haritası'nda belirtilmiştir. Bu iddia edilen tedbirlere, NF - Avrupa Konseyi Davasında ABAD nezdinde itiraz edilmiş ve bir AB kurumunun herhangi bir eyleminin bulunmamasına dayanarak Mahkemenin yetkisi dışında kalmıştır. İddia edilen önlemlerin AB tarafından siyasi bir anlaşma olduğu iddia edilse de, önlemler, Türkiye'nin vizesiz rejime erişmek için uyması gereken 72 kriter gibi gereklilikleri ve gerekli iç uygulamaları ortaya koydu. (Göçmen, 2016)

Sonuç olarak, Geri Kabul Anlaşmalarının düzensiz göçle mücadeledeki etkinliği, AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşmasından kaynaklanan asimetrik yükümlülüklerle uyumlu değildir. Aslında; AB, Türkiye'nin yasal dayanağı olmayan taahhütlere dayanarak tek taraflı olarak düzensiz göçle mücadele etmesini bekliyor. Açık olmak gerekirse, geri kabul anlaşmaları düzensiz göçle mücadelede geçici bir çözümden ziyade bir çözüm değil, ama aslında bu amaç için bir araç olarak kullanılabilir. AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması koşullarında Türkiye, karşılıklılık ilkesi temelinde Anlaşma hükümlerinin yükümlülüklerini dengelemek için AB'den daha fazla yardım talep edebilir veya Anlaşmayı askıya alabilir. Anlaşmanın askıya alınması, Viyana Sözleşmesi Antlaşmalar Kanunu'nun 60. Maddesinin yasal dayanağına dayanma olanağına sahiptir; Anlaşmanın ve Antlaşmalar Hukukuna İlişkin Viyana Sözleşmesi'nin 62. Maddesi, "Clausula Rebus Sic Stantibus"un tek taraflı ihlali; koşulların temel değişikliği. Türkiye'nin aşırı sorumluluk yükü göz önüne alındığında, AB-Türkiye Geri Kabul Anlaşması'ndan kaynaklanan sonuçlarda köklü bir değişiklik teşkil etmektedir ve bu değişiklik, AB tarafının ihlal veya

ihlallerinin bir sonucudur (yüksek İnsan Hakları ihlalleri ve geri gönderme riskleri, iş göremezlik teknik ve mali destek, Anlaşmanın asimetrik yükümlülükleri), rebus sic statibus ilkesi, Türkiye'nin Anlaşmayı feshetme veya askıya alma veya Anlaşmadan çekilme hakkını kullanma gerekçelerini karşılamaktadır. Bunun yanı sıra, Anlaşma'nın askıya alınmasının AB-Türkiye İlişkilerini çıkmaza sürükleyerek diplomatik ve insani boyutta geri dönülmez sonuçlara ve dramatik krizlere yol açabileceğini belirtmekte fayda vardır .

SONUÇ

Suriye Mülteci Krizinin Avrupa Ortak Kimliğinde Yarattığı Etkiler

İkinci dünya savaşı ülkelerin hegemonya yarışından oldukça zorlu şartlarda çıkabildiği, sosyal, ekonomik ve siyasal olarak birçok Avrupa devletinin etkilendiği bir süreç olmuştur. Avrupa Birliği'nin oluşumuna baktığımız zaman, ortak değerler Avrupası olabilme yolunda kuruluşundan bugüne çok fazla gelişme göstermiştir. İnsan haklarına saygılı, hoşgörülü bir toplum olabilme, adalet ve eşitlik konularında birçok değere sahiptir. Altılar Avrupa'sı olarak kurulmuş olsa da bugün 27 ülkeli bir uluslarüstü yapıda olan dünyada hakimiyet alanı en gelişmiş ve sistematik bir şekilde ilerleyebilen bir uluslararası örgüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik bütünleşme alanında atılan adımlarla ortak Pazar kurulumuyla birlikte daha etkin politikalar yürütülmeye başlanmıştır. Siyasal bütünleşme konusunda ise çoğu zaman eleştirilerin odağı olmuştur. Yetki paylaşımı konusu sebebiyle ortak kararların daha zor alınıyor olması, alınmış olsa dahi uygulamada çekilen zorluklar bu tür bir bütünleşmenin daha zor gerçekleşeceğini ifade etmektedir.

Çalışmada mülteci krizinin seçilmiş olmasının en önemli sebebi, AB'nin bu konuda yaşadığı zorlukların sebebi olarak yaratmak istedikleri ortak kimliğin tam olarak başarıya ulaşamamasından kaynaklı olduğunu göstermektir. Avrupa Birliği'nde yer alan devletlerin ortak noktalarından biri daha yakın kültürlerle sahip olmaları ve din konusu gibi konularda birer bütüncül örnek olmalarıdır. Fakat her üye ülkenin nihayetinde ayrı bir marşı, ayrı bir dili ve her ne kadar yakın olduğunu ifade ediyor olsak da farklı kültürleri vardır. Lizbon Anlaşması öncesinde Anayasa Anlaşması taslağının reddedilmesinin en önemli sebeplerinden biri de ortak marş ve ortak bayrak altında birleşme olmasını ön görmesiydi. Bu maddelerin kaldırılmasıyla aynı maddeleri taşıyan Lizbon Anlaşması kolaylıkla kabul edilmişti.

Kimlik konusunu ilk bölümde açıklamaya çalışırken, Batı ve Doğu ülkelerinin ayrıldığını, bireylerin kendi kimliklerini ve aidiyet duygularını ifade ederken daha fazla milli duygularını kullandığı ifade edilmeye çalışılmıştır. Birçok araştırmacının göç olaylarını etnik kimlikler üzerinden incelediği düşünüldüğünde, Avrupa’da gerçekleşen göç dalgalarının yerel halk ve göçmen gruplar arasında bazı sorunsallar yarattığını ifade edebiliriz. Bu durum birlik içerisinde toplumsal uyum ve entegrasyon çabalarını da zorlaştırmıştır. Suriye mülteci krizini açıklamaya çalışırken, bu süreci ilk olarak tarihsel olarak ele almış ve birliğin aslında Suriye mülteci krizinden çok daha önce de maruz kaldığı yasa dışı göçleri elimine etmeye çalışmak amaçlı bir çok adım attığını görmekteyiz. Fakat özellikle Suriye mülteci krizinin kendi iç savaşından sonra mülteci kriziyle dünyada vuku bulması, ve üçüncü ülkeleri kullanarak özellikle Avrupa devletlerine geçme düşüncesi sebebiyle olayın başlangıcından birkaç sene sonra, gündeme oturmuştur. 2015 yılından sonra ivme kazanan politikalar ile yasadışı göç azaltılmaya, üye ülkelere eşit yük paylaşımı sağlamaya ve Türkiye gibi geçiş ülkelerinde çeşitli anlaşmalar ile çözüm bulmaya çalışılmıştır.

Suriye mülteci krizi, Avrupa Birliği'nde etnik kimliklerin belirginleşmesine ve bazı durumlarda aşırılıkçı, ayrımcı veya ırkçı tutumların artmasına neden olmuştur. Özellikle bazı aşırılıkçı siyasi partiler ve hareketler, mültecilere karşı olumsuz bir tutum benimseyerek, etnik kimlik temelinde kutuplaşmalara sebep olabilmektedir. Bu durum, Avrupa Birliği'nin ortak kimliği ve değerleri açısından önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Sonuç olarak, Suriye mülteci krizi Avrupa Birliği'nde ortak kimliğin etnik kimlik üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Etnik kimliklerin belirginleşmesi ve kutuplaşmaların artması, Avrupa Birliği'nin temel değerlerine ve birliğine yönelik tehditler oluşturmaktadır. Bu durum, Avrupa Birliği'nin mülteci kriziyle başa çıkarken aynı zamanda toplumsal uyum ve entegrasyon çabalarını da güçlendirmesi gerektiğini göstermektedir. Bu kriz, Suriye'den kaçan milyonlarca insanın çeşitli ülkelere sığınmasıyla sonuçlanmış ve Avrupa Birliği'nde önemli etkiler yaratmıştır. (Niemann, A., and J. Speyer. 2018)

Avrupa Birliği, insan haklarına ve insani değerlere saygıyı temel alan bir değerler topluluğudur. Suriye Mülteci Krizi, Avrupa Birliği'nin bu değerlerini

sınayan bir durum olmuştur. Birçok Avrupa ülkesi, krizle birlikte yoğun bir şekilde mülteci akınıyla karşı karşıya kalmış ve sığınmacılara insani yardım sağlama sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu durum, Avrupa Birliği'nin insan haklarına ve insani değerlere olan bağlılığını sınıadığı ve Avrupa Ortak Kimliği üzerinde derin etkiler yarattığı görülmüştür.(Niemann and N. Zaun. 2018)

Suriye Mülteci Krizi, Avrupa'da ulusal kimliklerin güçlendiği ve bazı durumlarda ötekileştirme eğilimlerinin arttığı bir sürece neden olmuştur. Mülteci akınıyla birlikte, bazı Avrupa ülkelerinde aşırı sağcı ve popülist siyasi partiler güç kazanmış ve mültecilere karşı düşmanlık ve ayrımcılık artmıştır. Bu durum, Avrupa Birliği'nin ortak kimliği ve birlik ruhunu zayıflatabilir ve ayrışmayı teşvik edebilir.

Suriye Mülteci Krizi, Avrupa Birliği'nin güvenlik politikaları ve göç politikaları üzerinde derin etkiler yaratmıştır. Avrupa ülkeleri, sığınmacı akınıyla başa çıkmak ve sınırlarını korumak için yeni politikalar ve önlemler geliştirmek zorunda kalmışlardır. Bu durum, Avrupa Birliği'nin güvenlik ve göç politikalarında önemli değişikliklere yol açmış ve Avrupa Ortak Kimliği üzerinde etkileri olmuştur.(Batır, 2017)

Suriye Mülteci Krizi, Avrupa Birliği'nin ortak kimliği üzerinde derin etkiler yaratmıştır. İnsan hakları, insani değerler, ulusal kimlikler, güvenlik politikaları ve göç politikaları gibi konularda önemli değişimlere yol açmıştır. Kriz, Avrupa Birliği'nin birlik ruhunu zayıflatabilirken, aynı zamanda yeni bir dayanışma ve işbirliği çağrısı da yapmıştır. Avrupa Birliği'nin mülteci kriziyle başa çıkma süreci, Avrupa Ortak Kimliğinin geleceği üzerinde önemli bir belirleyici olacaktır.

Sosyal kimlik, "kendi sosyal gruplarına (ya da gruplarına) üyeliklerinin bilgisi ve bu üyeliğe atfedilen değer ve duygusal anlam", bireylerin kim olduklarını tanımlamalarına yardımcı olur. (Tajfel, H. 1978) Birçok Avrupalı için milliyetleri ve ulus-devletleri yüzlerce yıldır önemli kimlik kaynakları olmuştur. Daha yakın zamanlarda, AB, insanların yaşamlarını giderek daha fazla etkileyen ve kendi sembollerini (örn. Avrupa Bayrağı ve marşı) benimseyen ek bir kendini tanımlama kaynağı haline geldi. Kıtadaki çoğu vatandaş için ulus önceliği korusa da , artan "Avrupalılık" duygusu, daha fazla insanın birbiriyle örtüşen iki yönetime ait olma

duygusunu bütünleştirdiği anlamına gelir. bir ulusal kimlik ve bir Avrupa kimliği . Bununla birlikte, bu AB'ye aidiyet duygusu nispeten yakın zamanda gelişmekle kalmamış, aynı zamanda herkes tarafından, özellikle AB'ye ve/veya Avrupa entegrasyon sürecine eleştirel veya şüpheyile yaklaşanlar tarafından paylaşılmamıştır. (Verhaegen, Hooghe, Quintelier, 2014)

Önceki araştırmalar, göçmenlere yönelik duyguların AB'ye yönelik tutumların önemli bir belirleyicisi olduğunu ortaya koymuştur. (McLaren 2002; de Vreese ve Boomgaarden 2005; Lubbers ve Scheepers 2007). “Etnik tehdit teorisi” bu bağlantıyı, bireylerin kendilerini ve başkalarını gruplara ayırdığını ve kendi grubunu diğerlerine tercih ettiğini varsayan “sosyal kimlik teorisi” üzerine inşa ederek açıklar (Tajfel ve Turner 1979; Tajfel 1981; Brown 1995). Ancak insanların mizaçları bu konuda farklılık gösteriyor: Sniderman ve ark. (2002), göçmenleri reddeden kişilerin özellikle kategorizasyona yatkın olduğunu göstermektedir. Göçmenlerle karşılaştırıldığında, güçlü bir negatif grup dışı önyargıya (de Vreese ve Boomgaarden 2005:64) veya daha ziyade güçlü bir pozitif grup içi önyargıya (McLaren 2002) sahiptirler. Sonuç olarak, göçmen karşıtı tutumlara sahip kişiler genellikle göçmenleri kendilerini konumlandıkları iç grup için tehdit oluşturan bir dış grubun üyeleri olarak algılarlar.(Azrout, Spanje, ve Vreese. 2011)

Etnik tehdit teorisi, farklı tehdit türlerini tanımlar (McLaren 2002, 557): Birincisi, istihdam, sosyal yardım veya barınma gibi belirli bir malın kıt olduğu bir durumda, yerliler göçmenlerden rakip olarak korkabilirler (“ekonomik” veya “gerçekçi tehditler”). Bununla birlikte, daha büyük bir araştırmacı grubu, göçmenlerin oluşturduğu "kültürel" (veya "sembolik") tehdit algısına odaklanır: yerliler göçmenlerin ulusal kültürü ve yaşam tarzını sulandırmasından korkabilir. Yabancılar farklı bir inanca (yani İslam'a) ve farklı geleneklere sahip olabilir ve bunların tümü yerlilerin geleneksel kültürlerine ilişkin fikirlerine aykırı olabilir. Ek olarak, çoğunluğu Müslüman ülkelere gelen göçle karşı karşıya kalan Avrupa vatandaşları, artan bir (İslami) terörizm tehlikesinden de korkabilirler.(Lubbers, M., and P. Scheepers. 2007)

AB, serbest dolaşım ve çeşitliliği temsil ettiğinden, göçmenlerin oluşturduğu algılanan tehditler de Avrupa şüpheciliğini tetikleyebilir. Birçok Avrupa şphecisi için Schengen ve açık sınır erevesi, başarısız bir göçmenlik ve vatandaşlık politikasıyla eş anlamlıdır. Buna ek olarak, Avrupa'daki bazı ulusal hükümetler, kamuoyunun dikkatini g ve i entegrasyon politikası alanlarındaki kendi tarihsel veya ağdaş başarısızlıklarından başka yöne çevirmek için bile olsa, göçle ilgili sorunları Avrupa sorunları olarak ereveliyor. İki konunun bu güçlü bağlantısı, göçmenlere yönelik duygular ile AB'ye yönelik duygular arasında tutumsal bir bağlantı beklemeyi makul kılmaktadır.(Barbulescu, R., and L. Beaudonnet. 2014)

AB tutumlarına ilişkin literatür, göçmenlerin reddi ile Avrupa şüpheciliği arasında pozitif bir bağlantı olduğunu doğrulamaktadır: Örneğin, Lubbers ve Scheepers, "göçmenlerden korkan ve göçmenlerden bir tehdit algılayan" insanların özellikle "siyasi Avrupa şüpheciliğine yatkın olduğunu" göstermektedir.”(Lubbers, M., and P. Scheepers. 2007) Avrupa şpheciliğinin kültürel boyutuna daha fazla odaklanan McLaren , “ulusal kültürlerin benzersizliği ve ulus-devletin kaynakları üzerindeki münhasır kontrol AB tarafından tehdit altında görülüyor.” Benzer şekilde Luedtke, gn olumsuz ekonomik ve sosyal sonuçlarından korkan vatandaşların büyük olasılıkla ulus-devletin kendi tarihsel temelli sınırları ve g politikaları üzerindeki kontrolünü elinde tutmasını tercih edeceklerini ileri sürer.¹⁵ Son olarak, de Vreese ve Boomgaarden , Avrupa projesinin, farklı ülkelerden, bölgelerden ve kültürlerden ve farklı din ve etnik kökenlerden gelen insanları bir araya getirmek olarak tanımlandığını ve bu yeni gelenlere karşı temkinli olan herkesin aynı zamanda dikkatli olması gerektiğini de belirtmektedir. (Boomgaarden, H. G., A. R. T. Schuck, Elenbaas, ve Vreese. 2011)

Diğer yandan, yaratılmaya çalışılan Avrupa Ortak Kimliği, bugün hala tartışma konusudur. Avrupa Birliği vatandaşlarının kendilerini ve kimliklerini tanımlarken ortak bir görüşe sahip olmadıkları gerek yapılan çalışmalarla gerekse kamoyu ölçümleriyle de ortadadır. Kimlik karmaşasından kaynaklı olmayan bu durumun, aslında sui generis yapısıyla bahsettiğimiz AB'nin kimlik konusunda bireylerin yetkiyi bir st kuruma (supranational/uluslarüstü) ya da yapıya tam anlamıyla

vermemiş olmasından kaynaklıdır. Avrupa Birliği, ekonomik bir bütünleşme konusunda daha keskin ve başarılı adımlar atabilirken; siyasi ve sosyal bütünleşme alanlarında bu başarıya sahip olamamaktadır. Suriye mülteci akını kısa sürede komşu ülkelerden ziyade Avrupa'ya sıçramış ve bu noktada birlik içerisinde politika uygulamalarında bölünmeler yaşanmıştır. Dolaylı bir yolla da olsa, Brexit ile bahsedilen Birleşik Krallık'ın birlikten ayrılmasıyla karşımıza çıkan en önemli tartışma konusu birlik içerisinde bütünlüğün sağlanamıyor olmasıdır. Kendi güvenliğini ve huzurunu düşünen devletlerin daha realistik davrandığı bir sistemde göç konusu önemli bir tehdit olarak algılanmaktadır.

Yapılan anlaşmalar, konferanslar vb çalışmalar ile mülteci durumuna çözüm arayan AB, zamanla Schengen bölgesi dışındaki sınırları daha da güçlendirme yolunu seçmektedir. Güçlendirilmiş sınırlar, istenmeyen mülteci ve iltica durumları birlik içerisinde ekonomik sosyal ve siyasi uyumsuzlukları beraberinde getirmiş ve üye ülkelerin mevcut durumu sorgulama konusu ortaya çıkmaktadır. Yükselen sağ partilerin varlığı da aslında bizlere birlik içerisinde daha milliyetçi davranacak politikacıların arttığını da göstermektedir. Artan sağ partiler özellikle ortak kimlik konularına ve kendi güvenlikleri için tehdit olarak gördükleri mültecilere karşı birliğin kurulma amaçlarına paralel davranmadığını da göstermektedir. İnsan hakları, eşitlik, adalet, bireye verilen önem, yaşama ve çalışma hakkı, hukuka dayanan politikaların yürütülmesi gibi alanlarda öncelikleri olan AB, kendi güvenliklerini tehdit altında gördükleri andan itibaren, yaptıkları yeni politikalar ile bu durumu stabil tutmaya çalışmaktadırlar.

Tüm bu bilgiler ışığında, bu çalışmayla ortaya konmak istenen konu yaratılmak istenilen ve bu doğrultuda politikalar üretmeye çalışan birliğin özellikle Suriye mülteci krizini yönetememiş olmaları ve akabinde ülkeler arası yük paylaşımında bile zorlandıkları bir sürecin sosyal bilimlere konu olan kimlik kavramının çok ince ayrıntılara sahip olması ile alakalı olduğu düşünülmektedir. Her sene parlamento tarafından Avrupa halkının sesi ölçülmeye çalışılırken, son yıllarda artan sağ partilerin ve muhafazakâr partilerin varlığı da bu durumu güçleştirmektedir. Çünkü böyle bir hareket, kimlik konusunda etnik kimliğin önemine daha fazla vurgu yapmaktadır. Bir insanlık krizi olduğunu düşündüğüm mülteci krizinde her ülkenin

elini taşın altına eşit miktarda koyması gerektiğini düşünmekteyim. Zira 28 ölkeli bir birlikten, birlik içerisinde oldukça güçlü konumda olan Birleşik Krallık, Brexit ile birlikten ayrılmıştır. Birliğin daha entegre olabileceği ortak karara alabileceği politikalar ile karar alma mekanizmasını geliştirmesi gerekmektedir. Geri Kabul Anlaşması ile büyük bir yükü omuzlarına alan Türkiye, AB’nden aldığı fonlar dışında bir yardım da görememekte ve zor koşullarda ölkelerini terk etmiş insanlara sığınmacı statüsü dahi çok geç verilmektedir.

KAYNAKÇA

ARIK, Umut “Avrupa Birliği” Barış Kitabevi, 2020 ISBN: 978-605-7560-98-8 s 24 Abrams, D., & Hogg, M. A. (1988). Comments on the motivational status of self-esteem in social identity and intergroup discrimination. *European journal of social psychology*, 18(4), 317-334.

Andrew J. Weigert “Identity: Its Emergence within Social Psychology” 1982

Anthony D. Smith, Nations and Nationalism in a Global Era, Cambridge: Polity Press, 1995, pp.89- 90.

Anthony D. Smith, —National Identity and The Idea of European Unityll, International Affairs, Vol.68, No.1, (January 1992), p.60.

Aldırmaz, Y. “Değerler Avrupası’ndan Duvarlar Avrupası’na Göç, Siğınmacılar Ve Mülteci Krizi Çerçevesinde AB Hukuku ve Politikaları.” Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16 (2), ss 82-102, 2017

Avrupa Komisyonu , “Joint Foreign and Home Affairs Council: Ten Point Action Plan on Migration”, Press Release, 2015, Erişim [Joint Foreign and Home Affairs Council: Ten point action plan on migration \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/foreign-affairs/council-ten-point-action-plan-on-migration) 22.04.2023

Azrout, R., J. van Spanje, and C. H. de Vreese. 2011. “Talking Turkey: Anti-immigrant Attitudes and Their Effect on Support for Turkish Membership of the EU.” *European Union Politics* 12(1):3–19.

Bayraklı Enes ve Keskin Kazım “TÜRKİYE, ALMANYA VE AB ÜÇGENİNDE MÜLTECİ KRİZ” Seta Vakfı Analiz Dergisi KASIM 2015 SAYI: 143 [*20151221191329 turkiye-almanya-ve-ab-ucgeninde-multeci-krizi-pdf.pdf](https://www.setav.org.tr/wp-content/uploads/2015/12/21191329_turkiye-almanya-ve-ab-ucgeninde-multeci-krizi-pdf.pdf) (setav.org) erişim 19.03.2023

Batır, Kerem, "Avrupa Birliği’nin Geri Kabul Anlaşmaları: Türkiye İle AB Arasında İmzalanan Geri Kabul Anlaşması Çerçevesinde Hukuki Bir

Değerlendirme", Yönetim Bilimleri Dergisi/Journal of Administrative Sciences, Volume: 15/No.30, 2017.

Brown, R. H. (1987). *Society as text: Essays on rhetoric, reason, and reality*. University of Chicago Press.

B. Laffan, "The European Union and Its Institutions as "Identity Builders", p.82.

Benedict Anderson, *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, London: Verso, 2006, p.6.

Barbulescu, R., and L. Beaudonnet. 2014. "Protecting Us, Protecting Europe? Public Concern about Immigration and Declining Support for European Integration in Italy." *Perspectives on European Politics and Society* 15(2):216–37.

Bruter, Michael *Citizens of Europe?: The Emergence of a Mass European Identity*, New York: Palgrave Macmillan Pub., 2005, p.11.

Brettell, C. B., & Hollifield, J. F. (Eds.). (2022). *Migration theory: Talking across disciplines*. Routledge.

Bruter, M. (2005). *Citizens of Europe: the emergence of a mass European identity*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan.

Bingöl, A. Selcen, " Almanya ve Hollanda’da Türk Göçmen İşçi Çocuklarına Dönük Eğitim Politikaları ve Uygulamaları", Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006

Buonanno, Lauri 2017. *The European Migration Crisis*. In Dinan; Nugent; Paterson (eds) 2017. *The European Union in Crisis*. The European Union Series. Red Globe Press.

Canyurt, Dilek, "Suriye Gelişmeleri Sonrası Suriyeli Mülteciler: Türkiye’de Riskler", Akademik Bakış Dergisi Sayı 48 Mart-Nisan 2015, ISSN:1694-528X iktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, <http://www.akademikbakis.org>

Cavatorta, Francesco and Turcotte, Pierre-Michel. *The Disintegration of European Security: Lessons from the Refugee Crisis*. In Hinnebusch Raymond and

Saouli Adham (eds.) *The War for Syria*. Routledge/ St. Andrews Syrian Studies Series. Taylor and Francis. Kindle Edition.

Çağatay, Uluç “ AVRUPA BİRLİĞİNDE İŞÇİLERİN SERBEST DOLAŞIMI VE TÜRK İŞÇİLERİNİN DURUMU” [Microsoft Word - SAYI 16 \(dergipark.org.tr\)](http://dergipark.org.tr) erişim 25.03.2023

Cenevre Sözleşmesi, 1951 Bölüm 1 madde 2, [Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi - madde14](http://dergipark.org.tr)

C. Shore, "Creating The People's Europe: Symbols, History and Invented Traditions", p.56.

Checkel, J. (2004). “Social constructivisms in global and European politics: A review, p.4

Chambell, D. E. (2006). “What is education’s impact on civic and social engagement? Measuring the effects of education on health and civic engagement”. Proceedings of Copenhagen symposium, Copenhagen: OECD. 25-126.

Christian Kaunert, "Commentary Editorial: The Lisbon Treaty and the Constitutionalization of the EU", Journal of Contemporary European Research, Vol.5, No.3, (2009),

Chris Shore, —Imaging the New Europe: Identity and Heritage in European Community Discourse, in Paul Graves-Brown and Sian Jones (Eds.), Cultural Identity and Archaeology: The Construction of European Communities, London: Routledge, 1996, p.110.

CIVITAS, Treaty of Lisbon (2007), <http://www.civitas.org.uk/eufacts/FSTREAT/TR6.php> (23.06.2015).

Chris Shore, —Whither European Citizenship? Eros and Civilization Revisited, European Journal of Social Theory, Vol.7, No.1, (2004), <https://cdn.auckland.ac.nz/assets/europe/our-research/cris-shore/European%20Citizenship%20EJST%202004.pdf> (02.05.2015), p.38.

Çakmak, Serdar “ Avrupa Mülteci Krizi: Avrupa Birliği Kimliği için Bir Sınama Mı?” Kapadokya Akademik Bakış s20

ÇAKMAK, Haydar “Avrupa Birliği’nin Etnik Yapısı; Avrupa Birliği’ndeki Halkların Gerçek Yapısı ve Gerçekler”, Kripto Yayınları 2012 s10

CVCE, Declaration on European Identity (Copenhagen, 14 December 1973), p.3.

Checkel, J. (2004). "Social constructivisms in global and European politics: A review

Campbell, David. (1992) Writing Security. United States Foreign Policy and the Politics of Identity Kitap

Deng Francis M, "War of Visions: Conflict of Identities in the Sudan" Book (1995), Online [War of Visions: Conflict of Identities in the Sudan on JSTOR](#) Erişim: 24.09.2022

David R. Heise, Self Identity and Social Institutions, New York: Palgrave Macmillan Inc., 2010, p.96.

David Dunkerley, et al., Changing Europe: Identities, Nations and Citizens, London: Routledge Pub., 2002, p.117.

Demir, Nesrin, AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DEMOKRASİ KAVRAMI, GELİŞİMİ VE ULUSLARARASI ETKİLEŞİM, Doktora Tezi Online [*189955.pdf](#)

Džankić, J., & Van der Brug, W. (2018). Political trust, moral disengagement, and support for asylum policies. Journal of Ethnic and Migration Studies, 44(9), 1475-1494.

Guild, E., Carrera, S., Den Hertog, L., & Parkin, J. (2016). The EU's response to the refugee crisis: Taking stock and setting policy priorities. CEPS Papers in Liberty and Security in Europe, 93.

Doukoure, O. and E. Oger. 2007. "The EC External Migration Policy: The Case of the MENA countries." CARIM Research Reports 2007/06 Aktaran: N. Ela GÖKALP ARAS The European Union's Externalisation Policy in the Field of Migration and Asylum: Turkey as a Case Study Working Papers Global Migration: Consequences and Responses Paper 2021/76, March 2021 [The European Unions Externalisation Poli \(2\).pdf](#) Swedish Research Institute in Istanbul (SRII Erişim 19.06.2023

Eatwell, Roger "Europe of the 'nation-states'? Concepts and Theories," European Political Cultures: Conflict or Convergence ?, Roger Eatwell (der.), London, New York, Routledge, 1997 s 240

El-Enany, N. 2016. "Aylan Kurdi: The Human Refugee." Law and Critique 27(1):13–15.

Erikson, H. Erik "Identity and the Life Cycle" Book 1959 W.W. Norton Company New York, p 22 [Identity and the Life Cycle - Erik H. Erikson - Google Kitaplar](#)

Erdenir, F. H. "Avrupa Kimliği: Avrupa Birliği'nin Yarım Kalan Hikayesi, Alfa Yayınları 2010 s 29

Ekşi, Nuray, "Türkiye AB Geri Kabul Antlaşması", Beta Yayınevi, 2016. Page 136.

Eriksen, Thomas Hylland "Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives," Pluto Press, 1993 London s 12

Eur-lex, Treaty of Amsterdam Amending The Treaty On European Union, The Treaties Establishing The European Communities and Certain Related Acts, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT&from=EN> (26.04.2015), p.7.

Eur-lex, Treaty of Nice Amending The Treaty On European Union, The Treaties Establishing The European Communities And Certain Related Acts <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12001C/TXT&from=EN>

Everett S. Lee , "A Theory of Migration", Demography, Vol. 3, No. 1. (1966), pp. 47-57, [1966-a-theory-of-migration.pdf \(wordpress.com\)](#) Erişim: 26.11.2020 (Bu bölüm, araştırmasını yaptığım ve academia sayfasında Özge Tunç profilinde paylaştığım araştırmadan bir alıntıdır.)

Gençler, Ayhan "Avrupa Birliği'nin Göç Politikası" Dergipark, Sosyal Siyaset Konferanslar Dergisi 2005 sayı 49 [Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi » Makale » Avrupa Birliğinin Göç Politikası \(dergipark.org.tr\)](#) Erişim 23.03.2023

G. Delanty and C. Rumford, "Is there a European identity? European self-understanding beyond unity and diversity", p.52.

George Herbert Mead, "The Self and the Organism", in George Herbert Mead and Charles W. Morris (Eds.), Mind Self and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist, Chicago: University of Chicago 1934, p.135.

George Herbert Mead, "Play, the Game and the Generalized Other", in George Herbert Mead and Charles W. Morris (Eds.), *Mind Self and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist*, Chicago: University of Chicago, 1934, p.164.

Goodman, S., A. Sirriyeh, and S. McMahon. 2017. "The Evolving (Re)categorisations of Refugees throughout the 'Refugee/Migrant Crisis'." *Journal of Community & Applied Social Psychology* 27(2):105–14.

György Schöpflin, *Nations, Identity, Power: The New Politics of Europe*, London:2000 s 9

Groenendijk, K. (2008). Local Voting Rights for Non- Nationals in Europe: What We Know and What We Need to Learn. Migration Policy Institute-Transatlantic Council on Migration Report.

Gocmen, Ilke, "EU-Turkey Readmission Agreement in the wake of the Migrant Crisis: What might go wrong with it?", UACES 46th Annual Conference, London, 2016.

Hall, Stuart *Etnicity: Identity and Difference* " *Radical Academy*, Vol 23 s10
[Hall - Hall, Stuart. \(1989\). Ethnicity: Identity and Difference. Radical America, 23,. 9-20. ETH N I C I T Y. Identity and Difference Stuart Hall This is | Course Hero](#)

Hans Joachim Veenn, " Towards a European Identity: Policy or Culture, 2000
Aktaran: Akdemir, Erhan, *Avrupa Birliği'nde Kimlik, Kültür Tartışmaları ve Türkiye*, 2. Baskı 2019, s 28

Hermann, R. & Brewer, M.B. (2004). Identities and institutions: becoming European in the EU. In Herrmann, R. K., Risse, T. & Brewer, M. B. (Eds.). (2004). *Transnational identities: becoming European in the EU* 1-25. Oxford: Rowman & Littlefield Publishers.

Hogg, M. A. & Abrams, D. (1988). *Social identification: A social psychology of intergroup relations and group processes*. London: Routledge.

Hobson, E.S., 2000. Interannual variation in predation on first-year *Sebastes* spp. by three northern California predators. *Fish. Bull.* 99(2):292-302

Hopf, T. —The Promise of Constructivism in International Relations Theoryll, p.174.

Rogers Brubaker and Frederic Cooper, —Beyond —Identityll, http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/brubaker/Publications/18_Beyond_Identity.pdf (11.05.2014), p.2

Harold Noonan, "Identity", The Stanford Encyclopedia of Philosophy, (Winter 2011 Edition), Edward N. Zalta (Ed.), <http://plato.stanford.edu/archives/win2011/entries/identity/> (01.03.2014).

Hooghe, Liesbet and Marks, Gary. 2019. Grand theories of European integration in the twenty-first century”. *Journal of European Public Policy*. 26:8, 1113–1133, DOI: 10.1080/13501763.2019.1569711

Huysman, Jef “The European Union and theSecuritization of Migration” *Journal of Common Market Studies*December 2000Vol. 38, No. 5pp. 751–77 s 755 [The European Union and the Securitization of Migration \(wiley.com\)](http://www.wiley.com) Erişim 22.03.2023

Jenkins, R. (2014). *Social identity*. Routledge.

Jenkins, Richard, “Social Identity” Fourth Edition, s 5 [Social Identity - 4th Edition - Richard Jenkins - Routledge Book](http://www.routledge.com) (ebook) erişim: 15.09.2021

Jupille, Caporaso & Checkel (2003) 'Intergration Institutions: Rationalism, Constructivism, and the Study of the European Union.' *Comparative Political Studies* (36 1/2): 7

Jupille, Caporaso & Checkel (2003) 'Intergration Institutions: Rationalism, Constructivism, and the Study of the European Union.' *Comparative Political Studies* (36 1/2): 7

Jens-Peter Bonde, —From EU Constitution to Lisbon Treatyll, http://www.eudemocrats.org/eud/uploads/downloads/e-Lissabon_til_nettet.pdf (01.10.2015), p.18.

Kaşık Hilal, Kimlik İnşasında Öteki’nin Rolü: Edward Said Perspektifinden Bir İnceleme, 20 Ocak 2020, [Kimlik İnşasında “Öteki”nin Rolü: Edward Said’in Perspektifinden Bir İnceleme | Hilal Kaşık - Toplum ve Ütopya \(toplumveutopya.com\)](http://toplumveutopya.com)

Karaduman, Sibel, “Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü” Journal of Yaşar University, y 2010 17(5) 2886-2899 Erişim: [Microsoft Word - 06, sibel karaduman.doc \(dergipark.org.tr\)](http://Microsoft Word - 06, sibel karaduman.doc (dergipark.org.tr))

Kohli M., —The Battlegrounds of European Identity, p.120.

Kamila Ciepiela, —From language as an identity marker to language as a toolkit for identity performance in Kamila Ciepiela (Ed.), Identity through a Language Lens, Frankfurt am Main: Peter Lang, 2011, p.7

Kirişçi, K. (2017). Syrian refugees in Turkey: The long road ahead. Brookings Institution Press.

Lavenex, S. and Uçarer, E. 2002. Migration and the Externalities of European Integration. Lexington Books, Lanham, MD. Aktaran : ¹ N. Ela GÖKALP ARAS The European Union’s Externalisation Policy in the Field of Migration and Asylum: Turkey as a Case Study Working Papers Global Migration: Consequences and Responses Paper 2021/76, March 2021

Lubbers, M., and P. Scheepers. 2007. “Explanations of Political Euro-Scepticism at the Individual, Regional and National Levels.” European Societies 9(4):643–69.

Luedtke, A. 2005. “European Integration, Public Opinion and Immigration Policy.” European Union Politics 6(1):83–112.

Managing migration better in all aspects: A European Agenda on Migration Brussels, 13 May 2015 European Commission - Press release [Managing migration better in all aspects A European Agenda on Migration.pdf](#) Erişim 15.05.202

McCormick, John “Avrupa Birliği Siyaseti” , Adres Yayınları ISBN: 978-975-250-043-3 s 52

Münc, R., & Münc, R. (2001). The Transformation of Collective Identities and Citizenship: toward European Civil Ties and Identity. *Nation and Citizenship in the Global Age: From National to Transnational Ties and Identities*, 136-185

Mollaer, Fırat, “Kimlik Politikaları” Doğu Batı Yayınları ISBN:978-605-5063-08-5, 2014 s26

Miroslav Hroch, —From National Movement to the Fully-Formed Nation: The Nation-Building Process in Europe in Geoff Eley and Ronald Grigor Suny (Eds.), *Becoming National*, New York: Oxford University Press, 1996, p.61.

Michael Wintle, —Cultural identity in Europe: Shared experience in Michael Wintle (Ed.), *Culture and Identity in Europe: Perceptions of Divergence and Unity in Past and Present*, Aldershot, England: Avebury/Ashgate Publishing Ltd., 1996, p.17.

McLaren, L. M. 2002. “Public Support for the European Union.” *The Journal of Politics* 64(2):551–66.

Munch, Richard. (2001). *Nation and Citizenship in the Global Age*, New York: Palgrave, p.10

Mene'ndez, A. J. 2016. “The Refugee Crisis.” *European Law Journal* 22(4):388–416.

Moraga, J. F., Hillel, R., (2014), “Tradable Immigration Quotas”, *Journal of Public Economics*, 115, [Tradable immigration quotas \(repec.org\)](https://www.repec.org/) Erişim 25.03.2023

N.Aslı şirin Öner, “Çabalar Sonuç Verecek mi? Avrupa Birliği’nin Ortak Bir Göç ve Sığınma Politikası Oluşturma Girişimleri”, *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar*, 2015 İletişim YAYINLARI s 540

Niemann, A., and J. Speyer. 2018. “A Neofunctionalist Perspective on the ‘European Refugee Crisis’: The Case of the European Border and Coast Guard.” *Journal of Common Market Studies*: 56(1):23–43.

N. Ela GÖKALP ARAS *The European Union’s Externalisation Policy in the Field of Migration and Asylum: Turkey as a Case Study Working Papers Global Migration: Consequences and Responses Paper 2021/76*, March 2021 [The European Unions Externalisation Poli \(2\).pdf](#) Swedish Research Institute in Istanbul (SRII Erişim 19.06.2023

Nicholson, F., and J. Kumin. 2017. *A Guide to International Refugee Protection and Building State Asylum Systems: Handbook for Parliamentarians* N°27. Geneva: (n.p.)

Orhan KOÇAK 1 R. Demet GÜNDÜZ “Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi” Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, [271558 \(dergipark.org.tr\)](http://dergipark.org.tr/271558) Erişim 15.04.2023

Özler, Zeynep “ĐKTĐSADĐ KALKINMA VAKFI DEĐERLENDĐRME NOTU 2009” no 9 [LİZBON ANTLAŞMASI \(ikv.org.tr\)](http://ikv.org.tr/LIZBON%20ANTLAŞMASI) erişim 16.03.2023

Özer, Yeşim Avrupa Birliği’nde göç ve sığınma politikasının Avrupalılaşıma Süreci: Lizbon Antlaşması sonrası durum ve Türkiye’ye etkileri. İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 2011

Parekh Bhikhu, “Logic of Identity” Politics, Philosophy, Economics, 2009, 8, 267

Parekh, Bhikhu “A world New Politics of Identity: political principles for an independent world” London, Palgrave Macmillan, 2008

Peter A. Kraus, —Cultural Pluralism and European Polity-Building: Neither Westphalia nor Cosmopolis, <http://www.uclouvain.be/cps/ucl/doc/etes/documents/multieu-jcms.pdf> (02.05.2015), pp.28-29.

Pastore, F., and G. Henry. 2016. “Explaining the Crisis of the European Migration and Asylum Regime.” The International Spectator 51(1):44–57.

Pauly, S, J. Blo’ser, K. Bank, A. Niemann, and N. Zaun. 2016. “The EU’s Response to the So-Called Refugee Crisis’.” Political Science Applied 7:14–20.

Pew Research Center. 2016. “Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015.” <http://www.pewglobal.org/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/>.

Peers S., Roman E., ‘The EU, Turkey and the Refugee Crisis: What Could Possibly Go Wrong?’, available at: <http://eulawanalysis.blogspot.com.tr/2016/02/the-eu-turkey-and-refugee-crisiswhat.html>

Risse, Thomas —An Emerging European Identity? What We Know And How To Make Sense of It?, 2003

Risse, T. —European Institutions and Identity Change: What have we learned?, p.256.

Reflection on Information and Communication Policy of the European Community, http://aei.pitt.edu/29870/1/DE_CLERCQ_REPORT_INFO._COMM._POLICY.pdf (25.04.2015), pp.1- 33.

Richard Jenkins, Social Identity, 3rd Edition, Abingdon: Routledge, 2008, p.5.

Richard Ned Lebow, —Identity and International Relations”, International Relations. Vol.22, No.4, (2008), <http://ire.sagepub.com/content/22/4/473> (01.03.2014), p.474.

Robert M. Krauss and Jennifer S. Pardo, —Speaker Perception and Social Behavior: Bridging Social Psychology and Speech Sciencell, <http://www.columbia.edu/~rmk7/PDF/Bridges.pdf>, (08.05.2015), p.8.

Riley P., Language, Culture and Identity, p.86.

Saatçioğlu, Beken “AB’nin Mülteci Krizi: Normlar- Çıkarlar Dikotomisi Üzerinden Ab’yi Yeniden Değerlendirmek” [AB'nin mülteci krizi: normlar-çıkarlar dikotomisi üzerinden AB'yi yeniden değerlendirmek \(mef.edu.tr\)](http://mef.edu.tr) erişim 11.10.2021 s 212

Smith, A. D. (1992). National identity and the idea of European unity, International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-): 55-76

Schilde, Kaija and Goodman, Sara Wallace. 2021. The EU’s response to the Migration crisis. Institutional Turbulence and Policy Disjuncture. In Riddervold Marianne, Trondal Jarle and Newsome Akasemi (eds). *The Palgrave Handbook of EU Crises*. Palgrave Macmillan.

Solomos, J. (2014). Stuart Hall: Articulations of race, class and identity. *Ethnic and racial studies*, 37(10), 1667-1675.

Stalker, Peter “Migration Trend and Migration Policy in Europe” Online Kaynak [Migration Trends and Migration Policy in Europe - Stalker - 2002 - International Migration - Wiley Online Library](http://www.wiley.com)

Sönmez, Pelin. “Avrupa Birliği’nde Yeni Dönem Postkolonyal İlişkiler ve Göç Politikaları Diyaloğu.” T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı. Ankara 2015 [AVRUPA BİRLİĞİ'NDE YENİ DÖNEM POSTKOLONYAL İLİŞKİLER VE GÖÇ POLİTİKALARI DİYALOĞU - PDF Ücretsiz indirin \(docplayer.biz.tr\)](http://www.docplayer.biz.tr)

Stocholm Programme Official Journal of European Union
[C 2010115EN.01000101.xml \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:2010115EN.01000101.xml)

Szczerbiak, A., and P. Taggart. 2017. "Contemporary Research on Euroscepticism." In *The Routledge Handbook of Euroscepticism*, edited by S. Usherwood, B. Leruth, and N. Startin, 11–21. London: Routledge.

Soytürk, Mehmet "Avrupa Birliği İltica ve Mülteci Politikalarının İflası ve Paradigma Değişiminin Gerekliliği" Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 20/3 (2018) 620-639 acarindex-6213-9099.pdf
Erişim 05.03.2023

Smeets, Sandrino and Beach, Derek. 2020. When success is an orphan: informal institutional governance and the EU–Turkey deal". *West European Politics*. 43:1. 129–158. DOI: 10.1080/01402382.2019.1608495

Schilde, Kaija and Goodman, Sara Wallace. 2021. The EU's response to the Migration crisis. Institutional Turbulence and Policy Disjuncture. In Riddervold Marianne, Trondal Jarle and Newsome Akasemi (eds). *The Palgrave Handbook of EU Crises*. Palgrave Macmillan.

Smeets, Sandrino and Beach, Derek. 2020. When success is an orphan: informal institutional governance and the EU–Turkey deal". *West European Politics*. 43:1. 129–158. DOI: 10.1080/01402382.2019.1608495

Treaty on European Union" 92/C 191 /01 s 1 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EN> erişim: 3.10.2021

Tajfel, H. E. (1978). *Differentiation between social groups: Studies in the social psychology of intergroup relations*. Academic Press.

Trofimovich, P., & Turușeva, L. (2015). Ethnic identity and second language learning. *Annual Review of Applied Linguistics*, 35, 234-252.

Tobias Theiler, *Political Symbolism and European Integration*, Manchester: Manchester University Press, 2005, p. 28.

Turner, J.C. (2000). Some current issues in research on social identity and self-categorization theories. In Ellemers, N., Spears, R. & Doosje, B. (Eds.). (2000) *Social Identity* 6-35. Oxford: Blackwell Publishers.

T. Hopf, —The Promise of Constructivism in International Relations Theoryll, p.174.

Thomas Risse, "Nationalism and Collective Identities: Europe versus the Nation-State", in Paul Heywood, Erik Jones and Martin Rhodes (Eds.), *Developments in West European Politics*, Hampshire: Palgrave Macmillan Pub., 2002, pp.77-83.

Tobias Theiler, *Political Symbolism and European Integration*, Manchester: Manchester University Press, 2005, p. 28.

Tokol, Aysen, “ Uluslararası Sosyal Politika”, Bursa, Aktaran: Aziz Çelik, “Avrupa Birliği Sosyal Politikası ve Türkiye”, [\(PDF\) Avrupa Birliği Sosyal Politikası ve Türkiye \(researchgate.net\)](#) Erişim 25.3.2023

Trauner, F. 2016. “Asylum Policy: The EU’s ‘Crises’ and the Looming Policy Regime Failure.” *Journal of European Integration* 38(3):311–25.

Ulrich K. Preuss, —Citizenship in the European Union: A Paradigm for Transnational Democracy?ll, Daniele Archibugi, David Held, and Martin Köhler (Eds.), *Re-imagining Political Community: Studies in Cosmopolitan Democracy*, Stanford: Stanford University Press, 1998, p.142.

Vivien L. Vignoles et al., —Introduction: Toward an Integrated view of Identityll, in Seth J. Schwartz et al. (Ed.), *Handbook of Identity Theory and Research*, New York: Springer, 2011, p.2.

Verhaegen, S., M. Hooghe, and F. Quintelier. 2014. “European Identity and Support for European Integration.” *Kyklos* 67(2):295–314.

Yıldız, S. (2007). Kimlik ve ulusal kimlik kavramlarının toplumsal niteliği. *Milli Folklor*, 74(1), 18.

Yurdusev, A. N. (1997). 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa’da Türk kimliği. *Cumhuriyet, demokrasi ve kimlik*, 101-117.

Wendh, A. (1994)”Collective Identity Formation and the International State” *American Political Science Review* s397 [Collective Identity Formation and the International State on JSTOR](#)

Wendt, A. (2003). *Social Theory of International Politics*, Cambridge: Cambridge

University Press, 135-36.

Wintle, Michael —Cultural identity in Europe: Shared experience in Michael Wintle, *Culture and Identity in Europe: Perceptions of Divergence and Unity in Past and Present*, Aldershot, England: Avebury/Ashgate Publishing Ltd., 1996, p.17.

Wendt, A. “Collective Identity Formation and The International State.” *American Political Science Review*, Vol. 88, June 1994, p.39

William E. Connolly, *Identity/Difference: Democratic Negotiations of Political Paradox*, Ithaca, New York: Cornell University Press, 1991, p.64.

Webber, Douglas. 2019. Trends in European political (dis)integration. An analysis of post functionalist and other explanations. *Journal of European Public Policy*. 26:8. 1134–1152. DOI: 10.1080/13501763.2019.1576760

İNTERNET KAYNAKLARI

Eur-lex, Treaty of Lisbon, <http://eur-lex.europa.eu/legal->

European Parliament [Maastricht Treaty \(europa.eu\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT&from=EN) Online erişim 14.03.2023

EU 1957 Rome Treaty Websitesi “[Preamble \(europa.eu\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT&from=EN)” Madde 48-51,121 erişim 15.01.2023

EU https://europa.eu/european-union/about-eu/history_en

European Commission, The Copenhagen Summit Conference, p.118.

European Commission .2015a. Communication from the Commission: A European Agenda on Migration. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

European Commission. 2018. “Public Opinion in the European Union.” Standard Eurobarometer 90(Autumn 2018).

[The European Unions Externalisation Poli \(2\).pdf](#) Swedish Research Institute in Istanbul (SRII Erişim 19.06.2023

Franz. C. Mayer & Jan Palmowski, —European Identities and the EU: The Ties That Bind the Peoples of Europe, JCMS, Vol.42, No.3, (2004), p.577.

First Meeting Of The Eu-Turkey Visa Liberalization Dialogue Agreed Minutes, Annotated Roadmap Towards A Visa-Free Regime With Turkey (Rev.1) 12 July 2013, available at:

www.mfa.gov.tr/data/agreed%20minutes%20ve%20annotated%20roadmap.pdf

Eur-lex, Treaty of Amsterdam Amending The Treaty On European Union, The Treaties Establishing The European Communities and Certain Related Acts, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT&from=EN> (26.04.2015), p.7.

Eur-lex, Treaty of Nice Amending The Treaty On European Union, The Treaties Establishing The European Communities And Certain Related Acts <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12001C/TXT&from=EN>

Lizbon Anlaşması eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:306:FULL erişim 19.03.2023 madde 67

Treaty on European Union” 92/C 191 /01 s 1 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EN> erişim: 3.10.2021

Treaty of Amsterdam [amst-en.pdf \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EN) Erişim 15.03.2023

Tampere European Council Online: [Tampere European Council 15-16.10.1999: Conclusions of the Presidency - European Council Tampere 15-16.10.1999: Conclusions of the Presidency \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EN), 1999 Erişim 18.04.2023

The Hague Programme: 10 priorities for the next five years [EUR-Lex - 116002 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:116002 - EN - EUR-Lex (europa.eu)) Erişim 26.02.2023